

Vetenskapsrådet

Kunskapsöversikt

2025:5

**Insatser för ökat valdeltagande i bostads-
områden med socioekonomiska utmaningar**

Insatser för ökat valdeltagande i bostadsområden med socioekonomiska utmaningar

Karl-Oskar Lindgren

Kunskapsöversikt 2025:5

Delmi Kunskapsöversikt 2025:5
Beställning: www.delmi.se
E-post: ju.delmi@regeringskansliet.se
Omslagsfoto: David Tkocz, Unsplash
Stockholm 2025
ISBN: 978-91-89993-13-6

Förord

Den representativa demokratin utgör en grundbult i det svenska statsskicket. För att denna demokrati ska vara verkligt inkluderande och jämlik krävs att alla samhällsgrupper ges likvärdiga förutsättningar att delta i det politiska livet. Trots ett generellt högt valdeltagande i Sverige visar forskning och statistik att det politiska deltagandet är ojämnt fördelat, bland annat mellan olika bostadsområden och att de skillnaderna tenderar att öka över tid. Framför allt är deltagandet lägre i områden med stora socioekonomiska utmaningar och bland invånare med utländsk bakgrund. Denna kunskapsöversikt har tagits fram med ambitionen att bidra till en bättre förståelse för varför dessa skillnader i politiskt deltagande uppstår – och hur de kan minskas.

Kunskapsöversikten är skriven inom ramen för ett samarbete mellan Delegationen för migrationsstudier (Delmi) och Vetenskapsrådet, som en del av en gemensam satsning på att ta fram kunskapsöversikter om segregation. Vetenskapsrådet driver sedan år 2021 ett nationellt forskningsprogram om segregation. Programmet ska bidra till kunskap som kan minska segregationen samt skapa jämlika uppväxt- och levnadsvillkor och goda livschanser för alla. Fokus är riktat mot att initiera forskning om segregation och stärka forskningsområdets långsiktiga utveckling samt främja tillgängliggörande och spridning av forskning och kunskap om segregation för att bidra till en kunskapsbaserad praktik. Den här kunskapsöversikten är ett sätt att sprida forskningsbaserad kunskap om segregation till en bredare publik.

Författare till kunskapsöversikten är Karl-Oskar Lindgren, professor i statsvetenskap vid Uppsala universitet. Arbetet med kunskapsöversikten har följts av Delmis kommittéledamot Matz Dahlberg. Vid Delmis kansli har Pinar Aslan Akay, fil.dr. i socialt arbete, och Jenny Bergsten, master i mänskliga rättigheter, granskat innehållet i översikten. Kunskapsöversikten har också granskats av huvudsekreteraren för Ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap vid Vetenskapsrådet, Henrik Ekengren Oscarsson. Som brukligt i Delmi-sammanhang ansvarar författaren själv för kunskapsöversiktens innehåll, slutsatser och rekommendationer.

Stockholm, maj 2025

Joakim Palme
Ordförande Delmi

Agneta Carlberger Kundoori
Kanslichef Delmi

Sammanfattning

Det finns betydande skillnader i valdeltagande mellan olika bostadsområden i Sverige. Vid riksdagsvalet 2022 uppgick skillnaden i valdeltagande till hela 45 procentenheter mellan valdistrikt med högst respektive lägst deltagande. Valdistrikt med högt valdeltagande återfinns vanligen i socioekonomiskt starka områden – det vill säga områden där invånarna har goda ekonomiska och sociala förutsättningar – medan valdistrikt med lågt valdeltagande nästan uteslutande är belägna i socioekonomiskt marginaliserade områden, ofta med en hög andel utrikes födda väljare. Denna typ av systematiska skillnader i valdeltagande, kopplade till bostadsområdets socioekonomiska status, utgör ett allvarligt demokratiproblem då de riskerar att ge invånare i ekonomiskt privilegierade områden ett oproportionerligt stort inflytande över den förda politiken.

Den här kunskapsöversikten syftar till att ge en systematisk redogörelse för den forskning som finns om såväl orsakerna till som möjliga lösningar på den stora ojämlikheten i valdeltagande mellan olika bostadsområden. Två forskningsfrågor står i fokus: 1) Vilka huvudsakliga förklaringar ger forskningen till skillnaderna i valdeltagande mellan olika typer av bostadsområden? 2) Vilka åtgärder kan öka valdeltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden, och vad säger forskningen om effektiviteten i dessa insatser?

När det gäller den första frågan framgår det av översikten att det finns ett tydligt samband mellan individers tillgång till socioekonomiska resurser – såsom inkomst, utbildning och sysselsättning – och deras sannolikhet att rösta i allmänna val. Det finns således starka skäl att tro att den demografiska och socioekonomiska sammansättningen i olika bostadsområden är en viktig förklaring till de observerade skillnaderna i valdeltagande. Forskningen indikerar dock att lågt valdeltagande inte enbart är ett resultat av individuella faktorer; även områdesfaktorer spelar en roll. Flera studier visar att den sociala och ekonomiska miljön i ett område kan påverka individers benägenhet att rösta – antingen genom direkta kamrateffekter, normspridning eller genom strukturella villkor som formar medborgarnas röstbeteende.

Vad gäller den andra forskningsfrågan visar översikten att det mest effektiva sättet att på lång sikt öka valdeltagandet i socioekonomiskt utsatta områden är att vidta breda samhällsåtgärder för att minska segregation och socioekonomisk ojämlikhet. Att uppnå detta är dock både svårt och tidskrävande. Därför behöver generella åtgärder kompletteras med mer specifika och snabbverkande insatser för att öka valdeltagandet i dessa områden.

Kunskapsöversikten fokuserar på tre typer av mer riktade insatser som har föreslagits i den aktuella forskningen. Den första åtgärden består av olika former av röstmobiliseringskampanjer i samband med val. Den andra handlar om att minska känslan av utanförskap genom att stärka den politiska representationen för boende i socioekonomiskt resurssvaga områden. Den tredje insatsen syftar till att öka valdeltagandet bland utrikes födda genom förändrade rösträttsbestämmelser. Resultaten från översikten visar att alla dessa insatser kan bidra till att få fler att rösta i bostadsområden med lågt valdeltagande, men att effekten av enskilda insatser är förhållandevis små i förhållande till de totala skillnaderna i valdeltagande som finns mellan bostadsområden.

Den övergripande slutsatsen av forskningsgenomgången är att det inte finns någon mirakelmedicin för att komma till rätta med ojämlikheten i valdeltagande mellan olika bostadsområden. För att åstadkomma en varaktig förändring krävs att beslutsfattare arbetar med en bred palett av åtgärder som omfattar både generella insatser för att motverka socioekonomisk ojämlikhet och ökad boendesegregation, samt mer specifika och riktade åtgärder. Det senare kan exempelvis innebära lokala mobiliseringskampanjer inför val, insatser för att förbättra rekryteringen av förtroendevalda från socioekonomiskt resurssvaga områden eller förändrade rösträttsregler som ger boende utan svenskt medborgarskap bättre möjligheter att delta i olika typer av val.

Ett brett och långsiktigt arbete längs samtliga av dessa fronter är sannolikt det som krävs för att motverka det låga valdeltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden och den politiska ojämlikhet som följer av detta. Att komma till rätta med detta problem kommer inte att vara lätt, utan kommer att kräva stora resurser och ta lång tid.

Summary

There are significant disparities in voter turnout between different residential areas in Sweden. In the 2022 parliamentary election, the difference in turnout between the districts with the highest and lowest participation rates reached as much as 45 percentage points. Districts with high voter turnout are typically located in socioeconomically advantaged areas—where residents have good access to economic and social resources—while districts with low turnout are almost exclusively found in socioeconomically marginalized areas, often with a high proportion of foreign-born residents. These systematic differences in voter turnout, linked to the socioeconomic status of residential areas, pose a serious democratic challenge, as they risk granting residents in economically privileged areas disproportionate influence over public policy.

This literature review aims to provide a systematic account of existing research on both the causes of and potential solutions to the pronounced inequality in voter turnout across residential areas. Two research questions guide the analysis: 1) What are the main explanations, according to existing research, for the disparities in voter turnout between different types of residential areas? 2) What measures can increase voter turnout in socioeconomically disadvantaged areas, and what does the research say about the effectiveness of these interventions?

With regard to the first question, the review shows that research consistently points to a strong link between individuals' access to socioeconomic resources—such as income, education, and employment—and their likelihood of participating in general elections. There is thus compelling reason to believe that the demographic and socioeconomic composition of residents in different neighborhoods is a key factor contributing to the observed differences in voter turnout. However, the research also indicates that low turnout is not solely the result of individual-level factors; area-level factors also play an important role. Several studies show that the social and economic environment of a neighborhood can influence individuals' voting behavior—either through peer effects, the diffusion of social norms, or structural conditions that shape civic engagement.

Regarding the second research question, the review suggests that the most effective long-term strategy to increase voter turnout in socioeconomically challenged areas is to implement broad societal measures aimed at reducing segregation and socioeconomic inequality. However, achieving such structural change is both difficult and time-consuming. Therefore, general measures

must be complemented by more targeted and short-term interventions aimed at increasing participation in these communities.

The review focuses on three types of interventions that have been proposed in recent research. The first involves various forms of voter mobilization campaigns conducted in connection with elections. The second concerns efforts to reduce feelings of political exclusion by strengthening the political representation of residents in socioeconomically disadvantaged areas. The third aims to increase electoral participation among foreign-born residents by reforming voting rights regulations. The findings from the review suggest that all these interventions can help increase voter turnout in low-participation neighborhoods, but that the impact of individual measures tends to be relatively small in comparison to the overall disparities in turnout between different residential areas.

The overarching conclusion of the research review is that there is no “silver bullet” for addressing the inequality in voter turnout across neighborhoods. Achieving lasting change will require policymakers to implement a broad range of actions, including both general strategies to combat socioeconomic inequality and residential segregation, as well as more specific and targeted initiatives. The latter may include, for example, local voter mobilization efforts ahead of elections, initiatives to improve the recruitment of elected officials from socioeconomically disadvantaged areas, or reforms to voting rights that provide residents without Swedish citizenship greater opportunities to participate in various types of elections.

A broad and sustained effort across all these fronts is likely necessary to counteract low voter turnout in socioeconomically disadvantaged neighborhoods and the resulting political inequality. Addressing this problem will not be easy; it will require significant resources and a long-term commitment.

Innehåll

1. Inledning.....	12
2. Bakgrund	15
3. Frågeställningar, metod och material.....	20
4. Vad förklarar skillnaderna i valdeltagande mellan områden?	22
4.1 Individförklaringar till lågt politiskt deltagande på områdesnivå	23
4.2 Omgivningsförklaringar till lågt politiskt deltagande på områdesnivå	38
5. Generella insatser för att öka valdeltagandet i resurssvaga områden.....	43
6. Specifika insatser för att öka valdeltagandet i resurssvaga områden	46
6.1 Röstmobiliseringskampanjer	47
6.2 Förbättra den politiska representationen för väljarna i resurssvaga områden	58
6.3 Förändrade rösträttsbestämmelser som ett sätt att öka valdeltagandet bland utrikes födda	61
7. Slutsatser och rekommendationer.....	67
7.1 Slutsatser	67
7.2 Policyrekommendationer	70
Referenser	77
Förteckning över tidigare publikationer.....	85

Figurer, tabeller och diagram

Figur 1. Politiskt deltagande uppdelat på områdestyp 1982–2022	18
--	----

1. Inledning

I den svenska regeringsformens portalparagraf slås det fast att Sverige är en representativ demokrati där "all offentlig makt utgår från folket" (Regeringsformen 1974:152). För att demokratin ska vara reell, och inte enbart formell, krävs emellertid att dessa stolta ord omsätts i praktisk handling inom ramen för det politiska systemet. Så vad krävs för att den representativa demokratin ska kunna förverkligas i praktiken?

Demokratiforskningen innehåller långa uppräknings av olika krav som ett styrelseskick måste möta för att kunna betecknas som demokratiskt (Held 2006). Vissa mer grundläggande kriterier återkommer dock i de flesta demokratidefinitioner. Det gäller exempelvis kravet att demokrati förutsätter att alla samhällsmedlemmar har både *tillräckliga* och *likvärdiga* möjligheter att delta i utformningen av de politiska besluten (Dahl 1982:6). I en representativ demokrati som Sverige innebär det att alla invånare som anses tillhöra folket i politisk mening, vilket vanligtvis är alla myndiga medborgare, ska kunna delta politiskt genom att rösta eller väljas till politiska förtroendeuppdrag. Möjligheterna att delta politiskt bör också vara desamma för alla individer oavsett vilka de är eller var de råkar bo.

Statsvetare ser därför med oro på systematiska skillnader i det politiskt deltagande mellan olika grupper och områden då dessa skillnader sällan är resultaten av en naturlig variation i människors vilja att delta politiskt. När en viss grupp röstar i lägre utsträckning än andra, eller mer sällan innehar olika politiska förtroendeuppdrag, beror det oftast på att det finns olika typer av hinder som inskränker gruppens faktiska möjligheter att delta i det politiska livet (Verba med flera 1995).

Från en demokratisk synvinkel är huvudproblemet med ett ojämnt fördelat politiskt deltagande att deltagande tenderar att ge inflytande. I ett demokratiskt system har människor som oftare röstar eller är mer partipolitiskt aktiva större möjlighet att få gehör för sina åsikter och behov i den politiska processen. En ojämn fördelning av det politiska deltagandet riskerar därmed att leda till en ojämn fördelning av den politiska makten i samhället (Verba med flera 1995).

Uppgifter om valdeltagandet i riksdagsvalet 2022 tydliggör denna problematik. Historiskt sett har svenska val präglats av högt deltagande, och valet 2022 var inget undantag. Totalt röstade 84,2 procent av de röstberättigade medborgarna, men bakom siffran finns betydande geografiska skillnader.

I Ronna norra valdistrikt i Södertälje, som var det valdistrikt som hade lägst valdeltagande, utnyttjade exempelvis bara 39,9 % av de röstberättigade invånarna möjligheten att rösta. Detta kan jämföras med det valdistrikt som hade högst valdeltagande, vilket var Södra Hedvigslund i Nacka, där 95,2 % av väljarna röstade i valet (Valmyndigheten 2022).

Om Ronna och Södra Hedvigslund haft liknande befolkningssammansättning skulle denna skillnad i valdeltagande kanske kunnat ses som ett uttryck för en naturlig variation i intresset för att engagera sig politiskt bland invånarna i dessa områden. Så var nu inte fallet. I Ronna var 54 % av de boende sysselsatta, 27 % högskoleutbildade och 96 % hade utländsk bakgrund. Bland de boende i Södra Hedvigslund var det i stället 94 % som var sysselsatta, 73 % som var högskoleutbildade och 13 % som hade utländsk bakgrund (SVT 2022).

Situationen i Ronna och Södra Hedvigslund är ytterlighetsexempel på en mer generell problematik. Medan valdistrikten med högst valdeltagande vanligtvis återfinns i socioekonomiskt resursstarka bostadsområden, det vill säga områden där invånarna har goda ekonomiska och sociala förutsättningar, utgörs valdistrikten med lägst valdeltagande nästan uteslutande av socioekonomiskt marginaliserade områden med en hög andel väljare födda utanför Sverige. Forskare har därför varnat för att ökad boendesegregation riskerar att medföra ökad politisk segregation i det svenska samhället (Strömblad 2003). Detta är problematiskt då ett lägre politiskt deltagande bland invånarna i resurssvaga områden riskerar att medföra att mindre ekonomiska resurser satsas på dessa områden än i områden med högre valdeltagande genom att politiker tenderar att vara mer lyhörda mot mer aktiva väljares önskemål (Verba med flera 1995). I förlängningen kan en sådan utveckling bidra till att ytterligare förstärka områdenas socioekonomiska marginalisering.

I syfte att motverka denna typ av negativa spiraler har insatser för att öka det politiska deltagandet i socioekonomiskt resurssvaga bostadsområden¹ hamnat högt upp på agendan i många kommuner. För att dessa ambitioner ska omsättas i faktiska resultat krävs dock att de insatser som genomförs är effektiva och verkligen har önskad effekt. Frågan blir därför vad som kan göras för att öka det politiska deltagandet i socioekonomiskt marginaliserade områden.

¹ Med *socioekonomiskt resurssvaga bostadsområden* avses i den här rapporten bostadsområden där många av de boende har låg socioekonomisk status, exempelvis i form av utbildning, inkomst och sysselsättning. För att åstadkomma språklig variation kommer dessa områden även att benämnas resurssvaga bostadsområden eller områden med socioekonomiska utmaningar.

Syftet med den här kunskapsöversikten är att ge en systematisk beskrivning av den forskning som finns om olika insatser för att öka det politiska deltagandet i allmänhet, och deltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden i synnerhet. Av utrymmesskäl kommer framställningen huvudsakligen att fokusera på valdeltagande, vilket är det mest grundläggande sättet att delta politiskt i en demokrati, men vissa utblickar kommer även att göras mot andra typer av politiskt deltagande.

Arbetet med att utforma och bedöma olika typer av insatser för att öka valdeltagandet i socioekonomiskt resurssvaga bostadsområden blir dock lättare om vi förstår de faktorer som gör att dessa områden uppvisar ett lägre valdeltagande i ursprungsläget. Jag kommer därför att inleda forskningsgenomgången med att redogöra för det vi vet om de grundläggande förklaringarna till skillnader i politiskt deltagande mellan bostadsområden. Med utgångspunkt i denna mer generella beskrivning kommer jag sedan att redogöra för forskning som behandlar specifika insatser för att öka den politiska delaktigheten i resurssvaga områden. Kunskapsöversikten kommer därmed att behandla såväl mer långsiktiga åtgärder som syftar till att komma till rätta med de underliggande orsakerna till den politiska ojämlikheten, som mer kortsiktiga insatser för att främja valdeltagande bland politiskt marginaliserade grupper och i resurssvaga områden.

Kunskapsöversikten är disponerad på följande sätt. Nästa avsnitt, ägnas åt att diskutera innebörden av begreppet politiskt deltagande och åt att beskriva hur skillnaderna i politiskt deltagande mellan olika typer av bostadsområden har utvecklats i Sverige över tid. Därefter, i avsnitt 3, presenteras översiktens frågeställningar, metod och material. Avsnitt 4 behandlar översiktens första frågeställning, det vill säga vilka huvudförklaringar som forskningen anger till de skillnader i valdeltagande som finns mellan olika typer av bostadsområden. Avsnitten 5–6 fokuserar i stället på kunskapsöversiktens andra frågeställning och diskuterar forskningsläget när det gäller olika typer av insatser för att öka valdeltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden. Det avslutande avsnittet sammanfattar kunskapsöversiktens huvudsakliga resultat och ger både forsknings- och policyrekommendationer baserat på dessa resultat.

2. Bakgrund

I en demokrati antas vägen till inflytande gå via politiskt deltagande, det vill säga sättet att få gehör för sina åsikter och intressen är att engagera sig politiskt. Det politiska deltagandet kan emellertid ta sig många olika former och uttryck. Det kan handla om att rösta, demonstrera, närvara vid politiska möten, kontakta politiska företrädare, skriva insändare eller kandidera till politiska poster. Den pågående teknologiska utvecklingen har även öppnat upp för nya sätt att delta politiskt. Idag sker många typer av politiskt deltagande via digitala kanaler och sociala medier. Det kan exempelvis handla om saker som deltagande i politiska diskussionsforum på nätet, organiserandet av hashtag-kampanjer med politiskt innehåll eller deltagande i olika typer av medborgarplattformar där medborgarna kan lämna förslag i politiska frågor (Ruess med flera 2023).

Den stora spännvidden av deltagandemöjligheter gör att det är svårt att ge en entydig definition av begreppet politiskt deltagande. Enligt en populär definition innefattar dock politiskt deltagande alla typer av aktiviteter som "syftar till att påverka politiskt beslutsfattande antingen direkt genom att påverka utformningen eller genomförandet av offentliga beslut eller indirekt genom att påverka valet av de personer som fattar dessa beslut" (Verba med flera 1995:38). Teoretiskt sett kan således politiskt deltagande ske på många olika sätt, men i praktiken tenderar det att finnas ett starkt samband mellan olika deltagandeformer. Individer som oftare utför en viss typ av politiskt deltagande tenderar också att oftare utföra andra typer av politiska aktiviteter (Verba med flera 1995).

Som nämndes i inledningen kommer fokus i den här framställningen att ligga på forskning om valdeltagande, men vissa kortare utblickar kommer även att göras mot andra typer av politiskt deltagande. Detta gäller framför allt politiska kandidaturer som utgör en intressant jämförelsepunkt till valdeltagande. Rätten att rösta och kandidera till politiska förtroendeuppdrag utgör de två mest grundläggande formerna av politiskt deltagande i en representativ demokrati. Samtidigt representerar dessa deltagandeformer två ytterligheter när det gäller hur många medborgare som utför handlingen i fråga. Det svenska valet 2022 utgör en tydlig illustration av detta. Medan över 6,7 miljoner individer röstade till åtminstone ett av de tre valen på nationell, regional och kommunal nivå var det knappt 55000 individer som kandiderade

till någon av de beslutande församlingar som finns på dessa nivåer.² Om en specifik grupp är underrepresenterad när det gäller både valdeltagande och politiska kandidaturer framstår det därför som sannolikt att underrepresentationen också gäller andra former av politiskt deltagande vars förekomst i befolkningen ligger någonstans mellan dessa två ytterligheter.

Givet att syftet med den här rapporten är att beskriva forskningsläget kring insatser för att öka det politiska deltagandet i socioekonomiskt resurssvaga bostadsområden är det därför intressant att fråga sig hur sannolikheten att rösta eller att kandidera till politiska förtroendeuppdrag skiljer sig åt mellan olika typer av bostadsområden och hur dessa skillnader har utvecklats över tid. Vi gör detta med hjälp av en klassificering av olika bostadsområdens socioekonomiska förutsättningar som har utvecklats i samarbete mellan SCB och den numera nedlagda Delegationen mot segregation (Delmos).

Typologin baseras på uppgifter om hur stor andel i ett bostadsområde som har låg ekonomisk standard (en disponibel inkomst som är lägre än 60 % av medianinkomsten), andelen som enbart har förgymnasial utbildning och andelen som har erhållit ekonomiskt bistånd i minst 10 månader eller varit arbetslösa längre än sex månader. På basis av dessa indikatorer delas sedan bostadsområdena upp i följande fem områdestyper:

- Områdestyp 1 – områden med stora socioekonomiska utmaningar.
- Områdestyp 2 – områden med socioekonomiska utmaningar.
- Områdestyp 3 – socioekonomiskt blandade områden.
- Områdestyp 4 – områden med goda socioekonomiska förutsättningar.
- Områdestyp 5 – områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar.

² Uppgifterna bygger på egna beräkningar utifrån mikrodata från SCB. De register som använts är *Allmänna val, nominerade och valda* samt *Allmänna val, valdeltagande* för valet 2022. Se <https://metadata.scb.se/mikrodataregister.aspx> för ytterligare information.

Uppdelningen i områdestyper är avsedd att spegla hur invånarnas socioekonomiska situation skiljer sig mellan olika typer av bostadsområden. Samtidigt finns det även andra betydande skillnader mellan områdena. En sådan skillnad som bör lyftas fram är variationen i andelen utrikes födda invånare mellan de olika områdestyperna. År 2022 utgjorde exempelvis utrikes födda 55 procent av invånarna i områdestyp 1, 31 procent i områdestyp 2, 18 procent i områdestyp 3, 11 procent i områdestyp 4 och endast 10 procent i områdestyp 5.³

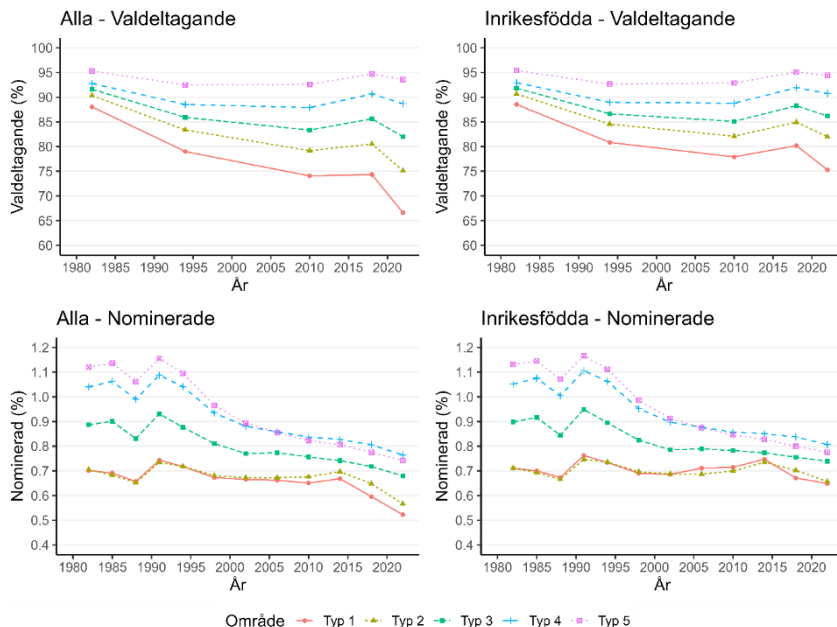
I Figur 1 visas hur valdeltagandet i riksdagsvalet och andelen invånare som kandiderat till politiska församlingar på nationell, regional eller kommunal nivå har utvecklats i olika typer av områden under perioden 1982–2022. Uppgifter om politiska kandidaturer finns tillgängligt för samtliga 12 allmänna val som hölls under perioden, medan uppgifter om valdeltagande endast finns att tillgå för valen 1982, 1994, 2010, 2018 och 2022.⁴ Vidare används, av skäl kopplade till bristande datatillgång, klassificeringen av områdestyp från 2022 för samtliga år. Det vill säga, om ett visst område tillhörde områdestyp 1 år 2022 får området denna klassificering även samtliga föregående år. För att hantera problemet att grundsannolikheten att nomineras till politiska förtroendeuppdrag är betydligt högre för personer som bor i små kommuner har beräkningarna korrigerats för kommuntillhörighet.⁵ Skillnaderna i figuren kan därför tolkas som de förväntade skillnaderna i deltagande mellan individer som bor i olika områden men i samma kommun.

³ Uppgifterna baseras på egna beräkningar på basis av mikrodata från SCB. Det är även möjligt att undersöka andra skillnader mellan olika typer av bostadsområden genom att använda SCB:s analysverktyg av 180 utanförskapsområden, se <https://experience.arcgis.com/experience/c2fd66c7f2cc40ff82af178214b1f830>

⁴ Uppgifter om valdeltagande bygger på information från inskannade röstlängder. Data för åren 1982, 1994 och 2010 har digitaliserats av enskilda forskare, medan data för åren 2018 och 2022 har digitaliserats av SCB (se Lindgren och Oskarsson 2023 för en mer detaljerad beskrivning av dessa data). Data om nominerade kandidater för åren 1991–2022 kommer från SCB:s register *Allmänna val, nominerade och valda*, medan data om nominerade för åren 1982–1988 har samlats in av enskilda forskare (Besley med flera 2017).

⁵ Tekniskt gör vi detta genom att skatta årsvisa regressionsmodeller med en indikator för områdestyp och kommunfixa effekter.

Figur 1. Politiskt deltagande uppdelat på områdestyp 1982–2022.

Figur 1 visar hur sannolikheten att rösta (de övre sub-figurerna) och sannolikheten att nomineras till ett politiskt förtroendeuppdrag (de nedre sub-figurerna) har skiljt sig åt i de fem områdestyperna över tid. För att kunna se i vilken utsträckning skillnaderna är kopplade till storleken på den utrikesfödda befolkningen i olika typer av bostadsområden presenteras också separata resultat enbart för individer födda i Sverige (de två högra sub-figurerna).

En första sak som kan noteras är att de boende i de mest socioekonomiskt resurssvaga områdena (områdestyp 1 och 2) har det lägsta deltagandet under hela perioden, både i termer av röstning och politiska kandidaturer. När det gäller valdeltagandet ser vi att ojämlikheten har ökat över tid. Om vi jämför områdestyp 5 (bäst ekonomiska förutsättningar) och 1 (sämst ekonomiska förutsättningar) var den totala skillnaden i valdeltagande drygt 7 procentenheter i valet år 1982. I valet år 2022 var motsvarande siffra 27 procentenheter. Vi ser vidare att valdeltagandet sjönk i samtliga områdestyper i det senaste valet, men att minskningen var särskilt påtaglig i områden med socioekonomiska utmaningar. En bidragande orsak till det skulle kunna vara att andelen utrikes födda väljare i dessa områden ökat mellan år 2018 och 2022, genom att många av de som anlände under flyktingkrisen 2015 erhållit svenskt medborgarskap under denna period. Samtidigt ser vi en stor nedgång i valdeltagande även bland de inrikes födda i dessa områden mellan år 2018

och 2022, vilket talar för att det även finns andra förklaringar till den observerade minskningen.

När det gäller politiska kandidaturer ser vi i stället en tendens till minskade skillnader från år 1991 till 2014, men därefter har skillnaderna återigen börjat öka. I valet år 2022 var det 0,74 procent av de svenska medborgarna i områdestyp 5 som kandiderade till en politisk församling medan andelen var 0,52 procent i områdestyp 1. I absoluta tal kan den skillnaden tyckas liten, men den innebär att chansen att en person är nominerad till ett politiskt förtroendeuppdrag är mer än en tredjedel lägre för svenska medborgare som bor i de mest resurssvaga områdena, jämfört med vad den är för boende i de mest resursstarka områdena. I relativa termer är därför skillnaden i politiska kandidaturer ungefär lika stora som den för valdeltagande.

En andra intressant observation är att det finns tydliga, om än något mindre, skillnader i deltagandet mellan bostadsområden även om vi enbart fokuserar på inrikes födda individer. De observerade skillnaderna i politiskt deltagande mellan de olika områdestyperna kan därmed endast delvis förklaras av att det bor fler utrikesfödda i mer resurssvaga områden. Genom att valdeltagandet är lägre även bland de inrikes födda i dessa områden måste det även finnas andra förklaringar till det låga valdeltagandet i dessa områden än att det bor många utrikesfödda där. Vi ska inte gå in på dessa förklaringar närmare här, utan de kommer att utgöra fokus för avsnitt 4 av den här kunskapsöversikten.

3. Frågeställningar, metod och material

Som framgick av föregående avsnitt finns det betydande skillnader i det politiska deltagandet mellan individer som bor i socioekonomiskt resurssvaga och resursstarka områden i dagens Sverige. Den fråga som står i fokus för den här kunskapsöversikten är därför vad som kan göras för att minska denna ojämlikhet genom att öka det politiska deltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden. Av utrymmesskäl kommer huvudfokus att ligga på valdeltagandet. Effektiviteten av olika typer av åtgärder beror dock ytterst på vad som förklarar att områden med socioekonomiska utmaningar har lägre (val)deltagande i utgångsläget. Av det skälet har jag valt att dela upp kunskapsöversikten i två delar.

I den första delen beskrivs kunskapsläget kring de mer grundläggande orsakerna till skillnaderna i valdeltagande mellan olika typer av bostadsområden. I den andra delen redogörs i stället för kunskapsläget kring mer specifika åtgärder för att främja valdeltagandet i resurssvaga bostadsområden. Kunskapsöversikten syftar därmed till att besvara följande två frågeställningar:

1. Vilka huvudförklaringar finns det enligt existerande forskning till skillnaderna i valdeltagande mellan olika typer av bostadsområden?
2. Vilka åtgärder har föreslagits i forskningen för att öka valdeltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden⁶ och vad säger existerande empiriska studier om effektiviteten av olika typer av insatser?

Frågan om vad som förklarar skillnader i valdeltagande mellan olika grupper och områden utgör ett av statsvetenskapens klassiska ämnen. Det är därför inte praktiskt möjligt att genomföra en totalanalys av den omfattande litteraturen på området. Urvalet av relevant litteratur har i stället skett i två

⁶ Som tidigare förklarats avser socioekonomiskt resurssvaga områden i den här översikten bostadsområden med många invånare med låg socioekonomisk status. I termer av SCB:s terminologi kan dessa områden sägas motsvara de två områdestyperna med sämst socioekonomiska förutsättningar. Det vill säga områden med socioekonomiska utmaningar och områden med stora socioekonomiska utmaningar. När det i den här texten talas om områden med socioekonomiska utmaningar avses båda dessa områdestyper i SCB:s klassificering. Termerna socioekonomiskt resurssvaga områden och områden med socioekonomiska utmaningar används därför synonymt i den här kunskapsöversikten.

steg. I det första steget har olika standardverk och översiktsartiklar använts för att identifiera de viktigaste förklaringarna till variationen i valdeltagande mellan olika bostadsområden samt förslag på insatser för att öka valdeltagandet i områden där det är lågt. I steg 2 har jag sedan utfört mer detaljerade litteratursökningar för att identifiera empiriska studier kopplade till de förklaringar och insatser som urskilts i steg 1.

Om vi vill kunna uttala oss om effektiviteten av olika insatser för att öka valdeltagandet i ekonomiskt marginaliserade områden är det vidare av central betydelse att kunna avgöra om en viss faktor eller insats verkligen *leder* till högre valdeltagande. Forskningsgenomgången kommer därför framför allt att fokusera på empiriska studier som utnyttjar forskningsupplägg med relativt goda möjligheter att belägga kausalitet, även om den också kommer att diskutera en del studier som främst mäter korrelationer. Utöver detta har jag även, där så är möjligt, valt att främst inkludera empiriska studier som använder data från Sverige eller våra nordiska grannländer då dessa studier har högst relevans om vi vill beskriva tänkbara orsaker och lösningar till det låga valdeltagandet i områden med socioekonomiska utmaningar i en svensk kontext. När nordiska eller svenska studier finns tillgängliga har därför dessa prioriterats. I de fall då sådan forskning saknas, vilket är fallet för en del områden, har jag inkluderat internationella studier, särskilt från USA, för att ge en bredare förståelse av fenomenet.

4. Vad förklarar skillnaderna i valdeltagande mellan områden?

Om vi vill förstå varför det politiska deltagandet är högre i vissa grupper eller områden än i andra är det ofta lämpligt att börja med att ställa frågan varför vissa individer *inte* deltar politiskt. Enligt de amerikanska forskarna Verba, Schlozman och Brady finns tre grundläggande svar på den frågan: för att de inte kan, för att de inte vill eller för att ingen frågade (Verba med flera 1995:14). Det vill säga att bristande deltagande kan förklaras av oförmåga, ovilja eller frånvaron av politiskt mobiliserande nätverk.

Enligt forskare som Verba med flera (1995) är oförmågan till politiskt deltagande ofta kopplad till brist på olika typer av resurser som möjliggör politiskt deltagande, såsom tid, pengar och diverse medborgerliga färdigheter. Sådana färdigheter kan inkludera förmågan att förstå politiska frågor och att kunna förstå eller uttrycka sig i tal och skrift. Oviljan att delta politiskt framstår i stället som en fråga av mer psykologisk karaktär och beskrivs som ett resultat av bristande personligt engagemang för partipolitik. Individer väljer att inte delta då de känner att politik inte är något som angår dem eller att deras politiska engagemang ändå inte kan göra någon skillnad. Den tredje faktorn, frånvaron av mobiliserande nätverk, tar slutligen fasta på observationen att många individer behöver uppmuntras eller tillfrågas för att delta politiskt. Sannolikheten att delta politiskt kan därför tänkas öka om en individ ingår i miljöer eller sociala nätverk där många andra är politiskt aktiva genom att det ökar chansen för att individen ska uppmuntras eller rekryteras till olika typer av politiskt deltagande (Verba med flera 1995:269 ff.).

Enligt detta perspektiv, som dominerat den statsvetenskapliga forskningen under de senaste decennierna, bör orsakerna till det låga politiska deltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden sökas bland faktorer som påverkar individens förmåga, vilja och möjlighet att bli uppmuntrad till politiskt deltagande. Som vi ska se i det här avsnittet visar forskningen att sådana faktorer kan verka på såväl individ- som områdesnivå (Strömblad 2003, Dalton 2017, Jöst 2021).

4.1 Individförklaringar till lågt politiskt deltagande på områdesnivå

Det sägs att lagbundna samband är sällsynta inom samhällsvetenskaperna. Men ett samband som åtminstone kan aspirera på denna titel är det mellan socioekonomisk status och politiskt deltagande. Oavsett undersökningsland, tidpunkt och val av mått för politiskt deltagande och socioekonomisk status finner i princip alla empiriska studier på området samma sak; individer med större tillgång till olika typer av socioekonomiska resurser har högre politiskt deltagande än mer resurssvaga individer (Smets och van Ham 2013; Dalton 2017). Denna starka empiriska regelbundenhet utgör grunden för den så kallade SES-modellen⁷, som är en av statsvetenskapens standardförklaringar till skillnader i politiskt deltagande (Verba med flera 1995). Enligt SES-modellen är den främsta förklaringen till den ojämlika fördelningen av det politiska deltagandet i samhället en ojäm fördelning av de socioekonomiska resurser som främjar och möjliggör medborgarnas politiska deltagande.

SES-modellen erbjuder därför en möjlig förklaring till de skillnader i valdeltagande som finns mellan socioekonomiskt resurssvaga och resursstarka bostadsområden i Sverige, nämligen områdenas olika befolkningssammansättning. I resursstarka områden bor huvudsakligen välutbildade individer med jobb och god inkomst som vuxit upp i Sverige, medan de boende i mer resurssvaga områden tenderar att ha lägre utbildning, sämre inkomster, lägre förvärvsfrekvens och är oftare utlandsfödda (Boverket 2024). För att dessa skillnader i socioekonomiska förutsättningar på individnivå ska kunna förklara de stora skillnaderna i politiskt deltagande på områdesnivå behöver emellertid två viktiga förutsättningar vara uppfyllda. För det första krävs att socioekonomisk status verkligen orsakar politiskt deltagande och att sambandet inte enbart beror på att det finns någon annan bakomliggande faktor som förklarar båda dessa saker. För det andra behöver effekterna på deltagande av de olika socioekonomiska indikatorerna som nämns i litteraturen vara relativt stora för att de ska kunna förklara de aggregerade skillnaderna i politiskt deltagande som finns på områdesnivå i Sverige. Så vad har den empiriska forskningen på området att säga om hur socioekonomiska faktorer, såsom utbildning, sysselsättning, inkomst och födelsebakgrund, påverkar individens politiska deltagande?

⁷ Med förkortningen SES avses här socioekonomisk status.

Utbildning

Decennier av empirisk forskning har visat att utbildningsbakgrund tillhör de variabler som har högst prediktionskraft om vi vill förutsäga valdeltagande. Oavsett politisk kontext tenderar valdeltagandet bland individer som genomgått längre och mer teoretiska utbildningar vara betydligt högre än bland personer som genomgått kortare och mer praktiska utbildningar (jmf. Persson 2015).

Forskningen presenterar flera teoretiska mekanismer som kan förklara det observerade sambandet. En förklaring är att högre utbildning främjar medborgerliga färdigheter som underlättar politiskt deltagande, såsom förmågan att uttrycka sig i tal och skrift, analysera politiska förslag samt delta med självförtroende i politiska diskussioner och aktiviteter (Verba med flera 1995:305). En annan möjlighet till att individer med högre utbildning är mer politiskt aktiva är att skolan utgör en plats där ungdomar lär sig värdet av demokrati, utvecklar ett intresse för politik och internaliserar normen att det är en medborgerlig plikt att delta i demokratiska aktiviteter (Lewis-Beck med flera 2008). Slutligen har det föreslagits att sambandet mellan utbildning och politiskt deltagande även kan drivas av så kallade nätverkseffekter. Mer välutbildade individer tenderar att ingå i sociala och professionella nätverk som är mer politiskt aktiva. Genom dessa nätverk exponeras de för politiska diskussioner och får påminnelser om att delta i val och andra politiska aktiviteter, vilket i sin tur ökar deras egen benägenhet att delta politiskt (Campbell 2013).

Att det finns en stark empirisk koppling mellan utbildning och valdeltagande i befolkningen behöver emellertid inte innebära att högre utbildning verkligen leder till en ökad sannolikhet att rösta. Sambandet kan även bero på att det finns någon annan bakomliggande faktor som förklarar både en individs utbildningsbeslut och dennes valdeltagande.

Under de senaste 15–20 åren har den empiriska forskningen på området därför lagt mycket fokus på kausalitetsfrågan: gör längre och mer teoretisk utbildning människor mer politiskt aktiva? Det mest tillförlitliga sättet att besvara den frågan är genom att utföra ett randomiserat experiment där försökspersonerna slumpmässigt tilldelades en viss utbildning och sedan följa upp hur detta påverkar deras framtida valdeltagande. Ett sådant experiment skulle dock resa stora praktiska och etiska problem, vilket talar för att det aldrig kommer att kunna genomföras. Forskare som velat studera om utbildning har en kausal effekt på valdeltagandet har i stället varit hänvisade till alternativa empiriska strategier som att utnyttja paneldata, matchade jämförelser av personer med liknande individkaraktistika och förekomsten av olika typer av naturliga experiment (se till exempel Persson 2015, Willeck och Mendelberg 2022).

När det gäller de naturliga experimenten finns exempelvis ett antal studier som använder förändringar i den lagstadgade skolpliktsåldern och förändringar i åldersgränser för barnarbete för att undersöka den kausala kopplingen mellan utbildning och valdeltagande (Dee 2004; Milligan med flera 2004). Tanken bakom dessa studier är att förlängd skolplikt eller senarelagd ålder för när barn kan börja arbeta kommer att leda till att skolgången förlängs för de barn som annars skulle ha slutat skolan vid en tidigare ålder för att börja arbeta. Denna utbildningsökning kan sedan användas för att studera om ökad utbildning verkligen leder till ett högre valdeltagande. Resultaten från studierna pekar dock i delvis olika riktning.

Milligan med flera (2004), som utnyttjar historiska data om förlängd skolpliktsålder för att skatta effekten av utbildning på valdeltagande, finner exempelvis en effekt av utbildningsökningen i USA men inte i Storbritannien. I den amerikanska kontexten visar författarna att såväl förlängd skolpliktsålder som höjd åldersgräns för barnarbete ledde till en ökad sannolikhet att ta gymnasieexamen, vilket i sin tur ökade sannolikheten att rösta med cirka 20 procentenheter. Detta måste sägas vara en relativt stor effekt. Något förvånande finner dock studien ingen motsvarande effekt på valdeltagande av de förändringar av skolpliktsåldern som genomfördes i Storbritannien. Studien kan inte ge svar på orsakerna till dessa skillnader, men en möjlig förklaring skulle kunna vara att det genomsnittliga valdeltagandet är betydligt lägre i det amerikanska urvalet jämfört med det brittiska. Detta skulle vara förenligt med en teoretisk idé som finns i litteraturen och som säger att ökad utbildningsnivå framför allt kan öka deltagandet i grupper eller områden där grundsannolikheten att rösta är relativt låg i ursprungsläget. Även Dee (2004) utnyttjar den historiska förändringen i barnarbetslagar i USA för att skatta effekten av utbildning på valdeltagande, men han använder delvis andra data och analystekniker än Milligan med flera (2004). Dee finner att ytterligare ett år av utbildning ökar valdeltagandet med ungefär 8 procentenheter i det urval han undersöker.

Dessa historiska studier fokuserar huvudsakligen på en förlängning av utbildningslängden i den nedre delen av fördelningen, men det finns också ett växande antal studier med kausalt fokus, från flera olika länder, som på olika sätt försöker besvara frågan om högskoleutbildning gör människor mer benägna att rösta. I en nyutkommen doktorsavhandling sammanställer Anders V Jensen resultaten från många av dessa studier och han utför även en egen ny studie baserad på amerikanska data (Jensen 2024). Enligt Jensen tyder hans forskningsgenomgång på att högskoleutbildning kan ha en betydande positiv effekt på valdeltagandet även om de relativt små urvalsstorlekarna i många studier gör att resultaten är behäftade med betydande osäkerhet. I sin

egen studie, som utnyttjar sig av en så kallad differens-i-differens-metod⁸, finner Jensen att en amerikansk högskoleutbildning ökar valdeltagandet med ungefär 8 procentenheter.

Det finns även ett antal studier från en nordisk kontext som på olika sätt försökt undersöka om utbildning har en kausal effekt på individers valdeltagande. Ett exempel på detta är en så kallad tvillingstudie på svenska data av Ahlskog (2021). Den underliggande logiken med denna typ av studie är att jämföra tvillingar med olika lång utbildning för att se om den mer högt utbildade i ett tvillingpar röstar i större utsträckning. Fördelen med att jämföra tvillingar, i synnerhet enäggstvillingar, är att vi automatiskt kan justera för många av de bakgrundsfaktorer som kan tänkas påverka både utbildningsval och valdeltagande. Detta då individerna i ett tvillingpar tenderar att dela både uppväxtmiljö och olika genetiska egenskaper. Ahlskog (2021) finner en effekt av utbildning på valdeltagande i valet till Europaparlamentet men inte i riksdagsvalet. Enligt Ahlskogs resultat ökar sannolikheten att rösta i Europaparlamentsvalet med knappt 2 procentenheter om en persons utbildningslängd ökar med ett år. I sina slutsatser spekulerar Ahlskog (2021) i att skillnaderna i resultat mellan riksdags- och Europaparlamentsvalen kan bero på att den sociala normen att rösta är betydligt starkare i riksdagsvalet än i Europaparlamentsvalet och att detta gör att andra faktorer, såsom utbildning, inte är lika avgörande för valet att rösta till riksdagen.

Ett annat sätt att undersöka om det finns ett orsakssamband mellan utbildning och politiskt deltagande som förekommer i litteraturen är att studera effekten av olika skolreformer. I en norsk studie undersöker exempelvis Pelkonen (2012) hur en förlängning av skolplikten från sju till nio år påverkade valdeltagandet bland dem som omfattades av reformen. Studien, baserad på enkätdata, visar att valdeltagandet var något högre bland elever som fick förlängd skolplikt. Effekten är dock så liten att det inte går att utesluta att den kan bero på slumpen.

Lindgren med flera (2019) studerar i stället effekten av en svensk gymnasiereform från det tidiga 1990-talet som förlängde de teoretiska yrkesutbildningarna från två till tre år och som innebar ett ökat fokus på samhällsvetenskapliga ämnen. I likhet med Pelkonen (2012) finner inte heller

⁸ Något förenklat innebär denna metod att man jämför förändringen i valdeltagande över tid för två grupper: en behandlingsgrupp (personer som genomgått en högskoleutbildning) och en kontrollgrupp (personer som inte genomgått en högskoleutbildning). Skillnaden i förändring över tid mellan grupperna används för att mäta effekten av högskoleutbildningen på valdeltagandet. Om ökningen i valdeltagandet är större för behandlingsgruppen än för kontrollgruppen, tolkas detta som att högskoleutbildningen är det som förklarar den snabbare ökningstakten.

denna studie någon effekt av utbildningsreformen på valdeltagandet i studentgruppen som helhet. Däremot tyder resultaten på att reformen ökade valdeltagandet bland barn som vuxit upp i socioekonomiskt resurssvaga hem. I en analys som delar upp eleverna i kvartilgrupper (fjärdedelar) baserat på föräldrarnas socioekonomiska status visar resultaten att en övergång från tvååriga till treåriga yrkeslinjer var förenat med en ökning av valdeltagandet med 3–4 procentenheter i gruppen med lägst socioekonomisk status, medan det inte finns någon motsvarande effekt för övriga tre kvartilgrupper. Resultaten från studien stödjer därför den tidigare nämnda teorin att högre utbildning framför allt påverkar valdeltagandet i grupper eller områden där grund sannolikheten att rösta är relativt låg i utgångsläget.⁹

Sammanfattningsvis finns det en hel del empiriskt stöd för att utbildning under vissa omständigheter kan ha en positiv kausal effekt på valdeltagandet. Flera av de studier som redovisas i det här avsnittet finner dock att denna effekt framför allt är tydlig i grupper, eller under omständigheter, med lägre valdeltagande. En möjlig tolkning av det är att utbildningssatsningar främst gör skillnad för valdeltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden med lågt valdeltagande. Med detta sagt är vår förståelse av hur, när och var ökad utbildning leder till ökat valdeltagande fortfarande relativt begränsad. Mer forskning behövs för att vi ska kunna säga något mer precist om i vilken utsträckning invånarnas utbildningsnivå kan förklara de skillnader i valdeltagande som kan observeras mellan olika bostadsområden.

Inkomst och sysselsättning

Utbildning är dock inte den enda socioekonomiska faktor som uppvisar ett positivt samband med en individs valdeltagande. Detsamma har visat sig gälla en persons inkomst och sysselsättningsstatus. Forskning visar att höginkomsttagare och personer med arbete tenderar att rösta i högre utsträckning än låginkomsttagare och personer utan arbete (Leighley och Nagler 2014). Det finns flera tänkbara teoretiska mekanismer som kan hjälpa till att förklara dessa samband.

Den vanligaste förklaringen i litteraturen fokuserar på betydelsen av ekonomisk säkerhet för individers vilja att engagera sig politiskt. Individer som lever med stor ekonomisk osäkerhet, exempelvis på grund av låg inkomst eller arbetslöshet, behöver ofta ha fullt fokus på att hantera sin ekonomiska situation, och därför prioriteras andra aktiviteter, såsom politiskt deltagande,

⁹ I en ännu opublicerad studie undersöker Almén m.fl. (2025) hur förlängningen av skolplikten och införandet av enhetsskolan i Sverige under 1950- och 1960-talen påverkade valdeltagandet. De finner inga effekter av reformen på individernas framtida valdeltagande, inte heller bland barn från socioekonomiskt resurssvaga hemmiljöer.

ned (Rosenstone 1982; Österman och Lindgren 2023). Ekonomiska svårigheter kan även bidra till psykologisk stress, vilket minskar individens vilja och förmåga att engagera sig politiskt (Jahoda med flera 1971). Ökad ekonomisk trygghet förväntas därför bidra till ökat valdeltagande genom att personer som inte behöver oroa sig för sin ekonomiska situation har större möjligheter att avsätta den tid och det engagemang som krävs för att följa och sätta sig in i olika politiska frågor (Verba med flera 1995).

En annan möjlig förklaring till det positiva sambandet mellan faktorer som inkomst och arbete samt valdeltagande, som har föreslagits i litteraturen, är en nätverkseffekt liknande den som diskuterades i relation till utbildning. Personer med högre inkomst och stabilt arbete har större sannolikhet att ingå i kollegiala och sociala nätverk där de exponeras för politiska diskussioner och påminns om vikten av att delta i val och andra politiska aktiviteter (Campbell 2013; Akee med flera 2020; Österman och Brännlund 2024).

Precis som i fallet med utbildning är det viktigt att komma ihåg att samband inte nödvändigtvis är detsamma som orsak. I det här fallet innebär det att vi måste beakta möjligheten att skillnaden i valdeltagande mellan hög- och låginkomsttagare inte beror på skillnaden i inkomst, utan på någon annan faktor. I jämförelse med litteraturen kring utbildningseffekter är antalet studier som på olika sätt försöker studera om det finns en orsaksskoppling mellan valdeltagande och socioekonomiska faktorer som inkomst och sysselsättning mer begränsad.

Det finns dock ett mindre antal studier som utnyttjar olika former av kvasi-experimentella upplägg för att studera effekten av inkomst på valdeltagandet. En tidig studie på området studerar De La O (2012), hur en slumpmässig tilldelning av behovsprövade och villkorade kontantbidrag i Mexiko påverkade sannolikheten att rösta bland mottagarna av dessa bidrag. Bidragen gavs som ekonomiskt stöd till fattiga familjer, som i utbyte mot stödet förband sig att genomgå regelbundna hälsoundersökningar och låta sina barn slutföra sin skolgång. Studien, som utnyttjar data på valdistriktsnivå visar att tillgången till kontantbidragen ökade valdeltagandet i de valdistrikt där de infördes.

Detta skulle kunna indikera att införandet av bidragssystemet ökade valdeltagandet genom att minska den ekonomiska stressen i mottagarfamiljerna. Som författaren diskuterar är det dock svårt att säga något om vad som driver detta samband på basis av de aggregerade data som används. Framför allt går det inte att säga om ökningen av valdeltagande främst drivs av de familjer som kom i åtnjutande av kontantbidragen eller om valdeltagandet även ökade bland familjer som själva inte tog del av bidragen men

som kanske såg sina grannar eller vänner göra det. För att kunna skilja på dessa mekanismer skulle det krävas data på individnivå.

En något mer sentida studie undersöker effekten av införandet av kontantbidrag för ursprungsamerikaner kopplat till öppnandet av ett kasino i Cherokee-reservatet i North Carolina (Akee med flera 2020). Till skillnad från ovan nämnda studie gavs dessa bidrag inte enbart till låginkomstfamiljer och var inte villkorade på någon typ av motprestation. En annan viktig skillnad är att forskarna hade tillgång till individdata om valdeltagande för omkring 1300 barn och deras föräldrar.

Resultaten visar ingen effekt av inkomstökningen på valdeltagandet bland de individer som var i vuxen ålder (föräldrarna) när familjerna erhöll de ekonomiska bidragen. Däremot ledde inkomstökningen till ett högre valdeltagande bland barn i familjer som var fattiga före införandet av inkomstprogrammet. Mer precist ökade kontantbidragen, som i genomsnitt höjde mottagarnas årsinkomst med 20–25 procent, valdeltagandet med 10–20 procentenheter bland dessa barn (Akee med flera 2020).

Enligt studiens författare tyder detta på att en ökad inkomst framför allt har betydelse för ungdomar som fortfarande befinner sig i en formativ politisk fas, medan inkomsten inte spelar samma roll för vuxna, vars politiska beteenden redan är mer etablerade. Det ökade valdeltagandet bland barnen verkar således inte bero på att de vuxit upp med mer politiskt aktiva föräldrar, vilket annars hade kunnat vara en möjlig förklaring. I stället finns visst stöd för att ökningen drivs av förbättrad utbildningsnivå och tillgång till större sociala nätverk.

En liknande studie av Loeffler (2023) undersöks effekten av införandet av ett basinkomstsystem i Alaska, USA, där en del av överskottet från oljeproduktionen sedan 1982 årligen har betalats ut till delstatens invånare. Studien analyserar hur denna inkomstökning påverkat valdeltagandet genom att jämföra utvecklingen i Alaska före och efter 1982 med motsvarande utveckling i andra delstater. De statistiska analyserna, baserade på både aggregerade data och individdata, indikerar att en utbetalning på 1 000 dollar ledde till en omedelbar ökning av valdeltagandet med cirka 7 procentenheter. En mer detaljerad analys visar dessutom att inkomsteffekten avtar med utbildningsnivå, det vill säga att det främst är lågutbildade som röstar i högre utsträckning när deras inkomst ökar.

Ett liknande resultat rapporteras även i en studie som undersöker hur en höjning av minimilönerna för offentliganställda i New York påverkade gruppens valdeltagande (Markovich och White, 2022). Studien jämför

utvecklingen av valdeltagandet bland de anställda som fick sina löner höjda till följd av den ökade minimilönen, med de vars löner inte påverkades av höjningen. Resultaten visar att en ökning av minimilönen med 1,75 dollar per timme ökade valdeltagandet bland dem som påverkades av höjningen med cirka 2 procentenheter i det följande presidentvalet och det finns vissa tecken på att effekten är särskilt påtaglig bland dem med de allra lägsta lönerna.

Som framgår av beskrivningen ovan är de flesta av de mer kausalt orienterade studierna om sambandet mellan inkomst och valdeltagande från USA och i flera fall rör det sig också om förhållandevis små studier med relativt speciella undersökningsgrupper, såsom urinvånare, låginkomsttagare eller personer boende i Alaska. Det är därför inte självklart i vilken utsträckning resultaten från dessa studier kan generaliseras till andra grupper, länder och kontexter.

Det finns emellertid två färskas studier från den mer närliggande nordiska kontexten som undersöker inkomstens betydelse för valdeltagandet genom att studera effekten av att vinna stora summor på lotteri. I en stor, men ännu opublicerad, studie från Sverige studerar Brännlund med flera (2024) runt 300 000 lotterivinnare och drygt 90 000 barn till dessa vinnare. I analysen jämförs vinnare av stora vinster med liknande spelare som inte haft turen att vinna. Resultaten tyder inte på att lottovinnare blir mer benägna att rösta i val till riksdagen eller Europaparlamentet; vinsterna tycks heller inte öka den framtida sannolikheten att rösta för vinnarnas barn.

Ett liknande upplägg används även av Geys och Sørensen (2025), som studerar hur lotterivinster påverkar valdeltagandet i Norge. Analysen jämför valdeltagandet bland cirka 12 000 personer som har vunnit minst 100 000 norska kronor på lotteri med valdeltagandet i en jämförbar grupp som inte erhöll några större lotterivinster under undersökningsperioden. Till skillnad från den svenska studien indikerar de norska resultaten att lotterivinnarnas valdeltagande ökade med 1,5–2 procentenheter i anslutning till vinsten. Författarna betonar dock att denna effekt är relativt liten i förhållande till det starka samband som finns mellan inkomst och valdeltagande i Norge. Det vill säga, endast en mindre del av den starka korrelationen mellan inkomst och valdeltagande tycks bero på att högre inkomst gör personer mer benägna att rösta.

En styrka med de två lotteristudierna jämfört med många av de tidigare kvasi-experimentella studierna på området är att de, i synnerhet den svenska, bygger på stora urval. Även här bör det dock noteras att urvalsgruppen – lotterivinnare – inte nödvändigtvis är representativ för hela väljarkåren. Ytterligare en svårighet vid tolkningen av resultaten är att det inte är självklart

att väljare reagerar på samma sätt på en lotterivinst som de skulle ha gjort om deras förbättrade ekonomiska situation i stället hade varit resultatet av eget arbete och ansträngning.

Om så är fallet beror i slutändan på vilka antaganden vi gör om de teoretiska mekanismer som kopplar en individs ekonomiska situation till valdeltagandet. Om den avgörande mekanismen är känslan av ekonomisk trygghet bör det inte spela någon roll om en individs förbättrade ekonomi beror på en lotterivinst eller ett nytt jobb med högre lön. Däremot, om skillnaden mellan hög- och låginkomsttagare snarare beror på deras exponering för olika sociala nätverk, kan detta spela en roll.

Om vi i stället riktar fokus mot arbetets betydelse för valdeltagandet finns några studier som undersöker vad som händer med individers benägenhet att rösta när de förlorar sitt arbete. En tidig sådan studie är Incantalupo (2015) som jämför valdeltagandet bland individer i USA som förlorade sitt jobb strax före och strax efter valet. Resultaten tyder på att de som förlorade jobbet precis före valet, och som därför var arbetslösa på valdagen, hade ett valdeltagande som var mellan 5–10 procentenheter lägre än de som förlorade jobbet efter valet. En svaghet med denna forskningsdesign är dock att den bara mäter den omedelbara effekten av att förlora sitt jobb vilket innebär att det är svårt att veta hur resultaten ska tolkas. Beror nedgången i valdeltagande på frånvaron av arbete eller på den omedelbara chocken det innebär att förlora sitt jobb?

En studie som försöker adressera den frågan är Upward och Wright (2024) som studerar en längre tidsperiod runt valen och utför en matchad jämförelse av valdeltagandet i Storbritannien. Något förenklat bygger analysen i denna studie på en uppdelning i en behandlingsgrupp och en kontrollgrupp. I behandlingsgruppen ingår individer som förlorade sitt arbete ett visst år, exempelvis 2010, medan kontrollgruppen utgörs av jämförbara personer som inte förlorade sitt arbete det aktuella året. Författarna jämför sedan skillnaderna i valdeltagandet i de två grupperna före och efter det år som individerna i behandlingsgruppen förlorade sitt arbete.

Resultaten från ovan nämnda studie visar att det inte finns några skillnader i valdeltagande i de val som genomfördes före det att individerna i behandlingsgruppen förlorade sina arbeten. Däremot indikerar resultaten tydliga skillnader i val som ligger strax efter behandlingstillfället. Mer precist indikerar resultaten att valdeltagandet i behandlingsgruppen sjunker med ungefär 3,5 procentenheter under de första tre åren efter att en individ förlorat sitt arbete. När mellan 3–6 år har förflutit sedan en person förlorade arbetet har den skillnaden halverats och är inte längre statistiskt signifikant.

När mer än 6 år har passerat är valdeltagandet tillbaka på ursprungsnivån före det ursprungliga arbetslöshetstillfället (Upward och Wright 2024). Dessa resultat tyder således på att förlusten av arbete har en negativ effekt på valdeltagandet, men att effekten avtar över tid. Samtidigt är det viktigt att notera att många av de som förlorar sitt arbete ett visst år kommer att hitta ett nytt jobb senare år, vilket innebär att studien fångar den långsiktiga effekten av att förlora ett arbete snarare än den långsiktiga effekten av att vara arbetslös.

Det finns dock två studier av Österman och Lindgren (2023) och Österman och Brännlund (2024) som har använt svenska registerdata för att studera om arbetslöshet minskar valdeltagandet på individnivå. Båda dessa studier baseras på ett paneldataupplägg som utnyttjar individvariation i arbetslöshetsstatus över tid. Resultaten tyder på att valdeltagandet, för en given person, i genomsnitt är 1–2 procentenheter lägre när personen är arbetslös jämfört med när denne har arbete. Båda studierna finner emellertid att effekten varierar med den omgivande kontexten. Exempelvis finner Österman och Lindgren (2023) att effekten av att förlora sitt arbete på valdeltagandet är betydligt större i områden med hög total arbetslöshet. En möjlig förklaring till det skulle kunna vara att det är svårare att hitta ett nytt arbete i områden eller tider av hög arbetslöshet, vilket kan öka den psykiska och ekonomisk stressen kopplad till arbetslösheten. Något som i sin tur kan påverka valdeltagandet negativt.

Även om resultaten i de studier som behandlats i det här avsnittet inte är alldeles entydiga tycks det ändå finnas visst forskningsstöd för hypotesen att både inkomst och sysselsättning, åtminstone under vissa förutsättningar, kan vara kausalt kopplat till valdeltagande på individnivå. Studier med en trovärdig forskningsdesign för att belägga orsaksrelationer utgör emellertid fortfarande en stor bristvara på området, vilket gör att denna slutsats måste tolkas med försiktighet. Inte minst gäller detta inkomstens betydelse för valdeltagandet, där vi har sett att tillgängliga kvasi-experimentella studier pekar i delvis olika riktningar. Det finns flera möjliga förklaringar till de motstridiga resultaten i dessa studier.

En möjlig orsak är att inkomsten påverkar valdeltagandet på olika sätt i olika grupper eller kontexter, vilket kan leda till att resultaten varierar beroende på vilka grupper som ingår i studiepopulationen. För att återknyta till de tidigare diskuterade studierna är det inte självklart att en inkomstökning påverkar valdeltagandet på samma sätt bland fattiga mexikaner, urinvånare i USA och lotterivinnare i Sverige och Norge. I anslutning till detta kan en inkomstökning också tänkas ha olika effekt beroende på en individs initiala ekonomiska situation. Om ekonomisk otrygghet är den faktor som gör att låginkomsttagare

röstar i lägre utsträckning än höginkomsttagare, bör det främst vara undanröjandet av den omedelbara ekonomiska otryggheten som har en positiv effekt på valdeltagandet. Däremot bör inkomstökningar för individer som redan befinner sig i en trygg ekonomisk situation inte ha någon märkbar effekt på valdeltagandet. Det behövs därför mer teoretisk och empirisk forskning om de underliggande mekanismerna för att kunna bestämma hur mycket av det starka empiriska samband som finns mellan inkomst och valdeltagande som beror på att högre inkomst verkligen orsakar högre valdeltagande.

När det gäller den nära relaterade frågan om hur förlusten av arbete påverkar en persons valdeltagande är resultaten något tydligare. Här tyder de flesta studier på att förlusten av arbete påverkar valdeltagandet negativt även om både storleken på effekten och dess varaktighet varierar mellan tillgängliga studier. Även här behövs dock mer forskning kring de verksamma mekanismerna. Drivs den negativa effekten främst av den ökade ekonomiska otrygghet som följer av arbetslöshet, eller beror effekten snarare på minskad självkänsla och förlust av mobiliserande sociala nätverk?

Födelsebakgrund

Ytterligare en individfaktor som skulle kunna bidra till att förklara den låga nivån på valdeltagandet i områden med socioekonomiska utmaningar är den stora andelen utrikes födda väljare i dessa områden. Det är ett välkänt faktum från decennier av internationell forskning på området att personer som är födda i ett annat land röstar i lägre utsträckning än de som är födda i landet (Bird med flera 2010; Bevelander och Hutcheson 2022).

Sverige utgör inget undantag i det avseendet. Det har länge funnits en skillnad i valdeltagande mellan inrikes och utrikes födda, och den skillnaden har ökat över tid. Fokuserar vi på valdeltagande i riksdagsvalet var valdeltagandet bland inrikes födda ungefär 10 procentenheter högre än bland utrikes födda i början av 1990-talet, medan motsvarande skillnad i valet 2022 hade stigit till nästan 25 procentenheter (SCB 2023). En viktig fråga givet syftet med den här kunskapsöversikten är dock hur dessa skillnader i valdeltagande kan förklaras. Inte minst är det viktigt att förstå i vilken utsträckning det lägre valdeltagandet bland de utrikes födda beror på generella skillnader i socioekonomisk status, och i vilken utsträckning det beror på faktorer och erfarenheter som är unika för personer som har migrerat.

Forskningen om skillnader i valdeltagande mellan inrikes och utrikes födda domineras av två skilda teoretiska perspektiv (Spies, 2020). Enligt det första perspektivet finns det inget unikt med dessa skillnader; de kan förklaras med samma teoretiska modeller som används för att förstå valdeltagande bland inrikes födda. Det motsatta perspektivet hävdar däremot att dessa

standardförklaringar är otillräckliga för att förstå det lägre valdeltagandet bland utrikes födda. För att förklara detta krävs därför att vi även tar hänsyn till olika migrationsspecifika faktorer, såsom vistelsetid, migrationsålder, språkkunskaper, ursprungsland och medborgarskapsstatus.

En viktig skillnad mellan dessa två perspektiv är att det sistnämnda tillskriver en individs födelsebakgrund en större självständig förklaringskraft, medan det förstnämnda främst betonar betydelsen av andra mellanliggande faktorer, såsom en individs socioekonomiska status. Detta kan illustreras med hjälp av ett hypotetiskt exempel där vi först tänker oss att hela skillnaden i valdeltagande mellan inrikes och utrikes födda beror på skillnader i socioekonomisk status mellan grupperna. Det vill säga att de inrikes födda röstar i högre utsträckning eftersom de är mer välutbildade, har högre inkomst och lägre risk för arbetslöshet än de utrikes födda. Om hela effekten av födelsebakgrund på valdeltagandet går via individens socioekonomiska status innebär det att skillnader i andelen utrikes födda i olika bostadsområden inte bidrar till att ytterligare förklara skillnaderna i valdeltagande mellan områden, förutsatt att vi redan har tagit hänsyn till invånarnas socioekonomiska status. Men om det lägre valdeltagandet bland utrikes födda åtminstone delvis beror på migrationsspecifika faktorer blir situationen en annan. Då kommer skillnader i andelen utrikes födda mellan olika bostadsområden att kunna bidra till att förklara skillnaderna i valdeltagande, även efter att vi beaktat områdenas socioekonomiska sammansättning.

Vad säger forskningen om de två teoretiska perspektivens förklaringskraft? Tidiga studier på området indikerar att standardmodellen, med sitt fokus på skillnader i socioekonomiska resurser, är användbar även för att förklara skillnader i politiskt deltagande kopplat till födelsebakgrund. Exempelvis visar studier från både USA (Verba med flera 1993) och Sverige (Adman och Strömblad 2000) att merparten av skillnaderna i politiskt deltagande mellan individer med olika etnicitet eller ursprungsland kan förklaras med hjälp av demografiska och socioekonomiska variabler. Det vill säga, endast en mindre del av den ursprungliga skillnaden kopplad till födelsebakgrund kvarstår när författarna kontrollerar för olika demografiska och socioekonomiska faktorer. Ett liknande resultat återfinns i en senare studie av Spies med flera (2020). Utifrån en analys av tyska enkätdata drar författarna slutsatsen att migrationsspecifika faktorer inte bidrar till att förklara valdeltagandet bland utrikes födda, förutsatt att den statistiska modellen kontrollerar för de variabler som ingår i standardmodellen, såsom ålder, inkomst, utbildning och politiskt intresse.

Slutsatsen att standardmodellen är tillräcklig för att förklara skillnader i valdeltagande mellan inrikes och utrikes födda motsägs dock av resultat från andra studier. Ett exempel på det är en studie av Bhatti och Hansen (2017) som använder danska registerdata för att studera skillnaderna i valdeltagande i kommunalvalet 2013 mellan invånare födda i Danmark och invånare födda i icke-västerländska länder. I enlighet med sina teoretiska förväntningar finner författarna att de inrikes födda röstar i betydligt högre utsträckning än de utrikes födda väljarna, och att skillnaderna i valdeltagande mellan de två grupperna överstiger 30 procentenheter. Av särskilt intresse är emellertid att ungefär tre fjärdedelar av den ursprungliga skillnaden i valdeltagande mellan grupperna kvarstår även vid kontroll för en bred uppsättning socioekonomiska och demografiska faktorer som utbildning, inkomst, ålder, boendekommun och civilstånd. Ett liknande resultat rapporteras även i en studie av Ruedin (2018) som finner att knappt en femtedel av den ursprungliga skillnaden i valdeltagande mellan inrikes och utrikes födda i Schweiz kan förklaras av den typ av standardfaktorer som brukar användas för att förklara variation i valdeltagande bland inrikes födda.

Forskningsresultaten är således inte entydiga när det gäller i vilken utsträckning skillnader i valdeltagande mellan inrikes och utrikes födda kan förklaras av de standardfaktorer som traditionellt används för att förstå sådana variationer. Det finns många tänkbara förklaringar till att resultaten skiljer sig åt mellan olika studier. Resultaten kan påverkas av den politiska kontexten, tidsperioden, eller de migrantgrupper som studeras. Som Bevelander med flera (2024) påpekar finns det ändå mycket som tyder på att gapet i valdeltagande i Sverige endast delvis kan tillskrivas faktorer såsom demografiska skillnader och tillgång till socioekonomiska resurser. För att få en djupare förståelse av hur födelsebakgrund påverkar individens valdeltagande krävs därför även en analys av migrationsspecifika erfarenheter och faktorer som kan främja eller försvåra anpassningen till en ny politisk miljö (Bevelander med flera 2024:3).

En sådan faktor som har uppmärksamats i forskningen är vistelsetidens betydelse för utrikes föddas politiska integration. Den underliggande teoretiska tankegången är att migranter behöver tid för att anpassa sig till en ny politisk kontext. Politisk integration sker därför inte över en natt, utan är en gradvis lärandeprocess där migranter successivt tillägnar sig de kunskaper och färdigheter som krävs för att delta politiskt i sitt nya hemland. Ur detta perspektiv bör vi förvänta oss att valdeltagandet bland utrikes födda gradvis närmar sig valdeltagandet bland inrikes födda i takt med att deras vistelsetid i landet ökar.

Hypotesen att valdeltagandet bland utrikes födda ökar med tiden de tillbringar i sitt nya hemland har fått empiriskt stöd i en rad olika länder och kontexter (se White, 2023, för en översikt). Ett exempel på en sådan studie är Bevelander och Hutcheson (2022), som undersöker frågan med hjälp av svenska registerdata från kommunvalet 2014. Författarna finner ett tydligt positivt samband mellan vistelsetid och valdeltagande, även efter det att analysen tagit hänsyn till en relativt stor uppsättning demografiska och socioekonomiska faktorer. Mer specifikt jämförs valdeltagandet bland utrikes födda med olika vistelsetider, med valdeltagandet bland personer födda i Sverige med minst en utrikes född förälder. Resultaten visar att valdeltagandet initialt är betydligt lägre i gruppen född utanför Sverige, men att skillnaden minskar med ökad vistelsetid. Efter att ha bott i landet i 20–30 år röstar de utrikes födda i samma utsträckning som jämförelsegruppen. Samtidigt visar studien att personer födda i Sverige med två inrikes födda föräldrar röstar i högre utsträckning än inrikes födda med minst en utrikes född förälder. Detta indikerar att även om valdeltagandet bland utrikes födda ökar med vistelsetid, når det aldrig upp till valdeltagandet bland inrikes födda med två svenskfödda föräldrar.¹⁰

En annan migrationsspecifik faktor som enligt forskningen kan ha betydelse för de utrikes föddas politiska integration är ursprungsland. En vanlig teoretisk hypotes är att personer som är födda i ett land med ett politiskt system som liknar det i mottagarlandet bör ha lättare att integreras politiskt (White 2023). Detta eftersom de kan använda sig av politiska kunskaper och erfarenheter från det tidigare hemlandet för att navigera i det nya politiska systemet.

I en svensk kontext innebär detta att utrikes födda från närliggande demokratier bör uppvisa det högsta valdeltagandet. Denna hypotes får också visst stöd i tillgänglig forskning. Den grupp av utrikes födda väljare som vanligtvis uppvisar det högsta valdeltagandet i Sverige är personer födda i övriga Norden, medan personer födda i länder i Afrika och Asien röstar i minst utsträckning (Bevelander och Hutcheson 2022; SCB 2023). Samtidigt visar Bevelander och Hutcheson (2022) att detta mönster förändras när vi justerar för demografiska och socioekonomiska skillnader mellan grupperna. Det är därför osäkert i vilken utsträckning de observerade skillnaderna i valdeltagande mellan väljare från olika ursprungsländer verkligen beror på att personer från vissa typer av länder möter större svårigheter att anpassa sig till det svenska politiska systemet, eller om skillnaderna snarare speglar

¹⁰ Detta visas av att det kvarstår en skillnad i valdeltagande mellan utrikes födda och inrikes födda även vid kontroll för demografiska och socioekonomiska faktorer. Detta gäller även för utrikes födda med lång vistelsetid i Sverige.

variationer i den demografiska och socioekonomiska sammansättningen bland de som invandrat från olika delar av världen.

Vistelsetid och ursprungsland är således två exempel på migrationsspecifika faktorer som, enligt forskningen, kan ha betydelse för migranternas anpassning till ett nytt politiskt system. Forskningen lyfter dock även fram många andra faktorer som kan påverka valdeltagandet bland utrikes födda. Det kan exempelvis handla om ålder vid migrationstillfället (Andersson med flera 2025), medborgarskapsstatus (Bevelander och Hutcheson 2022) samt upplevd diskriminering (Oskooii 2020). Något förenklat indikerar resultaten från dessa studier att utrikes födda har en högre sannolikhet att rösta om de migrerade vid en lägre ålder och är naturaliserade medborgare i mottagarlandet och inte upplever sig diskriminerade i sociala situationer och att dessa effekter även kvarstår vid kontroll för olika demografiska och socioekonomiska faktorer. Samtidigt är den empiriska forskningen om hur migrationsspecifika faktorer påverkar valdeltagandet bland utrikes födda fortfarande relativt begränsad. Därför behövs mer empirisk forskning från olika länder för att bättre förstå vilka faktorer som främjar respektive försvårar migranternas politiska integration i sina nya hemländer.

Diskussionen i det här avsnittet har lett fram till två viktiga slutsatser. För det första är forskningen inte entydig när det gäller hur viktiga olika migrations-specifika faktorer är för att förklara de skillnader i valdeltagande som kan observeras mellan inrikes och utrikes födda väljare. Merparten av de mer sentida studierna på området, varav flera baseras på nordiska registerdata, tyder dock på att de stora skillnader i valdeltagande som finns mellan inrikes och utrikes födda endast delvis kan förklaras av demografiska och socio-ekonomiska faktorer. Om dessa resultat visar sig hålla även i framtida studier är det en viktig insikt eftersom det innebär att födelsebakgrund har en självständig förklaringskraft som går bortom den standardmodell som används för att förklara variation i valdeltagande bland inrikes födda. Skillnader i andelen utrikes födda mellan olika bostadsområden skulle därmed kunna utgöra en av de faktorer som kan bidra till att förklara variationen i valdeltagande mellan områden.

En andra viktig insikt från forskningsgenomgången är att utrikes födda inte utgör en homogen grupp, utan att det kan finnas betydande skillnader i valdeltagandet även inom denna grupp. Vid en analys av hur mycket av skillnaderna i valdeltagande mellan olika områdestyper som beror på befolkningssammansättningen är det därför inte tillräckligt att enbart beakta andelen invånare i olika områdestyper som är födda utomlands. Hänsyn behöver även tas till den mer precisa sammansättningen av gruppen utrikes födda utifrån olika migrationsspecifika faktorer, såsom vistelsetid och

ursprungsland¹¹. Dessa aspekter kan ha en avgörande betydelse för politisk integration och valdeltagande, vilket innebär att en mer nyanserad analys krävs för att förstå mönstren bakom de observerade skillnaderna.

4.2 Omgivningsförklaringar till lågt politiskt deltagande på områdesnivå

Som framgick av det föregående avsnittet finns det således en hel del som indikerar att det låga valdeltagandet i bostadsområden med socioekonomiska utmaningar åtminstone delvis kan förklaras av att de boende i dessa områden har sämre tillgång till olika former av socioekonomiska resurser.

I forskningslitteraturen diskuteras dock också en annan möjlighet, nämligen att skillnaderna kan bero på olika typer av områdesegenskaper. Den underliggande tanken är att en individs politiska deltagande beror på den kontext i vilken individen befinner sig. Vi kan exempelvis föreställa oss två identiska individer varav den ena bor i ett område med högt valdeltagande och den andra i ett område med lågt valdeltagande. Det skulle då kunna vara så att personen som bor i ett område med högt valdeltagande är mer benägen att rösta för att denne oftare möter attityden bland grannar att det är en medborgerlig plikt att rösta. I detta fall beror således det högre valdeltagandet på en områdesegenskap, röstnormens utbredning, snarare än en individegenskap. En möjlig bidragande orsak till det lägre valdeltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden kan därför vara att "individer i allmänhet blir mindre politiskt engagerade av att vistas i socioekonomiskt resurssvaga miljöer" (Strömblad 2003:41). Så vilket empiriskt stöd finns det för denna hypotes?

Startskottet för den moderna empiriska forskningen om omgivningens betydelse för individens politiska deltagande var en amerikansk studie av Robert Huckfeldt från slutet av 1970-talet. I den studien presenterade Huckfeldt (1979) empiriska resultat som han menade visade att den socioekonomiska kontexten kan utgöra en självständig förklaringsfaktor för individens politiska deltagande. Denna pionjärstudie har sedan följts av ett antal ytterligare studier baserade på amerikanska data (se till exempel Campbell 2013).

¹¹ Liknande tankegångar återfinns i mer utvecklad form i forskningslitteraturen om supermångfald (super-diversity) som vuxit fram i kölvattnet av en inflytelserik studie av Vertovec (2007).

Ett vanligt tillvägagångssätt i den empiriska forskningen om omgivningseffekter har varit att utnyttja regressionsanalyser som inkluderar både kontextvariabler och individvariabler.¹² Ett exempel på det är en studie av Strömblad (2003:59) som använder svenska data och visar att det finns en negativ korrelation mellan arbetslöshet på bostadsområdesnivå och individuellt valdeltagande även när modellen inkluderar en stor uppsättning individkontroller, såsom arbetslöshet, utbildning och födelsebakgrund. Detta angreppssätt bygger dock på antagandet att det inte finns några utelämnade individspecifika faktorer som både påverkar valdeltagandet och korrelerar med områdesarbetslösheten. Om det antagandet inte är uppfyllt finns risken att sambandet mellan områdesarbetslöshet och valdeltagande drivs av de individspecifika faktorer som utelämnats från analysen. Grundproblemet är att det inte går att veta om detta antagande är uppfyllt eller inte, vilket gör det svårt att veta hur de samband mellan olika omgivningsfaktorer och individuellt politiskt deltagande som har observerats i litteraturen ska tolkas.

På senare tid har det dock kommit en del empiriska studier som försöker hantera detta problem på olika sätt. Ett exempel på det är en studie av Cantoni och Pons (2022) som utnyttjar paneldata från USA för att studera hur valdeltagandet för individer förändras när de flyttar mellan delstater eller län (counties) med olika högt valdeltagande. Resultaten visar att det sker en omedelbar ökning av valdeltagandet när en individ flyttar från en delstat med lågt valdeltagande till en med högt valdeltagande, även om alla individfaktorer förblir oförändrade. Detta tolkar författarna som att kontexten har en självständig effekt på individens valdeltagande. En nackdel med denna analys är dock att det är svårt att svara på frågan varför individens valdeltagande ökar när denne flyttar från en kontext med lågt valdeltagande till en med högt. En möjlighet är att det beror på så kallade kamrateffekter (peer effects), vilket innebär att det finns en direkt effekt av omgivningens valdeltagande på individens valdeltagande. En annan möjlighet är att kontexteffekten i stället beror på delstatsfaktorer som påverkar valdeltagandet bland alla invånare i delstaten, till exempel hur konkurrensutsatta valen är eller hur valsystemet är utformat i delstaten. Cantoni och Pons (2022) menar att det finns indikationer i deras data som tyder på att resultaten främst drivs av skillnader mellan delstater snarare än kamrateffekter, men det går inte att säga säkert utifrån studiens design.

¹² Med kontextvariabler avses här variabler mätta på områdesnivå, till exempel den genomsnittliga utbildningsnivån bland de boende i ett visst bostadsområde, medan individvariabler är mätta på individnivå, exempelvis en enskild individs utbildningsnivå.

En annan nyligen publicerad studie från den amerikanska kontexten är en undersökning av Elder med flera (2024) som undersöker effekten av ett stort socialt experiment där boende i socioekonomiskt utsatta områden i USA slumpmässigt erhöll bidrag för att flytta till ett bättre boende i ett mindre utsatt område. Studien undersöker om det framtida valdeltagandet ökade bland de familjer, både föräldrar och barn, som erhöll dessa bidrag men finner inga sådana effekter. Denna randomiserade studie ger således inget stöd för hypotesen om omgivningseffekter. Som författarna själva noterar behöver detta inte innebära att omgivningseffekter inte existerar, utan att frånvaron av effekt också kan bero på att den förändring i områdesegenskaper som interventionen medförde (för de som erhöll flyttbidraget) inte var stor nog för att påverka individernas röstningsbeteende.

Det finns även en del studier som med nordiska registerdata undersöker om olika omgivningsfaktorer har en självständig effekt på individens politiska deltagande. En sådan studie är Bratsberg med flera (2021), som undersöker hur kvotflyktingars valdeltagande påverkas av den miljö de placeras i. I Norge har kvotflyktingar begränsade möjligheter att själva välja bostadsort, eftersom staten placerar dem i områden där det finns lediga bostäder vid tidpunkten för deras ankomst. Denna process innebär att placeringen till stor del sker oberoende av flyktingarnas egna preferenser, vilket skapar en viss slumpmässighet i var de hamnar. Författarna använder denna slumpmässighet för att analysera om kvotflyktingar som placeras i områden med högt valdeltagande tenderar att rösta i högre grad än de som hamnar i områden med lågt valdeltagande. Studien finner att så är fallet. Om man jämför flyktingar som placerades i områden där valdeltagandet låg på den 80:e percentilen med de som placerades i områden med ett valdeltagande på den 20:e percentilen finner studien att det framtida valdeltagandet är drygt 12 procentenheter högre i den förstnämnda gruppen. Författarna genomför också flera olika typer av analyser för att försöka fastställa vad som driver dessa resultat. Slutsatsen från dessa analyser är att tidig kontakt med politiskt engagerade grannar och kamrater är viktigare än områdets socioekonomiska egenskaper för att förklara den uppmätta områdeseffekten.

En relaterad studie är Andersson med flera (2022) som bygger sin analys på att flyktingar som immigrerade till Sverige mellan 1987–1991 fick en kommunplacering snarare än själva kunde välja var de skulle bo vid ankomsten till Sverige. Huvudsyftet med studien var att undersöka hur etnisk koncentration påverkade flyktingarnas framtida valdeltagande, det vill säga är det positivt eller negativt för valdeltagandet att placeras i ett område där det redan finns många personer som emigrerat från samma land som en själv? Studien finner ingen effekt, vare sig positiv eller negativ, av att vara omgiven

av många landsmän. Däremot tyder resultaten på att individer som placerades i ett område med många landsmän som har ett högt valdeltagande i tidigare val själva får ett högre framtida valdeltagande. Det faktum att individer blir mer benägna att rösta om de bor bland många politiskt aktiva landsmän kan tolkas som stöd för hypotesen att omgivningsfaktorer, som valdeltagandet bland övriga medlemmar av den egna etniska gruppen, kan påverka individens valdeltagande.

Ytterligare en svensk studie på ett liknande tema är Aggeborn med flera (2020) som studerar effekten på det framtida valdeltagandet av att ha sociala kopplingar till personer med politiska förtroendeuppdrag under tonårstiden. Mer precist undersöker studien hur valdeltagandet påverkas av att gå i en gymnasieklass där en eller flera elever har föräldrar som antingen är eller har varit politiskt förtroendevalda. Studien jämför elever som gick på samma skola och gymnasieprogram men som exponerades för olika många klasskamrater med politiskt aktiva föräldrar på grund av att eleverna påbörjade sin gymnasieutbildning vid olika tidpunkter. Resultaten tyder på att elever som gått i gymnasieklasser där det funnits politiker bland föräldrarna har en högre sannolikhet att rösta i framtiden. Storleken på den effekten varierar dock både mellan olika typer av val och mellan olika typer av elever. Exempelvis tyder resultaten på att effekten är större i val till Europa-parlamentet än i val till riksdagen och att effekten av att exponeras för politiker under uppväxttiden är större för elever med lägre grundsannolikhet att rösta. En möjlig tolkning av detta är att omgivningsfaktorer spelar större roll för valdeltagandet när normen att rösta är svagare. Detta ligger i linje med det som beskrevs i avsnitt 4.1, där vi såg att individfaktorer — såsom utbildningsnivå — tycks få mindre betydelse ju starkare röstnormen är i ett samhälle.

Som framgått av genomgången i det här avsnittet finns det forskning som indikerar att det låga valdeltagandet i områden med socioekonomiska utmaningar inte enbart kan förklaras av individfaktorer, utan även av områdesfaktorer. Studier från både den amerikanska och den nordiska kontexten tyder på att den socioekonomiska och sociala miljön kan påverka individens politiska deltagande, antingen genom direkta kamrateffekter, normspridning eller strukturella förutsättningar som formar medborgarnas röstbeteende. Som framgått av diskussionen finns det emellertid även kvasi-experimentella studier som inte funnit någon omgivningseffekt på valdeltagandet. Givet de metodologiska utmaningar som är förenade med att isolera områdeseffekter från individeffekter är det dock inte särskilt förvånande att alla studier inte pekar i samma riktning. Sammantaget tyder därmed forskningen på att vi även behöver beakta betydelsen av olika typer av

omgivnings- eller områdeseffekter om vi vill förstå varför invånarna röstar mer i vissa bostadsområden än i andra. För att bättre förstå de mekanismer som ligger bakom dessa effekter krävs dock fler studier med robusta kausala metoder, longitudinella data och jämförande analyser mellan olika kontexter.

5. Generella insatser för att öka valdeltagandet i resurssvaga områden

Den här kunskapsöversikten har ett tvådelat syfte. Det första delsyftet är att redogöra för vad tidigare forskning säger om orsakerna till skillnader i valdeltagande mellan olika typer av bostadsområden i Sverige. Det var den frågan som stod i fokus i föregående avsnitt, där det framkom att både individ- och områdesfaktorer behöver beaktas för att förstå den stora variationen i valdeltagande mellan socioekonomiskt resurssvaga och resursstarka bostadsområden.

Exempelvis tyder forskningsgenomgången på att en trolig förklaring till det låga valdeltagandet i områden med socioekonomiska utmaningar är att invånarna i dessa områden har sämre tillgång till olika socioekonomiska resurser, såsom utbildning, arbete och inkomst, samt att de oftare är utrikes födda. Anledningen till att födelsebakgrund här nämns som en självständig faktor är att det finns forskning som indikerar att skillnader i valdeltagande som finns mellan inrikes och utrikes födda endast delvis kan förklaras av socioekonomiska skillnader mellan grupperna. Det framstår därför som sannolikt att skillnader i valdeltagande mellan olika områdestyper delvis kan förklaras av att det bor fler utrikes födda i socioekonomiskt resurssvaga områden. Politisk integration är ingenting som sker över en natt, utan det är en process där migranter gradvis anpassar sig till en ny politisk kontext. Vi bör därför förvänta oss vissa skillnader i valdeltagande mellan utrikes och inrikes födda även efter att vi tagit hänsyn till demografiska och socioekonomiska skillnader mellan grupperna. Samtidigt behövs det mer forskning innan vi med säkerhet kan säga något mer bestämt om hur mycket av skillnaderna i valdeltagande som beror på olika typer av migrationsspecifika faktorer.

Som framgått råder det heller ingen fullständig enighet i forskningen om hur viktiga enskilda faktorer som utbildningsnivå, inkomst eller arbete är för individens valdeltagande. En bidragande orsak till det är att det forskningsmässigt är väldigt svårt att mäta och isolera orsakseffekten av en enskild förändring i en individs utbildningsnivå, sysselsättningsstatus, inkomst eller födelsebakgrund på dennes valdeltagande. Det beror dels på att dessa faktorer ofta är starkt sammanflätade, dels på att det finns mängder av

svärmätbara faktorer som kan påverka både individers tillgång till socioekonomiska resurser och deras valdeltagande.

Sammantaget måste forskningen på området ändå sägas ge stöd för hypotesen att skillnader i valdeltagande mellan bostadsområden i Sverige åtminstone delvis förklaras av den demografiska och socioekonomiska sammansättningen av dessa områden. Det är knappast någon slump att valdeltagandet är lägst i fattiga områden med låg utbildningsnivå, hög arbetslöshet och många utlandsfödda. Som vi har sett finns det även ett mindre antal forskningsstudier som indikerar att skillnader i valdeltagande mellan bostadsområden också kan drivas av områdesegenskaper, såsom grannskapets socioekonomiska sammansättning eller hur vanligt det är att ens grannar röstar. När det gäller omgivningsfaktorernas betydelse bör det dock poängteras att forskningen om detta fortfarande är relativt utvecklad och att det behövs mer forskning för att vi med säkerhet ska kunna säga att områdets egenskaper utgör en självständig förklaring till det låga valdeltagandet i resurssvaga områden.

Kunskapsöversiktens första delsyfte var att kartlägga forskningen om förklaringar till områdesskillnader i valdeltagande. Det andra delsyftet var att beskriva vad forskningen säger om åtgärder för att minska dessa skillnader genom att öka valdeltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden. Även om syftet presenterats i två separata frågor finns en nära koppling mellan de två delarna.

Om den tillgängliga forskningen visar att bristande tillgång till socioekonomiska resurser är en viktig förklaring till det låga valdeltagandet i socioekonomiskt utsatta områden så innebär det att en möjlig insats för att öka valdeltagandet i dessa områden kan vara att förbättra den socioekonomiska situationen för de boende i dessa områden. Beskrivningen i det föregående avsnittet om olika förklaringar till det låga valdeltagandet i socioekonomiskt resurssvaga bostadsområden kan därför även läsas som en genomgång av effektiviteten hos olika generella insatser för att öka valdeltagandet i dessa områden. På lång sikt finns det mycket som talar för att det bästa sättet att komma till rätta med det låga valdeltagandet i resurssvaga områden är att vidta åtgärder som gör de boende i dessa områden mer resursstarka. Det vill säga att om vi på allvar vill minska skillnaderna i valdeltagande mellan olika bostadsområden är det bästa sättet att utforma en politik som utjämnar skillnaderna i socioekonomiska förutsättningar mellan olika områden.

Denna slutsats kan tyckas självklar, men den förtjänar ändå att påpekas, då det finns en tendens bland både forskare och beslutsfattare att främst fokusera på mer specifika och kortsiktiga insatser för att höja valdeltagandet i resurssvaga bostadsområden. Risken med detta är dock att politiken utvecklas för att behandla symptomen snarare än de underliggande orsakerna till de problem som finns. Det bästa sättet att komma till rätta med ojämlikheten i valdeltagandet mellan bostadsområden på längre sikt är därför sannolikt att vidta åtgärder för att höja utbildningsnivån, minska arbetslösheten och motverka tilltagande ekonomisk ojämlikhet. I den utsträckning som skillnaderna även beror på olika typer av omgivningseffekter utgör detta även ett argument för att valdeltagandet bland de boende i de mest resurssvaga bostadsområdena kan öka genom att vidta åtgärder för att minska boendesegregation.

Med detta sagt finns emellertid även ett behov av mer specifika insatser som kan bidra till att öka valdeltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden på kortare sikt. I nästa avsnitt kommer jag därför att beskriva den forskning som finns om mer specifika åtgärder för att komma till rätta med det låga valdeltagandet bland invånare i resurssvaga bostadsområden.

6. Specifika insatser för att öka valdeltagandet i resurssvaga områden

Som tidigare har nämnts, tenderar de flesta statsvetare att utgå från att det finns tre grundläggande svar på frågan om varför vissa individer inte röstar: för att de inte kan, för att de inte vill eller för att ingen frågade (Verba med flera 1995:14). I det här avsnittet ska vi därför fokusera på den forskning som finns om tre olika typer av åtgärder som syftar till att öka sannolikheten att invånare i socioekonomiskt utsatta områden ska kunna, vilja eller bli tillfrågade om att rösta.

Den första typ av insats som vi ska diskutera är olika typer av riktade röstmobiliseringskampanjer. Tanken med dessa kampanjer är att öka valdeltagandet genom att på olika sätt kontakta väljare och påminna dem om att det snart är val och att det är viktigt att rösta. Den andra typen av åtgärder handlar om att minska känslan av politiskt utanförskap i socioekonomiskt resurssvaga områden genom att förbättra den politiska representationen för de boende i dessa områden. Slutligen kommer vi även att diskutera forskning som fokuserar på hur utformningen av rösträttsbestämmelserna påverkar viljan och förmågan bland utlandsfödda att rösta.

Anledningen till att översikten riktar särskilt fokus på åtgärder för att öka valdeltagandet bland utrikes födda är att gruppen är överrepresenterad i områden med socioekonomiska utmaningar. Den tidigare genomgången visade att skillnader i valdeltagande mellan inrikes och utrikes födda kan förklaras både av socioekonomiska faktorer och migrationsspecifika faktorer. Den empiriska evidensen är dock blandad, där vissa studier visar att socioekonomiska faktorer förklarar det mesta av skillnaderna, medan andra pekar på att migrationsspecifika faktorer, såsom vistelsetid och ursprungsland, kan ha en självständig förklaringskraft. För att kunna dra säkra slutsatser behövs mer forskning om den relativa betydelsen av olika typer av faktorer. Samtidigt är det ett obestridligt faktum att utrikes födda röstar i lägre utsträckning än inrikes födda och att utrikes födda oftare bor i områden med socioekonomiska utmaningar. Så oavsett vad som förklarar valdeltagandegapet mellan inrikes och utrikes födda kan riktade åtgärder för att öka valdeltagandet bland utrikes födda vara ett sätt att minska skillnaderna i valdeltagande mellan olika bostadsområden. Det är därför motiverat att också redogöra för vad

forskningen säger om insatser som kan främja politisk integration och öka valdeltagandet bland utrikes födda personer. Avsnitt 6.3 kommer därför att ägnas åt detta.

6.1 Röstmobiliseringskampanjer

Politiska partier och kandidater har i alla tider bedrivit mobiliseringskampanjer för att locka sina sympatisörer att rösta på valdagen. Sätten att få väljarna till valurnorna har varit många och varierade och inkluderat saker som dörrknackning, telefonsamtal, flygbladsutdelning och riktade budskap via gamla eller nya medier. Det faktum att stora ekonomiska och personella resurser har lagts på dessa aktiviteter indikerar att politiker och kampanjförträdare haft stor tilltro till effektiviteten av dessa strategier. Längre saknades det dock forskning kring huruvida denna typ av röstmobiliseringskampanjer verkligen har avsedd effekt. Den situationen har emellertid förändrats under de senaste decennierna till följd av framväxten av nytt forskningsfält inom statsvetenskapen som fokuserar på att studera effekten av olika typer av mobiliseringsförsök. På engelska används vanligtvis termen *GOTV* (Get Out the Vote) som ett samlingsnamn för studier på detta område då fokus i forskningen ligger på om det är möjligt att öka valdeltagandet genom diverse mobiliseringskampanjer (Green och Gerber 2024).

Teoretiskt utgår GOTV-litteraturen från idén att sannolikheten för att en individ ska rösta ökar om denne aktivt tillfrågas om att delta i det kommande valet. Det finns flera mekanismer som kan förklara denna effekt. En direkt kontakt, vare sig den sker genom dörrknackning, telefonsamtal eller brev, kan förstärka känslan av inkludering och medborgerlig delaktighet, vilket i sin tur kan motivera individen att rösta. Påminnelsen kan också minska risken för att valet glöms bort eller nedprioriteras i vardagslivet, särskilt för väljare som inte är starkt politiskt engagerade. Dessutom kan en personlig uppmaning till röstning aktivera en normativ plikt-känsla, där individen känner ett socialt ansvar att delta i den demokratiska processen. Ytterligare en möjlig mekanism är att interaktionen med exempelvis en dörrknackare skapar en viss social förpliktelse – om en individ har lovat att rösta kan den uppleva en psykologisk kostnad av att bryta detta löfte, vilket gör det mer sannolikt att personen faktiskt går och röstar. Slutligen kan GOTV-insatser även påverka genom att signalera att valdeltagande är en normativt förväntad handling i samhället, vilket kan vara särskilt betydelsefullt i grupper där valdeltagandet traditionellt är lågt.

Ett viktigt kännetecken för detta forskningsområde är att i stort sett samtliga studier använder ett experimentellt angreppssätt för att undersöka effekten av olika typer av mobiliseringsinterventioner. Typiskt sett innebär det att väljarna

i ett visst område slumpmässigt delas in i en behandlingsgrupp, som utsätts för ett mobiliseringsförsök, till exempel ett telefonsamtal, som uppmanar personen att rösta i det kommande valet, och en kontrollgrupp som inte utsätts för detta mobiliseringsförsök.¹³ Det faktum att grupperna delas in slumpmässigt säkerställer att det inte kan finnas några andra systematiska skillnader mellan de två grupperna som kan snedvrider resultaten. Om resultaten visar att individerna i behandlingsgruppen röstar i större utsträckning än de i kontrollgruppen är detta därför ett starkt bevis på att mobiliseringsförsöket (telefonsamtalet) verkligen bidrog till att öka valdeltagandet.

I detta avsnitt ska vi beskriva huvudresultaten från studier som har använt detta angreppssätt för att undersöka effektiviteten av olika mobiliseringsstrategier. Forskningen om röstmobilisering har dock inte enbart handlat om att fastställa effekten av enskilda mobiliseringsaktiviteter utan också om att undersöka vilka mobiliseringsmetoder som är mest effektiva när det gäller att få väljarna till valurnorna. När det gäller den senare frågan är en vanlig jämförelse den mellan mobiliseringsförsök som utgörs av personliga möten med väljare och de som sker via mer opersonliga kanaler som telefon, post eller media.

Personliga mobiliseringskampanjer

Historiskt har det vanligaste sättet för partierna att mobilisera sina väljare varit att genomföra dörrknackningskampanjer där politiska företrädare uppsökt potentiella väljare i deras hem för att försöka förmå dem att rösta i det kommande valet. Det är därför naturligt att mycket av forskningen på området har fokuserat på liknande former av mobiliseringsaktiviteter.

I en nyligen genomförd översikt av kampanjforskningen i USA listar Green och Gerber (2024:190) 58 experimentella studier från den amerikanska kontexten som studerar effekten av dörrknackning på valdeltagandet. Dessa studier skiljer sig åt i en lång rad olika avseenden. Studierna är utförda vid olika tillfällen, i olika områden, på olika väljargrupper och baserade på olika typer av information till väljarna. Dessutom utfördes dörrknackning i vissa studier av icke-politiska forskare eller organisationer och i andra av företrädare för politiska organisationer eller partier. Studierna varierade också i fråga om det budskap som framfördes av dörrknackarna, i vissa fall utgjordes budskapet av

¹³ Det rör sig vanligtvis om så kallade blinda experiment, det vill säga personerna i behandlingsgruppen vet inte att mobiliseringsförsöken sker inom ramen för en forskningsstudie.

en påminnelse om att det snart är val och i andra fall uppmanades väljarna att rösta på en viss kandidat eller parti.

Trots de många och stora skillnaderna mellan studierna så finns ett tydligt gemensamt mönster i studiernas resultat. I 50 av de 58 studierna visar resultaten att de som kontaktades av dörrknackarna röstade i större utsträckning i det kommande valet än de som inte kontaktades. Den genomsnittliga effekten av att kontaktas av en dörrknackare i de 58 studierna är 4 procentenheter med en så kallad statistisk felmarginal (osäkerhet) på 1,2 procentenheter. Det betyder att effekten av att bli kontaktad av en dörrknackare med 95 procents säkerhet ligger någonstans inom intervallet 2,8 och 5,2 procentenheter (Green och Gerber 2024:192). Även om det alltid är svårt att säga vad som är en stor effekt tyder dessa resultat ändå på att dörrknackning kan vara ett relativt effektivt sätt att öka valdeltagandet.

Samtidigt visar Green och Gerbers metaanalys att effekten av dörrknackning varierar beroende på hur många som brukar rösta i ett val. I val där färre än 30 procent av väljarna deltar ökar dörrknackning valdeltagandet med i genomsnitt 3,7 procentenheter. I val där mellan 30 och 50 procent deltar är effekten större, i genomsnitt 6,4 procentenheter. Däremot är effekten mindre i val där 50–70 procent röstar, med en ökning på 1,8 procentenheter. I val med över 70 procents deltagande har dörrknackning ingen mätbar effekt alls (Green och Gerber 2024:193). Det visar att dörrknackning har störst betydelse i val där valdeltagandet är lågt till måttligt, det vill säga där en relativt liten andel av befolkningen brukar rösta. En intressant aspekt av detta resultat är att brett upplagda dörrknackningskampanjer därmed skulle kunna tänkas bidra till att utjämna valdeltagandet mellan olika bostadsområden genom att kampanjerna är mer effektiva i områden med lägre valdeltagande.

Relaterat till detta finns det även forskning som visar att det delvis är olika väljargrupper som mobiliseras av dörrknackningskampanjer i kontexter med högt och lågt valdeltagande. När valdeltagandet är högt tycks det framför allt vara väljare med låg sannolikhet att rösta som blir mer benägna att gå till valurnan av att kontaktas av en dörrknackare, men när valdeltagandet är lågt är det i stället väljare med hög sannolikhet att rösta som påverkas mest (Arceneaux och Nickerson 2009).

En annan aspekt som har studerats i de amerikanska dörrknacknings-experimenten är betydelsen av vem det är som knackar på väljarnas dörr. Här är emellertid resultaten inte alldeles entydiga. De amerikanska studierna tyder på att såväl dörrknackningskampanjer i politiska partiers regi som politiskt oberoende kampanjer kan bidra till att öka valdeltagandet. En sak som däremot verkar kunna spela en viss roll för effekten på valdeltagandet är

om de som knackar dörr har lokal förankring i grannskapet eller inte. I en studie av ett stort GOTV-experiment i Los Angeles fann, exempelvis, Sinclair med flera (2013) att valdeltagandet ökade mer bland boende som fick besök av en dörrknackare boende i samma postnummerområde jämfört med om besökaren bodde i ett annat område.

Sinclair med flera (2013:53) föreslår att lokala rekryterare är mer effektiva då det är mer sannolikt att normen att rösta aktiveras av ett besök av en person som den potentielle väljaren kan identifiera sig med eller kanske till och med känner igen. En liknande tankegång ligger även till grund för en GOTV-studie som undersöker effekten av en kampanj där ett antal medlemmar av en opolitisk frivilligorganisation fick i uppdrag att försöka mobilisera slumpmässigt utvalda personer som de hade personliga band till, som vänner, familjemedlemmar, arbetskamrater och klasskamrater. Resultaten visar att valdeltagandet ökade med hela 13 procentenheter bland personer som kontaktades av en rekryterare som ingick i deras sociala nätverk (Green och Gerber 2024:179).

Även om man inte ska dra för stora växlar på resultaten från en enskild studie ger den stora behandlingseffekten i denna studie ytterligare stöd för tanken att väljarna är mer benägna att rösta om de kontaktas av rekryterare med lokal förankring eller som de har en direkt personlig relation till. Detta resultat skulle därmed kunna kopplas till den typ av omgivnings- och nätverkseffekter som vi diskuterade tidigare. Även om röstning är en individuell aktivitet sker den i ett socialt sammanhang och väljare är mottagliga för de uppfattningar och normer som personer i deras närhet ger uttryck för. Sannolikheten för att en person ska svara positivt på ett mobiliseringsförsök kan därmed tänkas vara särskilt stor om rekryteraren är en person som ingår i väljarens sociala nätverk och som de känner och kan identifiera sig med.

Merparten av den forskning som finns kring effekten av olika dörrknackningskampanjer baseras på amerikanska förhållanden, medan vår kunskap om hur dessa kampanjer fungerar i en europeisk kontext fortfarande är betydligt mer begränsad. I en studie från 2016 återfinns i alla fall en sammanställning av resultaten från nio dörrknackningsexperiment som utförts i olika länder i Europa (Bhatti med flera 2019). Även om denna sammanställning har några år på nacken så inkluderar den de flesta dörrknackningsexperiment som har genomförts i europeiska länder då det inte verkar ha genomförts några nya studier av den typen under de senaste åren.

I jämförelse med de tydliga resultaten från USA är de effekter som uppmätts i de europeiska studierna betydligt mer blandade. Fyra av de nio studierna finner till och med att valdeltagandet är lägre bland de som kontaktats av dörrknackarna, även om dessa negativa effekter inte är tillräckligt stora för att vara statistiskt signifikanta. Den genomsnittliga behandlingseffekten i de nio studierna är 0,78 procentenheter, vilket är mindre än en femtedel av den genomsnittliga effekten i de amerikanska studierna (Green och Gerber 2024:192).

En av de studier som ingår i genomgången av Bhatti med flera (2019) är av särskilt intresse för den här kunskapsöversikten då den baseras på ett experiment utfört i Sverige. Studien utvärderar en stor dörrknackningskampanj som utfördes av Socialdemokraterna i Södermanland under valrörelsen inför Europaparlamentsvalet år 2014. Knappt 12 000 röstberättigade väljare delades slumpmässigt in i en behandlingsgrupp och en kontrollgrupp där väljarna i behandlingsgruppen besöktes av en dörrknackare från Socialdemokraterna som uppmanade dem att rösta på partiet i det kommande valet. Resultaten från studien visar att valdeltagandet i genomsnitt ökade med 3,6 procentenheter bland de väljare som kontaktades av en dörrknackare. Samtidigt tyder resultaten på att vissa typer av väljare påverkades mer än andra. Effekten är större bland sporadiska väljare än bland de som alltid röstar, större bland unga än bland äldre och större för väljare som bor i stora hushåll (Nyman 2017).

Resultaten från denna svenska studie liknar därmed resultaten från de amerikanska studier som funnit att det framför allt är väljare med något lägre röstbenägenhet som kan lockas till valurnorna genom dörrknackning. I USA har forskningen främst funnit stöd för detta mönster i val med högt eller medelhögt valdeltagande. Det är därför intressant att notera att Nymans studie påvisar ett liknande mönster även för det svenska Europaparlamentsvalet som ofta beskrivs som ett val med lågt deltagande. Samtidigt bör det påpekas att valdeltagandet i studiepopulationen låg på 45 procent, vilket i en amerikansk kontext utgör ett relativt högt valdeltagande.

En viktig fråga givet de resultat som presenterats ovan är varför effekten av dörrknackning inte är lika entydig i de europeiska studierna som i de amerikanska. Bhatti med flera (2019) identifierar några tänkbara förklaringar till detta, även om de inte undersöker dem empiriskt. De förklaringarna som diskuteras inkluderar saker som att valdeltagandet generellt är lägre i USA än i många länder i Europa, att amerikanska väljare är mer vana att uppsökas i sina hem och att dörrknackning är mer effektivt i majoritetsvals system än i proportionella vals system (Bhatti med flera 2019:9).

Sammanfattningsvis visar forskningen att dörrknackningskampanjer i många fall kan ha en positiv effekt på valdeltagandet, men att effekten varierar beroende på kontext. De amerikanska studierna ger ett relativt entydigt stöd för att personliga hembesök ökar valdeltagandet, särskilt i val med måttligt till lågt deltagande. Samtidigt tyder europeiska studier på att effekterna kan vara betydligt mindre och mer varierande, vilket väcker frågor om hur institutionella och kulturella skillnader påverkar mobiliseringens genomslag.

Forskningen pekar även på att vissa aspekter av dörrknackning kan förstärka dess effekt. Exempelvis tycks rekryterare med lokal förankring eller personliga band till väljarna ha större genomslag än främlingar, vilket antyder att sociala nätverk och identifiering spelar en viktig roll i mobiliseringsprocessen. Detta kan kopplas till bredare teoretiska perspektiv om att röstning sker i ett socialt sammanhang där normer och påtryckningar från omgivningen kan påverka individuella beslut.

Trots den omfattande forskningen på området återstår flera viktiga frågor att besvara. Främst saknas kunskap om varför effekten av dörrknackning varierar mellan olika kontexter och hur den kan optimeras i europeiska valsystem. Eftersom de flesta experimentella studier har genomförts i USA behövs fler studier i andra demokratiska miljöer för att bättre förstå hur och under vilka förhållanden dörrknackningskampanjer fungerar. Givet att denna metod är en av de mest traditionella formerna av väljarmobilisering är det angeläget att fortsatt forskning undersöker dess långsiktiga effekter och potentiella roll i att minska deltagandeklyftor mellan olika grupper av väljare.

Mot den bakgrunden är det ett problem att det på senare år inte verkar ha utförts några dörrknackningsexperiment i en nordisk eller europeisk kontext. En bidragande orsak till det är sannolikt att dörrknackningskampanjer är både komplicerade och kostsamma att genomföra, i synnerhet om kampanjerna ska bygga på ett experimentellt upplägg. Under senare år har därför forskningen i större utsträckning kommit att fokusera på mobiliseringsaktiviteter som inte förutsätter fysiska möten, såsom röstmobilisering via post eller telefon.

Opersonliga mobiliseringskampanjer

Vid sidan av dörrknackningsexperimenten innehåller GOTV-litteraturen även forskning om mobiliseringsaktiviteter som inte förutsätter fysiska möten som information via flygblad, reklamskyltar, brev, telefonsamtal och sms. Även här dominerar studier från den amerikanska kontexten. I sin stora genomgång av den amerikanska litteraturen på området finner Green och Gerber (2024) att effekterna av mer opersonliga mobiliseringsaktiviteter vanligtvis är betydligt mindre än de effekter som uppmätts för dörrknackning.

Studier som undersökt effekten av valinformation via flygblad, reklamskyltar och brevutskick indikerar att dessa aktiviteter endast har en marginell positiv effekt på valdeltagandet bland de väljare som exponeras för information via dessa kanaler. Ett undantag är brevutskick som påtalar för den potentiella väljaren att det är en medborgerlig plikt att rösta eller som innehåller någon annan form av social påtryckning. Green och Gerber (2024:197) listar 27 experiment där potentiella väljare utsätts för brev innehållandes denna typ av sociala påtryckningar och i genomsnitt är valdeltagandet 1,8 procentenheter högre bland mottagarna till dessa brev. Samtidigt finns betydande variation i storleken på effekten mellan de olika studierna vilket tyder på att den exakta formuleringen i brevet kan vara av relativ stor betydelse.

En annan mobiliseringsstrategi som har varit föremål för omfattande forskning i USA är röstmobilisering via automatiska eller riktiga telefon-samtal. Här tyder forskningen på att automatiska samtal inte verkar öka valdeltagandet nämnvärt medan riktiga telefonsamtal har större mobiliseringspotential, samtidigt som effekten av dessa beror på hur samtalen genomförs. Störst verkar effekten vara för telefonsamtal utförda av frivilliga volontärer där den genomsnittliga behandlingseffekten i 32 befintliga studier är 2,8 procentenheter. I de 23 studier där telefonsamtalen i stället har genomförts av kommersiella telemarketingföretag ligger den genomsnittliga effekten i stället på 0,9 procentenheter, medan den genomsnittliga effekten av förinspelade röstmeddelanden i de 9 studier som utnyttjat sådana meddelanden är 0,2 procentenheter (Green och Gerber 2024:204).

Ytterligare ett sätt att försöka locka väljarna till valurnorna är att göra ett sms-utskick inför valet. I en experimentell studie som utfördes i anslutning till mellanårsvalet i USA år 2006 fann Dale och Strauss (2009) att ett sms-utskick som innehöll en påminnelse om det kommande valet ökade valdeltagandet bland mottagarna av textmeddelandet med 3–4 procentenheter. Senare uppföljningsstudier i USA har dock uppmätt betydligt mindre behandlingseffekter av sms-utskick på valdeltagandet. Enligt Green och Gerber (2024:111) är den genomsnittliga effekten på valdeltagande i de sms-studier som har genomförts i USA endast 0,26 procentenheter, vilket är mindre än en tiondel av den effekt som rapporterades av Dale och Strauss (2009). En möjlig förklaring till denna stora skillnad är att Dale och Strauss resultat utgör en statistisk avvikelser. En annan förklaring kan vara att effekten av sms-utskick har minskat över tid, i takt med att det har blivit vanligare att få olika typer av utskick till sin mobiltelefon.

Det finns även ett mindre antal studier från USA som har undersökt möjligheten att mobilisera väljare genom att skicka information eller uppmaningar om att rösta till potentiella väljare via olika former av sociala

medier, främst Facebook. Dessa studier tyder emellertid på att påverkansförsök via sociala medier inte är ett effektivt sätt att mobilisera väljare, då de uppmätta behandlingseffekterna genomgående är små eller icke-existerande (Green och Gerber 2024:107 ff.). Forskningen om mobiliseringskampanjer via sociala medier är dock fortfarande mycket begränsad så det är fortfarande för tidigt att utesluta att det är möjligt att genomföra effektiva mobiliseringskampanjer genom denna kanal.

I likhet med forskningen kring mobilisering via dörrknackning har även forskningen om mer opersonliga mobiliseringsaktiviteter ett tydligt fokus på amerikanska förhållanden. Det finns emellertid ett antal studier som har undersökt olika former av opersonliga mobiliseringsförsök i en nordisk kontext, vilket ger ett intressant perspektiv på frågan.

Ett exempel på sådan forskning är en dansk studie som undersöker effekten av brevtick till potentiella väljare inför det danska kommunalvalet 2013. I studien skickades ett brev med olika uppmaningar att rösta till 60 000 slumpmässigt utvalda förstagångsväljare. Resultaten visar att förstagångsväljare som mottog brevet hade ett valdeltagande som var 0,4 procentenheter högre än de i kontrollgruppen som inte fick brev. Intressant nog fanns det inte några tydliga skillnader i effekterna beroende på brevets exakta utformning, men effekten var något större bland väljare med en låg grundsannolikhet att rösta (Bhatti med flera 2018).

På liknande sätt har en norsk studie undersökt effekten av informationsbrev till utrikes födda väljare som invandrat till Norge (Bergh med flera 2020). Studien, som inkluderade 140 000 utlandsfödda individer, fann att brevtick med valinformation hade mycket stora effekter. Bland förstagångsväljare som var utrikes födda ökade valdeltagandet med 5–7 procentenheter, medan valdeltagandet bland utrikes födda som redan varit röstberättigade ökade med 3–4 procentenheter. Det är intressant att notera att dessa effekter var större än vad som observerats i andra kontexter, vilket ger upphov till frågan om detta är en särskild effekt för utlandsfödda, eller om det finns andra faktorer som driver dessa resultat. Det skulle därför vara värdefullt att replikera studien i andra länder för att undersöka om effekterna är desamma i olika politiska kontexter.

Norska forskare har också utfört ett experiment med telefonmobilisering där en norsk ungdomsorganisation fick i uppdrag att ringa upp över 25 000 slumpmässigt utvalda förstagångsväljare inför stortingsvalet 2017 och kommunvalet 2019 (Bergh och Christensen 2024). En viktig skillnad mellan dessa val är att valdeltagandet vanligtvis är betydligt högre i stortingsvalen. Forskarnas hypotes var att effekten av telefonsamtalen på valdeltagandet

borde vara större i val med lägre valdeltagande, och det är också vad de finner. I stortingsvalet 2017 där valdeltagandet bland förstagångsväljarna i kontrollgruppen är knappt 70 procent finner studien att valdeltagandet ökar med omkring 1 procentenhet bland de väljare som kontaktas av ungdomsorganisationen. I kommunalvalet 2019 där valdeltagandet i kontrollgruppen var 55 procent är motsvarande effekt i stället 3 procentenheter.

Vidare finns det även en handfull nordiska studier som undersökt effekten av sms-utskick på valdeltagandet. I en studie av Bhatti med flera (2017) redovisas en sammanställning av fyra storskaliga sms-experiment, med olika meddelandeutformning, som genomfördes i Danmark i anslutning till kommunalvalet 2013 och Europaparlamentsvalet 2014. Tre av de fyra experimenten var riktade mot unga väljare under 30 år. Effekten av att motta en sms-påminnelse om det kommande valet varierade mellan 0,3–1,8 procentenheter, med en genomsnittlig effekt på 0,7 procentenheter. I de tre experiment som riktade sig mot unga väljare låg effekterna i intervallet 0,6–1,8 procentenheter, vilket indikerar att sms-utskick kan ha större effekt bland yngre väljare (Bhatti med flera 2017).

Dessa resultat stämmer överens med en norsk studie från 2015, där sms-utskick med valinformation skickades till över 120 000 väljare inför kommunvalet. Resultaten visade att utskicken hade en särskilt stor påverkan på valdeltagandet bland yngre väljare. Bland norskfödda väljare under 30 år ökade valdeltagandet med 5–6 procentenheter, medan motsvarande effekt bland de över 30 år var knappt 1 procentenhet. Även bland utrikes födda väljare såg man en märkbar effekt, med en ökning av valdeltagandet med 3–5 procentenheter (Bergh med flera 2021:1101).

Det är dock intressant att notera att effekterna av sms-utskick tycks variera beroende på vilken typ av val det handlar om. I en senare norsk studie från stortingsvalet 2019 finner Bergh med flera (2024) betydligt mindre effekter av sms-påminnelser bland norskfödda väljare, med en genomsnittlig ökning på knappt 0,4 procentenheter. För yngre väljare var effekten något högre, cirka 0,5 procentenheter. Forskarnas huvudförklaring till den lägre effekten i stortingsvalet var det redan höga valdeltagandet i denna typ av val.

En tredje intressant sms-studie från Norge är Naess (2024) som studerar effekten av en stor kampanj där kommunstyret i Bergen inför stortingsvalet 2017 skickade ut ett sms med en uppmaning om att rösta i valet till samtliga 200 000 invånare i staden. Genom att jämföra utvecklingen av valdeltagandet i Bergen med utvecklingen i andra jämförbara städer i Norge drar författaren slutsatsen att kampanjen bidrog till att öka valdeltagandet i Bergen med 1–2 procentenheter (Naess 2024).

Slutligen finns det även två nyutkomna studier av storskaliga sms-kampanjer utförda i Finland och Sverige. Den finska studien, som utfördes i sambandet med regionvalet i Finland 2022, byggde på ett sms-utskick till 30 000 slumpmässigt utvalda personer i åldern 18–29 år med en uppmaning om att rösta i det kommande valet (Hirvonen med flera 2024). Resultaten visar att mottagarna av textmeddelandet i genomsnitt ökade sitt valdeltagande med knappt 1 procentenhet, men att effekten bland väljarna med lägst grund sannolikhet att rösta var ungefär dubbelt så stor.

Den svenska studien av Lindgren med flera (2025) bestod av ett sms-utskick till 250 000 väljare i åldern 18–75 med en uppmaning om att rösta i Europaparlamentsvalet 2019. Studien visar att utskicket ökade det genomsnittliga valdeltagandet i behandlingsgruppen med omkring 0,3 procentenheter. Även i denna studie är dock effekten något högre bland väljare med en lägre sannolikhet att rösta. För personer som hade en förväntad sannolikhet att rösta som var lägre än 40 procent ökade utskicket valdeltagandet med omkring 0,6 procentenheter. Sammanfattningsvis tycks det således finnas visst stöd för att mobiliseringskampanjer via post, telefon och sms kan ha en positiv påverkan på valdeltagandet. Samtidigt visar den stora variationen i uppmätta effekter i tidigare forskning att effektiviteten hos dessa mer opersonliga mobiliseringsstrategier inte är konstant, utan påverkas av flera faktorer. En central aspekt tycks vara vilken typ av val det rör sig om, då effekterna ofta är större i val med generellt lägre valdeltagande och där mobiliseringsinsatser kan spela en viktigare roll.

Därtill pekar forskningen på att vissa grupper av väljare är mer mottagliga för dessa insatser än andra. Framför allt tycks effekterna vara större bland förstagångsväljare, yngre väljare och grupper med en generellt låg benägenhet att rösta. Detta tyder på att opersonliga mobiliseringsstrategier kan ha en viktig funktion i att minska deltagandeklyftor och nå grupper som annars riskerar att stå utanför det demokratiska systemet. Samtidigt visar resultaten från både USA och de nordiska länderna att även utformningen av mobiliseringsinsatserna har betydelse. Exempelvis framstår sociala påtryckningar i brevutskick och mer personligt engagerande telefonsamtal som mer effektiva än generiska påminnelser via sms eller automatiserade samtal.

Trots dessa insikter är vår förståelse av de exakta mekanismerna bakom effekterna fortfarande begränsad. Vad är det som gör att vissa budskap fungerar bättre än andra? Vilken roll spelar kulturella och institutionella faktorer för mobiliseringens effektivitet? För att kunna ge mer precisa rekommendationer kring hur sådana insatser bör utformas krävs ytterligare forskning, särskilt i olika kontexter och med hjälp av kausala metoder som

kan isolera effekterna av specifika mobiliseringsstrategier. Sammanfattningsvis pekar forskningen på att även relativt enkla mobiliseringsinsatser kan ha en mätbar effekt på valdeltagandet, men att effekterna varierar och att det finns ett fortsatt behov av att förstå hur, när och för vilka dessa strategier är mest verksamma.

Sammanfattande reflektioner om GOTV-kampanjer som ett sätt att öka deltagandet i resurssvaga områden

En fråga som inställer sig utifrån genomgången ovan är i vilken utsträckning riktade röstmobiliseringskampanjer utgör en effektiv strategi för att öka valdeltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden. Svaret blir att det beror på vilka typer av förväntningar vi har.

Som visades i inledningen var skillnaden i valdeltagande mellan de resursstarkaste och resurssvagaste bostadsområdena nästan 30 procentenheter i det senaste riksdagsvalet. I jämförelse med den skillnaden framstår de effekter som uppmätts i olika typer av mobiliseringseffekter som relativt små. Som framställningen har visat finns det betydande variation i de uppmätta effekterna i den tidigare litteraturen, men vanligtvis verkar mobiliseringskampanjerna kunna öka valdeltagandet med någon eller några procentenheter. Det är viktigt att notera att de effekter som rapporterats här ofta handlar om effekten av de kontaktförsök som faktiskt lyckas, det vill säga när väljarna faktiskt nås och kontaktas (detta kallas för *Complier Average Causal Effect*). Det skiljer sig från att mäta effekten av att någon bara valts ut att bli kontaktad, oavsett om kontaktförsöket varit framgångsrikt eller inte (detta kallas för *Intention to Treat Effect*). I praktiken misslyckas många kontaktförsök, till exempel om väljaren inte är hemma när dörrknackarna kommer, eller om personen inte går att nå via telefon eller sms. Om olika GOTV-strategier ska användas i stor skala för att öka valdeltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden måste vi därför ta i beaktande att enbart vissa väljare kommer att nås av mobiliseringsförsöken, vilket kommer att minska effekten av dessa aktiviteter på det totala valdeltagandet.

Samtidigt finns resultat i forskningen som tyder på att olika former av röstmobiliseringskampanjer kan tänkas ha något större effekt i resurssvaga bostadsområden till följd av deras befolkningssammansättning. Flera av de nordiska studierna på området har funnit att mobiliseringseffekten vanligtvis är större bland unga, utlandsfödda och väljare med låg grund sannolikhet att rösta – grupper som är överrepresenterade i socioekonomiskt resurssvaga områden.

Sammantaget visar forskningen därmed att mobiliseringskampanjer kan vara ett sätt att få upp valdeltagandet, inte minst i de grupper som ofta bor i resurssvaga bostadsområden. Däremot utgör denna typ av kampanjer knappast någon universallösning på problemet med lågt valdeltagande i områden med socioekonomiska utmaningar. Givet storleken på de effekter som uppmätts i GOTV-litteraturen skulle även en storskalig användning av dessa strategier knappast öka valdeltagandet i resurssvaga områden med mer än några enstaka procentenheter. Mobiliseringskampanjer bör därför inte utgöra den enda insatsen för att öka valdeltagandet i områden med socioekonomiska utmaningar, utan kampanjerna behöver kompletteras med ytterligare åtgärder. I de kommande avsnitten ska vi beskriva några kompletterande åtgärder som har diskuterats i forskningen.

6.2 Förbättra den politiska representationen för väljarna i resurssvaga områden

I det föregående avsnittet refererades studier som visat att dörrknackare med lokal förankring tycks vara mer effektiva när det gäller att mobilisera potentiella väljare. En tänkbar anledning till det är att väljare har en större sannolikhet att känna en plikt att rösta om frågan att delta kommer från en person som väljaren har en personlig relation till eller kan identifiera sig med.

På liknande sätt har det även hävdats att väljare kan bli mer intresserade av att delta politiskt om de representeras av politiker som de kan identifiera sig med (Fiva med flera 2021; Poertner 2023). Teoretiskt utgör detta argument en del av en större diskussion om betydelsen av *deskriptiv representation* för en väl fungerande demokrati. Med deskriptiv representation menas att de folkvalda politikerna ska avspegla väljarkåren med avseende på olika typer av faktorer som kön, ålder, etnicitet och socioekonomisk bakgrund. Den grundläggande tankegången är att förbättrad deskriptiv representation för politiskt marginaliserade grupper kan bidra till att öka gruppens politiska engagemang. En anledning till det skulle kunna vara att när väljarna ser politiska representanter som liknar dem själva i olika avseenden kan de känna sig mer inkluderade och uppmuntrade att delta i det politiska systemet. En annan möjlighet är att representanter för en viss grupp bättre kan förstå och verka för politiska frågor som är viktiga för gruppen i fråga, vilket kan tänkas öka gruppledammarnas incitament att rösta i valet (Phillips 1995; Mansbridge 1999).

Om vi utgår från dessa teorier, skulle en bidragande orsak till det låga valdeltagandet i områden med socioekonomiska utmaningar kunna vara bristande deskriptiv representation av väljargrupper som är

överrepresenterade i dessa områden, såsom lågutbildade, låginkomsttagare, arbetslösa eller utrikes födda. Detta förutsätter emellertid att det finns en kausal koppling mellan olika former av deskriptiv representation och valdeltagandet på individnivå. Så vad har forskningen att säga om detta?

Den empiriska forskningen om sambandet mellan deskriptiv representation och valdeltagande har främst fokuserat på kön och etnicitet (Bobo och Gilliam, 1990; Karp och Banducci, 2008; Clark, 2019; Geese, 2023). Studier med en tydlig kausal design är dock fortfarande en bristvara inom området. Visserligen finns det några studier som undersöker effekten av kvotering eller av att en viss typ av kandidat vinner ett jämnt val på det politiska deltagandet (Broockman, 2014; Clayton, 2015; Deininger med flera, 2015), men båda dessa metoder har sina tydliga begränsningar.

När gäller kvotering är ett problem att det är svårt att avgöra om det är kandidatens bakgrund, som tillhör en underrepresenterad grupp, eller om det är själva kvoteringen – att kandidaten har blivit vald just på grund av kvotreglerna – som har störst betydelse för resultatet. Vad gäller studier av mycket jämna val är problemet i stället att de minoritetskandidater som är inblandade i sådana val inte nödvändigtvis är representativa för andra kandidater från gruppen i fråga. Om det finns diskriminerande strukturer inom politiken som gör det svårare för utrikes födda att hävda sig innebär det exempelvis att en utrikes född kandidat behöver vara mer kapabel än en inrikes född kandidat i olika avseenden för att kunna bli vald (Dancygier med flera 2021). Det vill säga om en kandidat från en underrepresenterad grupp lyckas utmana sin motståndare i ett jämnt val kan det bero på att kandidaten i fråga har andra egenskaper som kompenserar för de nackdelar som minoritetsstatus vanligtvis medför inom politiken. Om vi skulle observera att valdeltagandet ökar när en sådan kandidat väljs till ett politiskt uppdrag är det svårt att veta om det beror på att kandidaten representerar en minoritetsgrupp eller om det beror på kandidatens övriga egenskaper (Marshall 2024).

Även om det finns en stark teoretisk förväntan om att förbättrad deskriptiv representation kan leda till ökat valdeltagande bland underrepresenterade grupper som utrikes födda och låginkomsttagare är det empiriska forskningsläget på området fortfarande osäkert. Det behövs därför fler studier med en stark kausal design om vi ska kunna uttala oss om huruvida insatser för att öka andelen politiker från olika underrepresenterade grupper, som utrikes födda och låginkomsttagare, kan bidra till att öka valdeltagandet i områden med socioekonomiska utmaningar.

Det finns dock en form av deskriptiv representation där forskningsläget är något starkare och det gäller betydelsen av att ha politiska företrädare med lokal förankring. I en innovativ studie använder sig Poertner (2023) av det faktum att ett av de stora politiska partierna i Mexiko tillsätter sina parlamentariker genom ett lotteri för att studera effekten av lokal representation på valdeltagandet. Detta lotteriförfarande gör att väljarna i vissa geografiska områden slumpmässigt tilldelas en lokal företrädare i parlamentet som kommer från detta område medan väljarna i andra områden inte tilldelas någon lokal företrädare. Genom att jämföra valdeltagandet i kommuner med och utan lokal företrädare i nästkommande val finner Poertner att förekomsten av en lokal företrädare har en positiv påverkan på valdeltagandet. Mer precist finner Poertner att det totala valdeltagandet ökade med omkring 2 procentenheter i de kommuner som slumpmässigt tilldelats en lokal företrädare under den föregående mandatperioden medan väljarstödet för det parti som den lokala företrädaren representerar ökade med hela 5 procentenheter.

Ett liknande mönster framträder även i en studie baserad på norska historiska data (Fiva och Smith 2017). Under perioden 1909–1918 tillämpade Norge ett valsysteem med enmansvalkretsar och två valomgångar. Vanligtvis föll ett antal kandidater ifrån till den andra rundan och författarna undersöker hur valdeltagandet påverkas i de kommuner där en politisk kandidat från kommunen föll ifrån mellan steg 1 och steg 2. Resultaten visar att valdeltagandet mellan de två valomgångarna minskade mest i kommuner där en lokal kandidat drog sig ur inför den andra rundan. Mer precist tyder resultaten på att närvaron av en lokal kandidat bidrog till att öka valdeltagandet med omkring 3 procentenheter (Fiva och Smith 2017:135).

De två författarna till den norska studien har även bidragit till två relaterade studier som studerar en liknande fråga men med en alternativ metod och modernare data (Fiva och Helse 2016; Fiva med flera 2021). Båda dessa studier utnyttjar en så kallad diskontinuitetsdesign som jämför kommuner eller distrikt där en lokal kandidat hamnat precis över eller under den röstgräns som krävs för att bli vald till ett visst politiskt ämbete. Tanken är att de observationer som återfinns på var sin sida av en sådan gräns ska vara jämförbara i alla relevanta avseenden förutom att den kandidat som hamnar över gränsen blir vald till ämbetet i fråga. Detta innebär att forskarna kan skatta effekten av att välja en lokal kandidat på framtida röstmönster genom att jämföra kommuner eller distrikt där en lokal kandidat hamnat precis över eller under den aktuella röstgränsen. Fiva och Helse (2016) studerar effekten av att en person från en viss kommun väljs till ordförande i en norsk regionstyrelse. De finner att röststödet för ordförandes parti ökar med

omkring 2 procentenheter i dennes hemkommun i det följande regionvalet, medan det totala valdeltagandet i kommunen ökar med drygt 0,5 procentenheter. Fiva med flera (2021) fokuserar i stället på effekten av att en lokal kandidat väljs in i stortinget och även de finner att stödet för den lokala representantens parti ökar i dennes hemkommun. Däremot finner författarna i denna studie endast en svag tendens till att förekomsten av en lokal parlamentariker ökar det totala valdeltagandet.

Vi behöver fortfarande lära oss mer om hur och varför förekomsten av lokala politiska företrädare kan påverka valdeltagandet. Som diskussion i det här avsnittet visat finns det dock tydliga indikationer i forskningen på att närvaron av lokala politiska företrädare i olika typer av beslutande församlingar kan ha en mobiliserande effekt på väljarna. En anledning till att det kan vara viktigt i det här sammanhanget är att det fortfarande är relativt få av våra politiker som bor eller har en bakgrund i bostadsområden med socioekonomiska utmaningar. Exempelvis visade Figur 1 i Avsnitt 1 att chansen att bli nominerad till ett politiskt förtroendeuppdrag är mer än en tredjedel lägre för invånarna i de mest resurssvaga bostadsområdena, jämfört med vad den är för boende i de mest resursstarka områdena.¹⁴ Det är därför möjligt att både valdeltagandet och det politiska engagemanget skulle kunna ökas i socioekonomiskt resurssvaga områden om de politiska partierna skulle kunna rekrytera fler av sina förtroendevalda från dessa områden.

6.3 Förändrade rösträttsbestämmelser som ett sätt att öka valdeltagandet bland utrikes födda

Om vi vill förstå orsakerna till det låga valdeltagandet i bostadsområden med socioekonomiska utmaningar går det inte att blunda för det faktum att en del, om än långt ifrån hela, förklaringen till det står att finna i att det bor många utrikes födda i dessa områden. Vi har redan sett att det finns en omfattande forskningslitteratur som visar att det finns ett betydande gap i valdeltagande mellan inrikes och utrikes födda som, åtminstone delvis, tycks kvarstå även efter att vi tagit hänsyn till skillnader i socioekonomiska resurser mellan grupperna. Det faktum att det bor en oproportionerligt stor andel personer som inte är födda i Sverige i socioekonomiskt resurssvaga bostadsområden innebär att generella insatser som får de utrikes födda att rösta i större utsträckning är av särskilt stor betydelse för valdeltagandet i dessa områden.

¹⁴ Folke m.fl. (2024) innehåller en mer detaljerad analys av bosättningsmönstret bland svenska kommunpolitiker, men utifrån en mer finfördelad geografisk uppdelning. De finner att en oproportionerligt stor andel av politikerna bor i socioekonomiskt resursstarka bostadsområden och att detta kan ha betydelse för den förda politiken.

En faktor kopplad till de utrikes föddas valdeltagande som fått ökad uppmärksamhet i forskningen på senare tid är betydelsen av rösträttsbestämmelsernas utformning (Ferweda med flera 2020; Aggeborn m. fl. 2024). Historiskt har de flesta demokratier tillämpat principen att rösträtten är nära kopplad till medborgarskapet. Det vill säga, rätten att rösta har varit reserverad för de invånare som är medborgare i landet, medan invånare med annat medborgarskap inte tillåts att delta i valen även om de stadigvarande bott i landet under lång tid.

Sverige var dock ett av de första länderna i världen som bestämde sig för att delvis lätta på denna princip. Från valet 1976 har icke-svenska medborgare haft rätt att rösta i valen på kommunal och regional nivå i Sverige, förutsatt att de bott stadigvarande i landet i åtminstone tre år. Syftet med reformen var tvådelat, dels att ge invånare med utländskt medborgarskap möjlighet till inflytande över viktiga politiska beslut på kommunal och regional nivå, dels att främja och underlätta gruppens framtida politiska integration (Hammar 1979). Genom att erbjuda utrikes födda möjligheten att rösta i lokala val även om de inte hade svenskt medborgarskap var tanken att det skulle få dem att känna sig mer välkomna och inkluderade i det svenska samhället, vilket förväntades öka deras vilja att söka svenskt medborgarskap och rösta i framtida val på olika nivåer (Engdahl med flera 2020). Den underliggande tankegången var därmed att mer generösa rösträttsbestämmelser för personer som anländer till Sverige i vuxen ålder skulle öka deras framtida valdeltagande. Så vad har forskningen att säga om rösträttsbestämmelsernas betydelse för de utrikes föddas politiska integration?

I en studie baserade på norska data lanserar Ferweda med flera (2020) hypotesen att den integrationsfrämjande effekten av att få rösta i lokala val är särskilt påtaglig om personer erbjuds möjligheten att rösta relativt snart efter ankomsten till sitt nya hemland. För att testa denna hypotes utnyttjar studiens författare att Norge, i likhet med Sverige, tillämpar en regel som säger att icke-norska medborgare måste ha bott stadigvarande i landet i minst tre år före valet för att vara röstberättigade. Denna regel i kombination med det faktum att val i Norge bara hålls var fjärde år ger upphov till en variation i hur länge en person som invandrat behöver vänta före den kan rösta.

Två personer som anländer till landet vid liknande tidpunkt kan därmed behöva vänta väldigt olika länge på att få rösta för första gången. Ferweda med flera (2020) använder denna skillnad i väntetid till första rösttillfället för att undersöka sin hypotes om att personer som får rösträtt tidigare blir mer benägna att rösta även i framtida val. Mer precist utnyttjar analysen den diskontinuitet som finns i väntetiden för personer som anländer antingen lite mer eller lite mindre än tre år före ett val. Medan personerna i den första

gruppen kan rösta efter omkring tre år behöver de som ingår i den andra gruppen vänta ungefär sju år på att få rösta. Resultaten visar att det totala valdeltagandet är omkring 4 procentenheter högre bland dem som tilläts rösta efter tre år än bland dem som behövde vänta i sju år på sin rösträtt. En tänkbar tolkning av detta är att även det långsiktiga valdeltagandet bland de utrikes födda skulle kunna öka om väntetiden för att få rösta i lokala val kortades för icke-medborgare. Författarna betonar dock att denna effekt behöver tolkas med viss försiktighet då den är förknippad med betydande statistisk osäkerhet.

I syfte att förbättra den statistiska precisionen i analysen delar därför författarna upp sitt urval i två grupper, de som invandrat från icke-demokratiska respektive demokratiska länder. När de gör detta finner de att det endast är bland de som invandrat från icke-demokratiska länder som väntetiden tycks påverka valdeltagandet. I den gruppen är dock effekten både substantiellt stor och statistiskt precis. För personer som invandrat till Norge från ett icke-demokratiskt land är skillnaden i valdeltagande mellan de som får rösta efter tre och sju år hela 7 procentenheter. Däremot kan ingen motsvarande effekt observeras för de som invandrat från ett demokratiskt land (Ferweda 2020:723).

Studiens slutsats är således att förkortad väntetid till dess att icke-medborgare får rösträtt i lokala val kan utgöra ett effektivt sätt att öka det framtida valdeltagandet bland utrikes födda som invandrat från icke-demokratiska länder. Teoretiskt förklarar författarna detta med att denna grupp har svårare att anpassa sig till det politiska livet i en demokrati då de saknar tidigare erfarenhet av demokratiskt politiskt deltagande och att den första tiden efter invandring är av särskild vikt för en persons möjlighet att integrera sig i sitt nya land. I forskningen på området hänvisas ibland till ett integrationsfönster som gradvis stängs ju längre en person har tillbringat i sitt nya land. Det vill säga, tanken är att migranternas vilja och förmåga till integration är som störst relativt snart efter migrationstillfället (Ferweda 2020:714). Om det är fallet skulle det kunna bidra till att förklara varför personer som fått rösträtt tidigare efter ankomsten till Norge har ett högre framtida valdeltagande.

De tydliga resultaten från den norska studien motsägs dock delvis av en studie av Engdahl med flera (2020) som använt ett liknande upplägg för att studera svenska data. I ett första steg studeras väntetidens betydelse för valdeltagandet i valet 2010 bland alla som invandrat till Sverige från länder utanför Norden och EU under perioden 1972–2004. Denna analys mäter således både den kortsiktiga och långsiktiga effekten av längre väntetid på framtida valdeltagande. Resultaten visar inte på någon skillnad i valdeltagande beroende på om en person fått vänta tre eller sju år på att få rösträtt i lokala val.

När Engdahl med flera (2020) begränsar sig till att studera väntetidens effekt bland de som invandrat till Sverige mindre än 8 år före valet, på ett liknande sätt som görs i den norska studien, finner de dock tecken på att personer med kortare väntetid röstar i något högre utsträckning. Beroende på specifikation är valdeltagandet ungefär 1–3 procentenheter högre bland de som fick rösträtt efter tre år jämfört med de som fick rösträtt efter sju år. Denna effekt är emellertid betydligt mindre än den kortsiktiga effekt som uppmättes i den norska studien och det går inte att utesluta att den observerade effekten är orsakad av slumpen. Författarna påpekar därför att dessa resultat bör tolkas med stor försiktighet. Studien finner vidare inget stöd för att väntetiden skulle vara av större betydelse för valdeltagandet bland personer som invandrat från icke-demokratiska länder eller att väntetiden påverkar hur snabbt en person söker och erhåller svenskt medborgarskap (som är en alternativ form av politisk integration).¹⁵

En intressant fråga som resultaten från dessa studier reser är således om valdeltagande bland personer som invandrat till Sverige skulle kunna öka om den treårsgräns som idag gäller för att få rösta i kommunala och regionala val kortades eller helt togs bort. Detta kan tyckas som ett stort ingrepp i den rådande ordningen, men redan idag finns specialregler som tillåter icke-svenska medborgare från EU och övriga Norden att rösta i lokala val efter att ha bott endast en månad i Sverige. Ytterligare forskning behövs dock kring väntetidens betydelse för valdeltagandet för att vi ska kunna säga något mer säkert om hur stor en sådan effekt kan tänkas vara.

En ännu mer långtgående reform för att öka valdeltagandet bland de utrikes födda som har diskuterats i forskningen är att avskaffa det krav på medborgarskap för rösträtt i nationella val som finns i nästan alla världens demokratier (Aggeborn med flera 2024). Bakgrunden till denna diskussion är att flera forskare har föreslagit att det relativt låga valdeltagandet för icke-medborgare i lokala val som har kunnat observeras i många länder delvis kan förklaras av att dessa val inte upplevs som lika viktiga av väljarna som de nationella valen (Öhrvall 2006; Lenard 2015; Ruedin 2018). Om den teoretiska hypotesen stämmer skulle valdeltagandet bland icke-medborgare kunna öka om de även erbjuds möjlighet att rösta i de nationella valen. I den utsträckning den första tiden efter invandringstillfället är särskilt viktig ur integrationshänseende, i enlighet med de teorier vi diskuterade ovan, skulle

¹⁵ I en nyutkommen studie finner dock Slotwinski m.fl. (2023) att kortare väntetid till rösträtt gör att personer som invandrat från fattiga länder erhåller svenskt medborgarskap snabbare. Skillnaden mellan dessa resultat och de som presenteras av Engdahl m.fl. (2020) förklarar Slotwinski m.fl. med att de exkluderar personer som invandrat för att studera från sin analys.

ett ökat initialt deltagande även kunna ha långsiktigt positiva effekter på valdeltagandet i gruppen utrikes födda.

Ett sätt att undersöka om icke-medborgare skulle rösta i större utsträckning om de fick möjlighet att rösta även i de nationella valen är att jämföra en individs valdeltagande före och efter att denne erhåller medborgarskap. Problemet med denna metod är dock att vi inte kan separera den effekten av att få rösta i ett viktigare val från effekten av att ha erkänts som fullvärdiga medborgare i det nya hemlandet. Detta är potentiellt viktigt då det finns studier som tyder på att förvärvandet av medborgarskap är förenat med högre valdeltagande även i länder där de lokala och nationella valen hålls vid skilda tidpunkter (Bevelander med flera 2024).

En nyligen publicerad studie av Aggeborn med flera (2024) använder en egenhet i det svenska valsystemet för att lösa detta problem. För att få rösta i det svenska riksdagsvalet behöver en person ha registrerats som svensk medborgare senast 30 dagar före valdagen. Personer som får sitt medborgarskap registrerat 29 dagar före valet kommer dock inte att ha rösträtt i riksdagsvalet trots att de är svenska medborgare på valdagen. Genom att jämföra valdeltagandet bland väljare som erhållit sitt medborgarskap strax före och strax efter denna 30-dagarsgräns är det därför möjligt att undersöka betydelsen av att få rösta i ett viktigare val utan att en eventuell medborgarskapseffekt riskerar att snedvrider resultatet (då båda grupperna kommer att vara medborgare på valdagen).

Resultaten från studien visar att utrikes födda väljare röstar i betydligt högre utsträckning när de tillåts rösta i riksdagsvalet och inte enbart i region- och kommunalvalen.¹⁶ Den exakta storleken på effekten varierar beroende på statistisk modell och tidsperiod men är aldrig lägre än 10 procentenheter och i vissa analyser är den så stor som 20–25 procentenheter. Studien finner emellertid inget stöd för att medborgarskap i sig ökar valdeltagandet då personer som fick sitt medborgarskap registrerat strax före och strax efter valdagen röstar i ungefär samma utsträckning. Detta indikerar att en relativt stor andel av den starka medborgarskapseffekt på valdeltagandet som rapporterats i tidigare svenska studier (Öhrvall 2006; Bevelander och Pendakur 2011; Bevelander 2015) kan tänkas bero på att medborgarskapet ger

¹⁶ I studien mäts effekten av att få rösta i riksdagsvalet genom att jämföra valdeltagandet i kommunalvalet mellan personer som erhöll sitt medborgarskap lite mer eller lite mindre än 30 dagar före valet. Medan de som erhöll sitt medborgarskap mer än 30 dagar före valet hade rösträtt även i riksdagsvalet hade de som erhöll sitt medborgarskap mindre än 30 dagar före valet endast rösträtt i de lokala valen.

rösträtt i ett mer betydelsefullt val, snarare än att medborgarskap i sig ökar valdeltagandet.

Personer utan svenskt medborgarskap är en relativt stor grupp i dagens Sverige. År 2023 utgjorde de 8 procent av Sveriges totala befolkning och 39 procent av de utrikes födda (SCB 2024). Reformen som kan öka valdeltagandet bland väljarna i denna grupp kan därmed förväntas få substantiellt genomslag på det totala valdeltagandet, inte minst i områden med socioekonomiska utmaningar där invånare utan svenskt medborgarskap är kraftigt överrepresenterade.¹⁷

Som framgått av detta avsnitt finns det forskning som tyder på att förändrade rösträttsbestämmelser för icke-svenska medborgare eventuellt skulle kunna vara ett sätt att öka valdeltagandet i denna grupp. Framförallt verkar det sannolikt att icke-medborgare skulle rösta i betydligt högre utsträckning om de tilläts att rösta i riksdagsvalet. Dessutom kan även en kortare väntetid innan de får rösta i de lokala valen bidra till att öka valdeltagandet bland vissa grupper av icke-medborgare. Samtidigt bör det påpekas att forskningen på detta område fortfarande är relativt begränsad och omfattar endast några få studier med en mer trovärdig kausal design. Ytterligare forskning behövs därför om utformningen av rösträttsbestämmelserna för att vi med större säkerhet ska kunna uttala oss om huruvida förändrade rösträttsregler kan bidra till att öka valdeltagandet bland invånare utan svenskt medborgarskap, som idag utgör en relativt stor andel av de som bor i områden med stora socioekonomiska utmaningar.

¹⁷ 2022 saknade 21 procent av invånarna i områden med stora socioekonomiska utmaningar svenskt medborgarskap medan motsvarande siffra i områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar var knappt 4 procent (egna beräkningar utifrån data från SCB).

7. Slutsatser och rekommendationer

Det råder betydande och växande skillnader i valdeltagandet mellan olika bostadsområden i Sverige. Vid valet 2022 var skillnaden i valdeltagande hela 45 procentenheter mellan de valdistrikt som hade det högsta respektive lägsta deltagandet. Ett tydligt mönster framträder där valdeltagandet är högst i socioekonomiskt resursstarka områden och lägst i ekonomiskt utsatta eller marginaliserade områden. Sådana skillnader i valdeltagande, kopplade till bostadsområdets socioekonomiska status, utgör ett allvarligt demokrati-problem då de riskerar att ge invånarna i ekonomiskt privilegierade områden ett större inflytande över den politik som förs.

Denna kunskapsöversikt har syftat till att beskriva vad vi vet om orsakerna till de observerade skillnaderna i valdeltagande mellan olika bostadsområden. Den fokuserar på vad som kan göras för att minska dessa skillnader, främst genom att öka valdeltagandet i områden med socioekonomiska utmaningar. En enskild sammanställning om ett så komplext forskningsområde kan aldrig vara heltäckande. Detta gäller särskilt diskussionen om specifika åtgärder för att öka valdeltagandet i resurssvaga områden. De insatser som har diskuterats här, som riktade mobiliseringskampanjer, förbättrad politisk representation och förändrade rösträttsbestämmelser, har valts ut eftersom de ofta nämns i forskningen och har en trovärdig kausal design. Med ytterligare tid och resurser hade denna lista kunnat kompletteras med fler insatser. Begränsningarna till trots finns det många viktiga lärdomar att dra från denna kunskapsöversikt både vad gäller utformningen av framtida forskning och politik. I det här avsnittet kommer vi därför att diskutera resultaten från översikten i relation till såväl forskning som politik.

7.1 Slutsatser

Ett viktigt resultat från kunskapsöversikten är att forskningen tyder på att de stora skillnaderna i valdeltagande mellan olika bostadsområden kan drivas av både individ- och områdesegenskaper. Som framgått av sammanställningen finns det en omfattande forskning som visar på förekomsten av en stark koppling mellan individers tillgång till olika socioekonomiska resurser, som inkomst, utbildning och sysselsättning, och deras sannolikhet att rösta i allmänna val. En trolig förklaring till det låga valdeltagandet i bostadsområden med socioekonomiska utmaningar är därför att många personer i dessa

områden tillhör socioekonomiskt marginaliserade grupper som arbetslösa, lågutbildade och låginkomsttagare. Till det kan läggas att många av invånarna är födda utomlands, vilket är en annan faktor som forskningen visat är förenat med lägre valdeltagande.

Utifrån forskningen på området finns det således starka skäl att anta att skillnader i den demografiska och socioekonomiska sammansättningen av invånarna i olika bostadsområden är en viktig bidragande orsak till de observerade skillnaderna i valdeltagande. Samtidigt visar översikten att vår förståelse fortfarande är relativt begränsad i viktiga avseenden. Detta gäller både betydelsen av enskilda faktorer, såsom utbildning, arbete och invandrarbakgrund, för individens valdeltagande och de mekanismer som förklarar de observerade sambanden.

För att vi ska kunna förstå hur viktiga skillnaderna i faktorer som utbildning, sysselsättning och födelsebakgrund är för att förklara ojämlikheten i valdeltagandet mellan olika bostadsområden behöver det forskas mer om dessa frågor. Att studera effekten av enskilda socioekonomiska faktorer på valdeltagandet och de mekanismer som driver detta samband är dock en komplicerad och utmanande forskningsuppgift. I synnerhet som forskningen tyder på att de socioekonomiska resursernas betydelse för valdeltagandet kan variera mellan olika typer av individer och kontexter.

För att fylla denna kunskapslucka krävs därför sannolikt en kombination av studier och metoder. En typ av studie som kommer att behövas är brett upplagda statistiska undersökningar som utnyttjar förändringar i individers utbildning, inkomst eller arbete som ligger utanför deras egen kontroll. Det kan exempelvis röra sig om saker som omfattande utbildningsreformer eller plötsliga företagsnedläggningar. De urval som ligger till grund för dessa studier måste också vara tillräckligt stora för att tillåta separata analyser av effekten i specifika befolkningsgrupper eller kontexter. Om vi vill förstå hur och varför en individs socioekonomiska position påverkar dennes valdeltagande behöver de statistiska studierna dock kompletteras med kvalitativa undersökningar, exempelvis intervjustudier, med bättre möjligheter att undersöka de psykologiska mekanismer som gör att socioekonomiskt privilegierade individer tenderar att rösta i större utsträckning. Kvalitativa studier av det här slaget har även potentialen att identifiera nya viktiga faktorer som kan bidra till att förklara varför valdeltagandet skiljer sig åt mellan olika bostadsområden.

Relaterat till detta krävs det också ytterligare forskning som försöker separera betydelsen av individ- och områdesegenskaper för skillnaderna i valdeltagande mellan bostadsområden. Som framgått av översikten finns det

indikationer på att en individs valdeltagande inte enbart beror på vem denne är utan också på vilka personer som individen är omgiven av. Därigenom finns det skäl att oroa sig för att den tilltagande boendesegregationen i Sverige kan bidra till att ytterligare förstärka ojämlikheten i valdeltagandet mellan socio-ekonomiskt resurssvaga och resursstarka bostadsområden. Forskningen om detta är dock fortfarande mycket begränsad.

En viktig uppgift för framtida forskning är därför att utreda boendesegregationens påverkan på valdeltagandet. Detta är ingen lätt uppgift. Grundproblemet är att individer vanligtvis själva väljer var de bor, vilket gör att det är svårt att särskilja omgivningens betydelse från icke-observerbara individegenskaper som påverkar både en persons bostättningsbeslut och valdeltagande. En möjlighet för att hantera detta problem är att utnyttja paneldata för att studera variation över tid, en annan att studera olika typer av reformer eller händelser som kringskär personers möjligheter att fritt välja var de ska bo.

Oavsett vilken av dessa metoder som används finns dock ytterligare ett problem: boendesegregation kan ske längs många olika dimensioner. Boendet kan vara segregat utifrån en rad faktorer, såsom ålder, uppväxtmiljö, inkomst, yrke, utbildning och födelsebakgrund, för att bara nämna några. På samma sätt som det är relevant att skilja mellan den relativa betydelsen av olika individresurser, bör framtida forskning därför också sträva efter att undersöka den relativa betydelsen av olika typer av segregation för individens valdeltagande.

Ett annat viktigt resultat från forskningsöversikten är att det finns förvånansvärt lite forskning om specifika insatser eller interventioner för att öka valdeltagandet i grupper eller områden där det är lågt. Huvudfokuset i forskningen om det politiska deltagandet har i stället handlat om att försöka förstå de grundläggande drivkrafterna till att individer väljer att delta politiskt. Merparten av forskningen på området har därför varit av grundforskningskaraktär.

Samtidigt har översikten visat att det finns ett viktigt undantag och det gäller den omfattande, och högst tillämpliga, forskning som under de senaste decennierna vuxit fram kring olika former av riktade mobiliseringskampanjer. Huvudresultatet från denna forskning är att riktade mobiliseringskampanjer kan bidra till att öka valdeltagandet även om storleken på effekterna varierar betydligt beroende på kontext och mobiliseringskampanjens upplägg. Merparten av den forskningen har dock utförts i en amerikansk kontext vilket gör att det fortfarande råder viss osäkerhet om hur effektiva olika typer av väljarmobilisering kan tänkas vara i Sverige.

Det finns därför behov av ytterligare mobiliseringsstudier i Sverige. Inte minst vore det önskvärt med fler studier som undersöker effekten av dörrknackning eller mobilisering inom sociala nätverk då det är dessa former av kampanjer som har visat sig ha störst effekt i den amerikanska kontexten. Det är också önskvärt om urvalen i studierna görs tillräckligt stora för att det ska vara möjligt att undersöka i vilken utsträckning mobiliseringseffekten skiljer sig åt mellan olika befolkningsgrupper och områden.

En annan intressant fråga att undersöka är om mobiliseringseffekten är särskilt stor bland de grupper som är överrepresenterade i områden med socioekonomiska utmaningar, vilket en del tidigare studier tyder på. Som forskningssammanställningen har visat finns det viss evidens för att mobiliseringseffekten kan tänkas vara något större bland unga, utlandsfödda och bland väljare med låg grundsannolikhet att rösta. Grupper som alla är överrepresenterade i socioekonomiskt resurssvaga områden. Det vore därför intressant att undersöka hur mobiliseringseffekten skiljer sig åt mellan bostadsområden med olika grader av socioekonomiska utmaningar.

På ett mer generellt plan finns det behov av mer tillämpad forskning kring olika insatser och interventioner för att öka valdeltagandet, i synnerhet i resurssvaga områden. Forskningsöversikten har belyst några sådana tänkbara insatser för att öka valdeltagandet i områden med lågt valdeltagande. Detta gäller exempelvis åtgärder för att öka rekryteringen av politiskt förtroendevalda från resurssvaga områden och förändrade rösträttsbestämmelser för utrikes födda utan svenskt medborgarskap. Som vi har sett finns det forskningsresultat som tyder på att båda dessa typer av åtgärder skulle kunna bidra till att öka valdeltagandet i områden med socioekonomiska utmaningar.

Om vi vill utjämna de stora skillnaderna i valdeltagande mellan olika bostadsområden i dagens Sverige kommer det dock inte räcka med insatser av den här typen, utan fler åtgärder måste till. En central uppgift för framtida forskning blir därför att försöka identifiera och undersöka effektiviteten i olika tänkbara insatser för att höja valdeltagandet i resurssvaga bostadsområden. Detta kommer att kräva en kombination av teoretisk och empirisk forskning.

7.2 Policyrekommendationer

Som framgått av kunskapsöversikten har huvudfokuset i valdeltagandeforskningen legat på att studera de grundläggande drivkrafterna till varför individer väljer att rösta, medan tillämpade studier av åtgärder för att öka valdeltagandet i specifika områden eller grupper, med några viktiga undantag, är mer sällsynta. Detta innebär emellertid inte att de resultat och slutsatser

som presenterats i denna kunskapsöversikt saknar policyrelevans. Syftet med detta avslutande avsnitt är därför att resonera lite kring olika policyförslag som kan bidra till att öka valdeltagandet i områden med socioekonomiska utmaningar.

En första viktig insikt från forskningen är att det finns en mycket stark koppling mellan individers socioekonomiska situation och deras valdeltagande. Även om det fortfarande råder osäkerhet kring den kausala effekten av enskilda socioekonomiska faktorer som utbildning, sysselsättning och inkomst tyder forskningen på att skillnaderna i socioekonomiska förutsättningar mellan områden utgör en mycket viktig förklaring till skillnaderna i valdeltagande.

Politiska åtgärder som syftar till att motverka den socioekonomiska marginaliseringen av boende i resurssvaga områden utgör därför ett av de viktigaste verktygen för att minska politisk ojämlikhet och öka valdeltagandet. Alla insatser som bidrar till att minska ekonomiskt utanförskap bland dem som lever och växer upp i dessa områden kan därmed också ses som potentiellt viktiga åtgärder för att främja demokratisk delaktighet. Detta kan exempelvis handla om utbildningssatsningar, såsom åtgärder för att minska avhopp från gymnasiet och förbättra möjligheterna till omskolning eller vidareutbildning. Även integrationspolitiska insatser för att stärka den ekonomiska integrationen av utrikes födda – en stor grupp i socioekonomiskt utsatta områden – kan påverka valdeltagandet positivt.

Kopplat till detta har vi även sett att det finns forskning som tyder på att individer röstar i högre utsträckning när människor i deras omgivning är mer politiskt engagerade. En bidragande orsak till det låga valdeltagandet i resurssvaga områden kan därför vara att invånarna där är omgivna av många andra människor som inte röstar. Åtgärder som syftar till att bryta boendesegregationen och få fler resursstarka och politiskt engagerade individer att flytta till områden med socioekonomiska utmaningar kan därför utgöra ett sätt att öka valdeltagandet även bland de som redan bor där. Det skulle exempelvis kunna handla om insatser för att främja byggandet av fler bostadsrätter i områden som idag har en stor koncentration av hyresrätter.

Ur ett långsiktigt perspektiv finns det därmed mycket som talar för att det bästa sättet att öka valdeltagandet i områden med socioekonomiska utmaningar är att vidta generella åtgärder för att minska segregationen och den socioekonomiska ojämlikheten i samhället. Att åstadkomma detta är emellertid både svårt och tidskrävande och politiker behöver ofta kunna uppvisa mer omedelbar effekt av de åtgärder som genomförs. Det kan vara en bidragande orsak till att mycket av policydiskussionen på området tenderar att

fokusera på mer specifika och kortsiktiga åtgärder, som olika typer av mobiliseringskampanjer, snarare än på mer generella och långsiktiga lösningar. Som redan har nämnts är dock risken med det att politiken på området utvecklas för att behandla symptomen snarare än de underliggande orsakerna till de problem som finns.

Med detta sagt behöver emellertid de mer generella insatserna för att öka valdeltagandet i områden med socioekonomiska utmaningar kompletteras med olika typer av mer specifika och snabbverkande åtgärder. Den här kunskapsöversikten har berört ett antal sådana mer specifika åtgärder. Ett exempel på en sådan åtgärd är en mer omfattande och systematisk användning av olika typer av mobiliseringskampanjer för att mobilisera väljarna i resurssvaga områden. Det finns redan försök med sådana kampanjer i några kommuner. Exempelvis genomfördes en sms-kampanj i Uppsala inför valet 2022.

Om mobiliseringskampanjer av den typen ska användas som en strategi för att öka valdeltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden behöver dock kostnaderna av kampanjerna vägas mot den förväntade nyttan. Det billigaste och enklaste sättet att försöka mobilisera väljare är att skicka ut information eller uppmaningar om att rösta till väljarna via post eller sms. Samtidigt visar forskningen att effekten av dessa behandlingar ofta är relativt begränsad. Mer personliga mobiliseringsförsök, exempelvis via dörrknackning, har enligt forskningen en större potential att åstadkomma en mer substantiell ökning av valdeltagandet, men dessa kampanjer är i gengäld mer resurs- och tidskrävande.

Ett sätt att öka både effektiviteten i dessa kampanjer och hålla ned kostnaderna skulle kunna vara att engagera olika typer av civilsamhällesorganisationer i genomförandet av dessa kampanjer. Om väljarna kontaktas av organisationer eller personer som de känner igen och har förtroende för, ökar sannolikheten att de är mottagliga för det budskap som framförs. Om kampanjerna ska bekostas av offentliga medel för att öka valdeltagandet är det dock viktigt att säkerställa att den information som framförs av organisationerna är partipolitiskt neutral och likartad för alla väljare. Annars finns risken att kampanjerna kan gynna enskilda partier eller väljargrupper på bekostnad av andra.

På basis av den forskning som har redovisats framstår det rimligt för beslutsfattare att överväga olika typer av mobiliseringskampanjer som ett instrument för att försöka öka valdeltagandet i allmänhet och valdeltagandet i områden med socioekonomiska utmaningar i synnerhet. Utformningen av dessa kampanjer bör emellertid övervägas noga för att få önskad effekt och

helst bör de även genomföras på ett sätt som gör det möjligt att utvärdera kampanjerna för att kunna dra lärdomar inför kommande val. Samtidigt är det viktigt att inse att mobiliseringskampanjer inte utgör någon universallösning på det låga valdeltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden. Inte ens effektivt utformade kampanjer kan sannolikt öka valdeltagandet med mer än några procentenheter. Mobiliseringskampanjerna behöver därför kompletteras med andra typer av åtgärder.

En sådan insats som har diskuterats i den här kunskapsöversikten är att vidta åtgärder för att rekrytera fler politiskt förtroendevalda från resurssvaga områden. Tanken med detta skulle vara att väljarna är mer benägna att rösta om de känner igen och kan identifiera sig med de politiska kandidater som återfinns på partiernas vallistor inför valen. Givet att vi inte är beredda att lagstifta om områdeskvoterade listor vilar emellertid ansvaret för att förverkliga detta på de politiska partierna. Genom att forskningen på området visar att förekomsten av lokala företrädare kan öka det lokala röststödet för ett parti kan det även ligga i partiernas eget intresse att bredda sin rekrytering av kandidater i resurssvaga områden.

Samtidigt finns det en omfattande forskning som visar att de grupper som är överrepresenterade i områden med socioekonomiska utmaningar som lågutbildade, låginkomsttagare och utrikes födda traditionellt har svårt att göra sig gällande i de politiska partiernas nomineringsprocesser (Dancygier med flera 2021; Folke och Rickne 2024). Åtgärder som syftar till att göra de politiska partiernas nomineringsprocesser mer öppna och inkluderande skulle därför även kunna bidra till att öka andelen förtroendevalda från resurssvaga områden. Vilket i sin tur skulle främja valdeltagandet i dessa områden.

En sista typ av åtgärd som diskuterats i den här kunskapsöversikten är förändrade rösträttsbestämmelser för att öka valdeltagandet bland utrikes födda i allmänhet och icke-svenska medborgare i synnerhet. Genom att utrikes födda är kraftigt överrepresenterade i socioekonomiskt resurssvaga bostadsområden finns det en tydlig koppling mellan valdeltagandet i gruppen utrikes födda och det totala valdeltagandet i resurssvaga områden.

En tänkbar policyförändring på det här området som har berörts i översikten är att slopa det nuvarande kravet på att man som icke-svensk medborgare måste ha bott stadigvarande i Sverige under åtminstone tre år för att få rösta i de lokala valen. Redan idag är invånare som är medborgare i ett annat EU-land eller de övriga nordiska länderna undantagna från det kravet.

Om treårskravet avskaffas skulle fler invånare i resurssvaga områden kunna rösta i de lokala valen då det finns relativt många nyanlända utan svenskt medborgarskap i dessa områden. Detta skulle kunna bidra till att stärka demokratin genom att erbjuda alla stadigvarande invånare, oavsett medborgarskap, möjligheten att påverka utformning av den lokala politiken. En sådan åtgärd skulle därför bidra till att öka antalet personer som röstar i områden med socioekonomiska utmaningar, även om valdeltagandet mätt som andelen röstande i förhållande till röstberättigade sannolikt skulle sjunka.

Som vi har sett i översikten finns det också en studie från Norge som indikerar att icke-medborgare som får rösta tidigare efter invandringstillfället röstar i högre utsträckning i kommande val, även om resultaten från en liknande svensk studie inte var lika tydliga. Ett avskaffande av treårsgränsen skulle därför potentiellt kunna bidra till att underlätta och påskynda den politiska integrationen bland utrikes födda. Även om ett avskaffande av treårsgränsen inte skulle leda till ett ökat framtida valdeltagande bland nyanlända, finns det andra tungt vägande skäl att överväga en sådan reform. Dels skulle det innebära att en stor grupp invånare, varav många bor i resurssvaga områden, som påverkas direkt av kommunala och regionala beslut, skulle få möjlighet att påverka utformningen av dessa beslut. Dels skulle det innebära att alla invånare utan svenskt medborgarskap behandlas lika, vilket inte är fallet idag, när icke-medborgare från EU och övriga Norden tillåts rösta redan efter att ha bott 30 dagar i landet. Det finns därför skäl att överväga ett avskaffande av treårsregeln, även om detta inte skulle visa sig ha någon effekt på det långsiktiga valdeltagandet bland dem som påverkas av reformen.

Nära relaterat till detta visar översikten att ett annat sätt att öka valdeltagandet bland icke-svenska medborgarna, som idag utgör var femte invånare i områden med stora socioekonomiska utmaningar, är att tillåta dem att rösta även i riksdagsvalet. Vi har sett att valdeltagandet ökar med 10–20 procentenheter i anslutning till att en person får svenskt medborgarskap. Ökningen tycks inte drivas av någon ren medborgarskapseffekt utan främst bero på att väljare är mer benägna att rösta i val som de upplever som viktigare, såsom riksdagsvalet. Ett avskaffande av medborgarskapskravet för att få rösta i riksdagsvalet skulle därför kunna bidra till att öka valdeltagandet bland invånare utan svenskt medborgarskap, vilket framför allt skulle gynna deltagande i socioekonomiskt resurssvaga områden där många i gruppen bor.

Det kan därför finnas skäl att utreda möjliga konsekvenser av att ge även invånare utan svenskt medborgarskap rösträtt i riksdagsvalet. Detta är utan tvekan ett betydligt mer långtgående förslag än att avskaffa treårskravet i lokala val och effekterna på valdeltagandet är bara en av många faktorer som

behöver vägas in vid behandlingen av frågan. Samtidigt bör det påpekas att förslaget att tillåta icke-svenska medborgare att rösta i riksdagsvalet inte är nytt utan möjligheten diskuterades redan i anslutning till rösträttsreformen 1976, även om lösningen då avfärdades (Hammar 1979).

Ur ett demokratteoretiskt perspektiv finns det flera fördelar med att låta alla stadigvarande invånare rösta i samtliga val. Framför allt skulle det innebära att alla vuxna invånare som direkt påverkas av de politiska beslut som fattas av riksdagen även skulle ges möjlighet att påverka politikens utformning. Det skulle även kunna leda till ett högre politiskt engagemang och valdeltagande genom att icke-svenska medborgare tillåts delta även i det mest betydelsefulla valet. Mot detta ska ställas risken att en sådan reform skulle kunna urholka värdet av det svenska medborgarskapet och utgöra en potentiell säkerhetsrisk i förhållande till den nationella suveräniteten. Det senare problemet skulle kunna uppstå i en situation där det finns många invånare, utan svenskt medborgarskap, med starka lojaliteter till ett främmande land. Ytterligare en komplikation är att valbarheten till viktiga politiska poster idag är kopplad till rösträtten. I en situation där icke-medborgare fick rätt att rösta i riksdagsvalet skulle de, enligt nuvarande regelverk, även vara valbara till riksdagen. Detta kan för vissa framstå som en ännu mer långtgående förändring än att enbart erbjuda icke-svenska medborgare rösträtt. Vid behandlingen av frågan om även invånare utan svenskt medborgarskap ska ges rösträtt i nationella val måste därför de demokratiska fördelarna vägas mot tänkbara nackdelar.

Som har påpekats flera gånger i den här översikten utgör stora skillnader i valdeltagande mellan olika bostadsområden ett allvarligt demokratiproblem. I det senaste valet var valdeltagandet i Sverige mer än dubbelt så högt i det valdistrikt som hade högst valdeltagande jämfört med det valdistrikt som hade lägst valdeltagande. I det långa loppet riskerar denna typ av politisk ojämlikhet att urholka demokratins legitimitet. För att minska ojämlikheten behöver valdeltagandet öka i socioekonomiskt resurssvaga områden där det idag är lågt. Tyvärr finns det, enligt forskningen, ingen enkel mirakelmedicin för att åstadkomma detta.

I det här avsnittet har vi ändå identifierat ett antal tänkbara åtgärder som rätt utförda, och i kombination med varandra, bör kunna bidra till att höja valdeltagandet i områden med socioekonomiska utmaningar. För att åstadkomma den nödvändiga förändringen behöver beslutsfattarna arbeta med en bred palett av åtgärder som innefattar generella insatser för att motverka socioekonomisk ojämlikhet och tilltagande boendesegregation, men även mer specifika och riktade insatser. Det senare kan handla om saker som lokala mobiliseringskampanjer inför valen, åtgärder för att förbättra

rekryteringen av förtroendevalda från socioekonomiskt resurssvaga områden, eller förändrade rösträttsregler för att erbjuda boende utan svenskt medborgarskap bättre möjligheter att delta i olika typer av val.

Ett brett och långsiktigt arbete längs samtliga dessa fronter är sannolikt det som krävs för att motverka det låga valdeltagandet i socioekonomiskt resurssvaga områden och den politiska ojämlikhet som följer av detta. Att komma till rätta med detta problem kommer inte att vara lätt, utan kommer att kräva stora resurser och ta lång tid. En sådan förändring är emellertid nödvändig för i en demokrati ska inte möjligheterna till politiskt deltagande eller inflytande bero på vem man är eller var man bor.

Referenser

- Adman, P., & Strömblad, P. (2000). *Resurser för politisk integration: Om de invandrades delaktighet i den svenska demokratin*. Integrationsverkets rapportserie 16. Integrationsverket.
- Aggeborn, L., Lajevardi, N., Lindgren, K.-O., Nyman, P., & Oskarsson, S., (2020). Parents, Peers, and Politics: The Long-term Effects of Vertical Social Ties, *Quarterly Journal of Political Science* 15(2), 221–253.
- Aggeborn, L., Andersson, H., Dehdari, S. H., & Lindgren, K.-O. (2024). Granting immigrants the right to vote in national elections: Empirical evidence from Swedish administrative data. *British Journal of Political Science*, 54(3), 712–729.
- Ahlskog, R. (2021). Education and voter turnout revisited: Evidence from a Swedish twin sample with validated turnout data. *Electoral Studies*, 69, 1–6.
- Akee, R., Copeland, W., Holbein, J. B., & Simeonova, E. (2020). Human capital and voting behavior across generations: Evidence from an income intervention. *American Political Science Review*, 114, 609–616.
- Almén, D., Elinder, M., Engström, P., Erixson, O., Lundberg, E., & Palm, M. (2025). *Does education foster civic-minded citizens? Evidence from a compulsory schooling reform* (IFN Working Paper No. 1515). Research Institute of Industrial Economics (IFN)
- Andersson, H., Lajevardi, N., Lindgren, K.-O., & Oskarsson, S. (2022). Effects of settlement into ethnic enclaves on immigrant voter turnout. *The Journal of Politics*, 84(1), 578–584.
- Andersson, H., Dehdari, S., & Lindgren, K.-O. (2025). Age at migration and the political integration of immigrants—Evidence from a sibling analysis. *International Migration Review*.
- Arceneaux, K., & Nickerson, D. W. (2009). Who is mobilized to vote? A re-analysis of 11 field experiments. *American Journal of Political Science*, 53(1), 1–16.
- Bergh, J., Christensen, D. A., & Matland, R. E. (2020). Inviting immigrants in: Field experiments in voter mobilization among immigrants in Norway. *Electoral Studies*, 66, 102160.

-
- Bergh, J., Christensen, D. A., & Matland, R. E. (2021). When is a reminder enough? Text message voter mobilization in a European context. *Political Behavior*, 43(3), 1091–1111.
- Bergh, J., & Christensen, D. A. (2024). Getting out the vote in different electoral contexts: The effect of impersonal voter mobilization techniques in middle and high salience Norwegian elections. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 34(1), 79–95.
- Besley, T., Folke, O., Persson, T., & Rickne, J. (2017). Gender quotas and the crisis of the mediocre man: Theory and evidence from Sweden. *American Economic Review*, 107(8), 2204–2242.
- Bevelander, P., & Pendakur, R. (2011). Voting and social inclusion in Sweden. *International Migration*, 49(4), 67–92.
- Bevelander, P. (2015). Voting participation of immigrants in Sweden—a cohort analysis of the 2002, 2006 and 2010 elections. *International Migration & Integration*, 16(1), 61–80.
- Bevelander, P., & Hutcheson, D. S. (2022). Voting behavior of immigrants and their children in Sweden. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 20(3), 427–443.
- Bevelander, P., Hutcheson, D. S., & Qi, H. (2024). Socialization, citizenship and the electoral integration of refugees: Evidence from Sweden. *Ethnic and Racial Studies*, 1, 1–27.
- Bhatti, Y., & Hansen, K. M. (2017). Valgdeltagelsen blandt ikke-vestlige indvandrere og efterkommere. *Politica*, 49(3), 249–272.
- Bhatti, Y., Dahlgaard, J. O., Hansen, J. H., & Hansen, K. M. (2017). Moving the campaign from the front door to the front pocket: Field experimental evidence on the effect of phrasing and timing of text messages on voter turnout. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 27(3), 291–310.
- Bhatti, Y., Dahlgaard, J. O., Hansen, J. H., & Hansen, K. M. (2018). Can governments use Get Out The Vote letters to solve Europe's turnout crisis? Evidence from a field experiment. *West European Politics*, 47(1), 240–260.
- Bhatti, Y., Dahlgaard, J. O., Hansen, J. H., & Hansen, K. M. (2019). Is door-to-door canvassing effective in Europe? Evidence from a meta-study across six European countries. *British Journal of Political Science*, 49(1), 279–290.

-
- Bird, K., Saalfeld, T., & Wüst, A. M. (Red.). (2010). *The political representation of immigrants and minorities: Voters, parties and parliaments in liberal democracies*. Routledge.
- Bobo, L., & Gilliam, F. D. Jr. (1990). Race, sociopolitical participation, and black empowerment. *American Political Science Review*, 84(2), 377–393.
- Boverket. (2024). *Boendesegregationens utveckling och mekanismer. Årsrapport 2024 om den socioekonomiska boendesegregationens utveckling i Sverige*. Rapport 2024:18, Boverket.
- Bratsberg, B., Ferwerda, J., Finseraas, H., & Kotsadam, A. (2021). How settlement locations and local networks influence immigrant political integration. *American Journal of Political Science*, 65(3), 551–565.
- Broockman, D. E. (2014). Do female politicians empower women to vote or run for office? A regression discontinuity approach. *Electoral Studies*, 34, 190–204.
- Brännlund, A., Cesarini, D., Lindgren, K.-O., Lindqvist, E., Oskarsson, S., & Östling, R. (2024). Pocketbook politics: The impact of wealth on political preferences and participation. *NBER Working Paper 32777*.
- Campbell, D. E. (2013). Social networks and political participation. *Annual Review of Political Science*, 16(1), 33–48.
- Cantoni, E., & Pons, V. (2022). Does context outweigh individual characteristics in driving voting behavior? Evidence from relocations within the United States. *American Economic Review*, 112(4), 1226–1272.
- Clark, C. J. (2019). *Gaining voice: The causes and consequences of black representation in the American states*. Oxford University Press.
- Dahl, R. A. (1982). *Dilemmas of pluralist democracy: Autonomy vs. control*. Yale University Press.
- Dale, A., & Strauss, A. (2009). Don't forget to vote: Text message reminders as a mobilization tool. *American Journal of Political Science*, 53(4), 787–804.
- Dalton, R. J. (2017). *The participation gap: Social status and political inequality*. Oxford University Press.
- Dancygier, R., Lindgren, K.-O., Nyman, P., & Vernby, K. (2021). Candidate supply is not a barrier to immigrant representation: A case-control study. *American Journal of Political Science*, 65(3), 683–698.

-
- Dee, T. S. (2004). Are there civic returns to education? *Journal of Public Economics*, 88(9), 1697–1720.
- De La O, A. L. (2013). Do conditional cash transfers affect electoral behavior? Evidence from a randomized experiment in Mexico. *American Journal of Political Science*, 57(1), 1–14.
- Deininger, K., Jin, S., Nagarajan, H. K., & Fang, X. (2015). Does female reservation affect long-term political outcomes? Evidence from rural India. *The Journal of Development Studies*, 51(1), 32–49.
- Elder, E. M., Enos, R. D., & Mendelberg, T. (2024). The long-term effects of neighborhood disadvantage on voting behavior: The “Moving to Opportunity” experiment. *American Political Science Review*, 118(2), 988–1004.
- Engdahl, M., Lindgren, K.-O., & Rosenqvist, O. (2020). The role of local voting rights for non-naturalized immigrants: A catalyst for integration? *International Migration Review*, 54(4), 1134–1157.
- Ferwerda, J., Finseraas, H., & Bergh, J. (2020). Voting rights and immigrant incorporation: Evidence from Norway. *British Journal of Political Science*, 50(2), 713–730.
- Fiva, J. H., & Halse, A. H. (2016). Local favoritism in at-large proportional representation systems. *Journal of Public Economics*, 143, 15–26.
- Fiva, J. H., & Smith, D. M. (2017). Local candidates and voter mobilization: Evidence from historical two-round elections in Norway. *Electoral Studies*, 45, 130–140.
- Fiva, J. H., Halse, A. H., & Smith, D. M. (2021). Local representation and voter mobilization in closed-list proportional representation systems. *Quarterly Journal of Political Science*, 16(2), 185–213.
- Folke, O., & Rickne, J. (2024). The class ceiling in politics. *American Political Science Review*, 118(1), 1–18.
- Folke, O., Martén, L., Rickne, J., & Dahlberg, M. (2024). Politicians’ neighborhoods: Where do they live, and does it matter? *The Journal of Politics*, 86(3), 953–967.
- Geese, L. (2023). Does descriptive representation narrow the immigrant gap in turnout? A comparative study across 11 Western European democracies. *Political Studies*, 71(4), 1277–1297.

-
- Geys, B., & Sørensen, R. J. (2025). The causal effect of affluence on voter turnout: New evidence from lottery winnings. *British Journal of Political Science*.
- Green, D. P., & Gerber, A. S. (2024). *Get out the vote: How to increase voter turnout* (5th ed.). Brookings Institution Press.
- Hammar, T. (1979). *Det första invandrarvalet*. Stockholm: Liber.
- Heath, A. F., Fisher, S. D., Sanders, D., & Sobolewska, M. (2011). Ethnic heterogeneity in the social bases of voting at the 2010 British general election. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 21(2), 255–277.
- Held, D. (2006). *Models of democracy* (3rd ed.). Cambridge: Polity Press.
- Hirvonen, S., Lassander, M., Sääksvuori, L., & Tukiainen, J. (2024). Who is mobilized to vote by short text messages? Evidence from a nationwide field experiment with young voters. *Political Behavior*.
- Huckfeldt, R. R. (1979). Political participation and the neighborhood social context. *American Journal of Political Science*, 23(3), 579–592.
- Incantalupo, M. (2015). The effects of unemployment on voter turnout in U.S. national elections. *Opulicerat manuskript*.
- Jahoda, M., Lazarsfeld, P. F., & Zeisel, H. (1971). *Marienthal: The sociography of an unemployed community*. Routledge.
- Jensen, A. V. (2024). *Education and voting: Explaining differences in electoral participation*. Doktorsavhandling, Aarhus universitet.
- Jöst, P. (2021). *The political participation of the poor: Local social context and the impact of social ties on the political engagement of poor individuals*. Doktorsavhandling, Göteborgs universitet.
- Karp, J. A., & Banducci, S. A. (2008). When politics is not just a man's game: Women's representation and political engagement. *Electoral Studies*, 27(1), 105–115.
- Leighley, J. E., & Nagler, J. (2014). *Who votes now? Demographics, issues, inequality, and turnout in the United States*. Princeton University Press.
- Lenard, P. T. (2015). Residence and the right to vote. *Journal of International Migration and Integration*, 16(1), 119–132.

Lewis-Beck, M. S., Jacoby, W. G., Norpoth, H., Weisberg, H. F., & Converse, P. E. (2008). *The American voter revisited*. University of Michigan Press.

Lindgren, K.-O., Oskarsson, S., & Persson, M. (2019). Enhancing electoral equality: Can education compensate for family background differences in voting participation? *American Political Science Review*, 113(1), 108–122.

Lindgren, K.-O., & Oskarsson, S. (2023). The perpetuity of the past: Transmission of political inequality across multiple generations. *American Political Science Review*, 117(3), 1004–1018.

Lindgren, K.-O., Nyman, P., & Oskarsson, S. (2025). Examining voting spillover effects of text message reminders. *British Journal of Political Science*.

Loeffler, H. (2023). Does a universal basic income affect voter turnout? Evidence from Alaska. *Political Science Research and Methods*, 11(3), 521–536.

Mansbridge, J. (1999). Should Blacks represent Blacks and women represent women? A contingent “yes.” *The Journal of Politics*, 61(3), 628–657.

Markovich, Z., & White, A. (2022). More money, more turnout? Minimum wage increases and voting. *Journal of Politics*, 84(3), 1834–1838.

Marshall, J. (2024). Can close election regression discontinuity designs identify effects of winning politician characteristics? *American Journal of Political Science*, 68(3), 494–510.

Milligan, K., Moretti, E., & Oreopoulos, P. (2004). Does education improve citizenship? Evidence from the United States and the United Kingdom. *Journal of Public Economics*, 88(9), 1667–1695.

Naess, O. A. E. (2022). Increasing turnout with a text message: Evidence from a large campaign from the government. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 34(2), 212–230.

Nyman, P. (2017). Door-to-door canvassing in the European elections: Evidence from a Swedish field experiment. *Electoral Studies*, 45, 110–118.

Oskooii, K. A. R. (2020). Perceived discrimination and political behavior. *British Journal of Political Science*, 50(3), 867–892.

Pelkonen, P. (2012). Length of compulsory education and voter turnout—evidence from a staged reform. *Public Choice*, 150(1/2), 51–75.

Persson, M. (2015). Education and political participation. *British Journal of Political Science*, 45(3), 689–703.

-
- Phillips, A. (1995). *The politics of presence*. Oxford University Press.
- Poertner, M. (2023). Does political representation increase participation? Evidence from party candidate lotteries in Mexico. *American Political Science Review*, 117(2), 537–556.
- Regeringsformen (1974:152).
- Rosenstone, S. J. (1982). Economic adversity and voter turnout. *American Journal of Political Science*, 26(1), 25–46.
- Ruedin, D. (2018). Participation in local elections: ‘Why don’t immigrants vote more?’ *Parliamentary Affairs*, 71(2), 243–262.
- Ruess, C., Hoffmann, C. P., Boulianne, S., & Heger, K. (2023). Online political participation: The evolution of a concept. *Information, Communication & Society*, 26(8), 1495–1512.
- SCB (2023). *Delat deltagande: En studie av integration och segregation baserat på valdeltagande i 2022 års allmänna val*. SCB, Demokratistatistik 2023:2.
- SCB (2024). Sveriges befolkning efter födelseland/-region, medborgarskap och bakgrund, 31 december 2023. <https://www.scb.se>
- Sinclair, B., McConnell, M., & Michelson, M. R. (2013). Local canvassing: The efficacy of grassroots voter mobilization. *Political Communication*, 30(1), 42–57.
- Slotwinski, M., Stutzer, A., & Bevelander, P. (2023). From participants to citizens? Democratic voting rights and naturalisation behaviour. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 49(13), 3184–3204.
- Smets, K., & van Ham, C. (2013). The embarrassment of riches? A meta-analysis of individual-level research on voter turnout. *Electoral Studies*, 32(2), 344–359.
- Spies, D. C., Mayer, S. J., & Goerres, A. (2020). What are we missing? Explaining immigrant-origin voter turnout with standard and immigrant-specific theories. *Electoral Studies*, 65, 102103.
- SVT. (2022). Val 2022: Så har Sverige röstat. <https://valresultat.svt.se/2022/index.html>.
- Strömblad, P. (2003). Stadens skuggsida: Områdesvariationer i valdeltagande vid svenska riksdagsval. *Doktorsavhandling*, Uppsala universitet.

Upward, R., & Wright, P. W. (2024). Income shocks, political support and voting behaviour. *Journal of Public Economics*, 239, 105253.

Valmyndigheten. (2022). Slutligt valresultat för riksdagsvalet 2022. <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.val.se%2Fdownload%2F18.14c1f613181ed0043d58dd4%2F1667208175978%2FRoster-per-distrikt-slutligt-antal-roster-inklusive-totalt-valdeltagande-riksdagsvalet-2022.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK>.

Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1995). Voice and equality: Civic voluntarism in American politics. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Verba, Sidney, Schlozman, K. L., Brady, H. E., & Nie, N. H. (1993). Race, ethnicity and political resources: Participation in the United States. *British Journal of Political Science*, 23(4), 453–497.

Vertovec, S. (2007). Super-diversity and its implications. *Ethnic and racial studies*, 30(6), 1024–1054.

White, S. E. (2023). Immigrant voter turnout and time: Does period of arrival matter more than length of stay? *International Migration*, 61(6), 118–132.

Willeck, C., & Mendelberg, T. (2022). Education and political participation. *Annual Review of Political Science*, 25, 89–110.

Öhrvall, R. (2006). Invandrade och valdeltagande. In H. Bäck & M. Gilljam (Eds.), *Valets mekanismer* (pp. 153–169). Malmö: Liber.

Österman, M., & Lindgren, K.-O. (2023). Does high unemployment mobilize the unemployed? Evidence using Swedish register data. *Socio-Economic Review*, 21(1), 341–365.

Österman, M., & Brännlund, A. (2024). Unemployment, workplace socialization, and electoral participation: Evidence from Sweden. *European Sociological Review*, 40(1), 85–98.

Förteckning över tidigare publikationer

Rapport och Policy Brief 2014:1, *Radikala högerpartier och attityder till invandring i Europa*, Mikael Hjerm och Andrea Bohman.

Rapport och Policy Brief 2015:1, *Internationell migration och remitteringar i Etiopien*, Lisa Andersson.

Kunskapsöversikt 2015:2, *Politiska remitteringar*, Emma Lundgren Jörum och Åsa Lundgren.

Kunskapsöversikt 2015:3, *Integrationspolitik och arbetsmarknad*, Patrick Joyce.

Kunskapsöversikt 2015:4, *Migration och företagens internationalisering*, Andreas Hatzigeorgiou och Magnus Lodefalk.

Rapport och Policy Brief 2015:5, *Svenskt medborgarskap: reglering och förändring i ett skandinaviskt perspektiv*, Mikael Spång.

Rapport och Policy Brief 2015:6, *Vem blir medborgare och vad händer sen? Naturalisering i Danmark, Norge och Sverige*, Pieter Bevelander, Jonas Helgertz, Bernt Bratsberg och Anna Tegunimataka.

Kunskapsöversikt 2015:7, *Kategoriernas dilemman*, Per Strömblad och Gunnar Myrberg.

Rapport och Policy Brief 2015:8, *Valet och Vägen: Syriska flyktingar i Sverige*, Emma Jörum Lundgren.

Rapport och Policy Brief 2015:9, *Arbetskraftsinvandring efter 2008 års reform*, Catharina Calleman (red.) och Petra Herzfeld Olsson (red.).

Kunskapsöversikt 2016:1, *Alla tiders migration!*, Dick Harrison.

Rapport och Policy Brief 2016:2, *Invandringens arbetsmarknadseffekter*, Mattias Engdahl.

Rapport och Policy Brief 2016:3, *Irreguljär migration och Europas gränskontroller*, Ruben Andersson.

Kunskapsöversikt 2016:4, *Diaspora – ett begrepp i utveckling*, Erik Olsson.

Kunskapsöversikt 2016:5, *Migration within and from Africa*, Aderanti Adepoju.

Rapport och Policy Brief 2016:6, *Invandring, mediebilder och radikala högerpopulistiska partier i Norden*, Anders Hellström och Anna-Lena Lodenius.

Kunskapsöversikt 2016:7, *Invandring och företagande*, Martin Klinthäll, Craig Mitchell, Tobias Schölin, Zoran Slavnić och Susanne Urban.

Rapport och Policy Brief 2016:8, *Invandringens effekter på Sveriges ekonomiska utveckling*, Bo Malmberg, Thomas Wimark, Jani Turunen och Linn Axelsson.

Kunskapsöversikt 2017:1, *De invandringskritiska partiernas politiska inflytande i Europa*, Maria Tyrberg och Carl Dahlström.

Kunskapsöversikt 2017:2, *Hatbrott med främlingsfientliga och rasistiska motiv*, Berit Wigerfelt och Anders S Wigerfelt.

Avhandlingsnytt 2017:3, *Vägen till arbete. Utlandsföddas möte med den svenska arbetsmarknaden*, Moa Bursell, Mikael Hellström, Jennie K Larsson, Melissa Kelly, Martin Qvist och Caroline Tovatt.

Policy Brief 2017:4, *Integration och tillit – långsiktiga konsekvenser av den stora invandringen till Norge*, Grete Brochmann.

Kunskapsöversikt 2017:5, *Invandringens historia – från "folkhemmet" till dagens Sverige*, Mikael Byström och Pär Frohnert.

Rapport och Policy Brief 2017:6, *Invandring i medierna – Hur rapporterade svenska tidningar åren 2010–2015?*, Jesper Strömbäck, Felicia Andersson och Evelina Nedlund.

Rapport och Policy Brief 2017:7, *Valdeltagande och representation – Om invandring och politisk integration i Sverige*, Pieter Bevelander (red.) och Mikael Spång (red.).

Rapport och Policy Brief 2017:8, *Responsibility Sharing for Refugees in the Middle East and North Africa*, Susan Martin.

Rapport och Policy Brief 2017:9, *Reforming the Common European Asylum System*, Bernd Parusel och Jan Schneider.

Rapport och Policy Brief 2017:10, *A Fair Share: Refugees and Responsibility-Sharing*, Alexander Betts, Cathryn Costello och Natascha Zaun.

Rapport och Policy Brief 2018:1, *Somali Diaspora Groups in Sweden – Engagement in Development and Relief Work in the Horn of Africa*, Nauja Kleist.

Rapport och Policy Brief 2018:2, *Akademiskt utbyte och internationell migration – En studie av stipendiater inom Svenska institutets Visbyprogram 1997–2015*, Andreas Åkerlund, Astrid Collsiöö och Mikael Börjesson.

Rapport och Policy Brief 2018:3, *Ensamkommande barns och ungas väg in i det svenska samhället*, Eskil Wadensjö och Aycan Çelikaksoy.

Rapport och Policy Brief 2018:4, *Attityder till invandring – en analys av förändringar och medieeffekter i Sverige 2014–2016*, Jesper Strömbäck och Nora Theorin.

Rapport och Policy Brief 2018:5, *Familj, medborgarskap, migration – Sveriges politik för anhöriginvandring i ett jämförande perspektiv*, Karin Borevi.

Avhandlingsnytt 2018:6, *Barn och migration*, Mehek Muftee, Lisa Ottosson, Gunilla Jarkman Björn, Anna Åhlund, Eva Skowronski och Michael Lindblad.

Policy Brief 2018:7, *Människohandel och människosmuggling i den irreguljära migrationen*, Ryszard Piotrowicz.

Rapport och policy Brief 2018:8, *Asylsökandes möte med Sverige – Lärdomar från en panelundersökning*, Peter Esaiasson och Jacob Sohlberg.

Policy Brief 2018:9, *Medborgarskapslagar – en global jämförelse*, Rainer Bauböck.

Rapport och Policy Brief 2019:1, *Bridging the Gaps – Linking Research to Public Debates and Policy-making on Migration and integration*, Martin Ruhs, Kristof Tamas och Joakim Palme.

Rapport och Policy Brief 2019:2, *Från Afrikas horn till Sverige: Smuggling, informella nätverk och diasporans engagemang*, Tekalign Ayalew Mengiste och Erik Olsson.

Rapport och Policy Brief 2019:3, *Thai berry pickers in Sweden – A migration corridor to a low-wage sector*, Charlotta Hedberg, Linn Axelsson och Manolo Abella.

Rapport och Policy Brief 2019:4, *Internationella studenter i Sverige – Avgiftsreformens påverkan på inflödet av studenter*, André Bryntesson och Mikael Börjesson.

Kunskapsöversikt och Policy Brief 2019:5, *Migration and development – The role for development aid*, Robert E.B. Lucas.

Policy Brief 2019:6, *Åter till grunderna – Läsförmåga, immigration och arbetsmarknadsutfall i Sverige*, Jon Kristian Pareliusson.

Policy Brief 2019:7, *Ålder vid invandring och arbetsmarknadsintegration – det svenska exemplet*, Torun Österberg.

Policy Brief 2019:8, *Barn med posttraumatisk stress – utvärdering av en gruppintervention för ensamkommande flyktingbarn med symptom på posttraumatisk stress*, Anna Sarkadi.

Policy Brief 2019:9, *Suicidalt beteende och vård – skillnader mellan flyktingar, andra migranter och personer födda i Sverige*, Ellenor Mittendorfer-Rutz.

Policy Brief 2019:10, *Fri rörlighet för arbetstagare i EU och dess effekter på statsfinanserna*, Marcus Österman, Joakim Palme och Martin Ruhs.

Rapport och Policy Brief 2020:1, *De som inte får stanna: Att implementera återvändandepolitik*, Henrik Malm Lindberg.

Rapport och Policy Brief 2020:2, *Laglig migration för arbete och studier – Möjligheter att få uppehållstillstånd i Sverige för personer som saknar skyddsbehov*, Bernd Parusel.

Rapport och Policy Brief 2020:3, *Effekten av krig – Posttraumatisk stress och social tillit hos flyktingar*, Jonathan Hall och Dennis Kahn.

Rapport och Policy Brief 2020:4, *Åtgärder mot människosmuggling och människohandel: Är de förenliga med EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna?*, Vladislava Stoyanova.

Policy Brief 2020:5, *Den reglerade invandringen och barnets bästa*, Louise Dane.

Policy Brief 2020:6, *Migrationspolitik, välfärd och jämlikhet*, Björn Östbring.

Avhandlingsnytt 2020:7, *Migranternas möte med svensk hälso- och sjukvård*, Juliet Aweko, Ulrika Byrskog, Annika Esscher, Robert Jonzon och Josefin Wängdahl.

Policy Brief 2020:8, *Språkkaféet som arena för språkträning*, Gunilla Jansson och Silvia Kunitz.

Policy Brief 2020:9, *Nyanlända elever och lärande på gymnasieskolans språkintrödningsprogram*, Päivi Juvonen.

Rapport och Policy Brief 2021:1, *Idrott och hälsa bland flickor – Uppfattningar och erfarenheter bland föräldrar från Somalia, Eritrea, Syrien och Sverige*, Anders Kassman och Åsa Kneck.

Policy Brief 2021:2, *Miljonprogram, migranter och utsatthet för covid-19*, Erik Hansson, Lina Al-Nahar, Maria Albin, Eskil Jakobsson, Maria Magnusson och Kristina Jakobsson.

Rapport och Policy Brief 2021:3, *Lokalsamhälletillit i Sverige före och efter flyktningkrisen*, Susanne Wallman Lundåsen.

Kunskapsöversikt 2021:4, *Tolkfunktionen i asylprocessen*, Cecilia Wadensjö, Hanna Sofia Rehnberg och Zoe Nikolaidou.

Avhandlingsnytt 2021:5, *Tidsbegränsade uppehållstillstånd, egenföretagande och skolsegregation – Aktuella avhandlingar om utrikes födda på arbetsmarknaden*, Kristoffer Jutvik, Matilda Kilström, Elisabet Olme, Aliaksei Kazlou och Debbie Lau.

Rapport 2021:6, *Ungas uppväxtvillkor och integration*, Jan O. Jonsson, Susanne Åsman, Thomas Johansson, Ylva Odenbring, Sevgi Bayram Özdemir, Erik Lundberg, Metin Özdemir, Bo Malmberg och Eva Andersson.

Policy Brief 2021:7, *Invandring och välfärdsstaten*, Tina Goldschmidt.

Policy Brief 2021:8, *Interaktiv rasism på internet, i pressen och politiken*, Mattias Ekman.

Policy Brief 2021:9, *Polariserad demokrati. Hur uppfattade hot påverkar främlings-fientlighet och spänningar mellan olika grupper i samhället*, Emma A. Renström och Hanna Bäck.

Rapport och Policy Brief 2021:10, *De som skickades tillbaka: Återvändande och återintegration av avvisade asylsökande till Afghanistan och Irak*, Henrik Malm Lindberg, Constanza Vera-Larrucea och André Asplund.

Rapport och Policy Brief 2021:11, *Trade Agreements as a Venue for Migration Governance? Potential and Challenges for the European Union*, Sandra Lavenex och Tamirace Fakhoury.

Policy Brief 2021:12, *The evolving policy coherence for development. Risk or opportunity for the EU as a development actor?*, Anna Michalski.

Avhandlingsnytt 2021:13, *Nya perspektiv på segregation: skola, psykisk hälsa och bosättningsmönster*, Maria Granvik Saminathen, Sara Brolin Låftman, Petra Löfstedt, Elisabet Olme, Dany Kessel, Louisa Vogiazides, Hernan Mondani, Charisse Johnson-Singh, Mikael Rostila, Antonio Ponce de Leon, Yvonne Forsell och Karin Engström.

Kunskapsöversikt 2022:1, *Exillitteratur i Sverige 1969 till 2019*, Daniel Pedersen.

Kunskapsöversikt 2022:2, *Migrationens påverkan på klimatanpassning och sårbarhet*, François Gemenne.

Policy Brief 2022:3, *Hur många kommer fly från Ukraina och vilka EU-länder kommer de söka sig till?*, Mikael Elinder, Oscar Erixson och Olle Hammar.

Policy Brief 2022:4, *Massflyktsdirektivet: EU:s svar på skyddssökande från Ukraina. Tillfälligt skydd – "varför", "vem", "vad", "var" och "hur"*, Eleni Karageorgiou och Vladislava Stoyanova.

Rapport 2022:5, *Invandring och integration i svensk opinion. Hur formas värderingar och verklighetsuppfattningar?*, Anders Westholm.

Rapport 2022:6, *Hur gemensamma är de gemensamma EU-reglerna? Svensk asylrätt i europeiskt perspektiv*, Eleni Karageorgiou och Vladislava Stoyanova.

Policy Brief 2022:7, *Vilka är mest benägna att rösta i svenska lokala val?*, Pieter Bevelander.

Rapport 2022:8, *Nyanländas integration: En enkätstudie om språkstuderandes erfarenheter av livet i Sverige*, Sara Thalberg och Linus Liljeberg.

Kunskapsöversikt 2022:9, *Klimatförändringar, fördrivningar, mobilitet och migration: forskningsläget kring nuläget, framtida scenarios och policyalternativ*, Mathias Czaika och Rainer Münz.

Policy Brief 2022:10, *(Kommunala) insatser för att underlätta arbetsmarknadsinträdet för flyktingar och deras anhöriga*, Mattias Engdahl, Anders Forslund och Ulrika Vikman.

Policy Brief 2023:1, *Att förstå klyftan mellan politiken för flyktingintegration och erfarenheterna av integration: Resultat från två EU-finansierade projekt, FOCUS och NIEM*, Nahikari Irastorza och Sayaka Osanami Törngren.

Kunskapsöversikt 2023:2, *Migration, religion och integration*, Magdalena Nordin.

Policy Brief 2023:3, *Lokal migrationspolitik: Om strukturer, aktörer och processer i svenska kommuner*, Jon Nyhlén och Gustav Lidén.

Rapport 2023:4, *Under ytan: Hur många och vilka vill lämna sina länder för att flytta till EU och Sverige?*, Mikael Elinder, Oscar Erixson och Olle Hammar.

Avhandlingsnytt 2023:5, *Migration, kontroll och säkerhet i en europeisk kontext*, Louise Bengtsson, Jennie Brandén, Daniel Silberstein och Teresa Quintel.

Policy Brief 2023:6, *Laglig migration för arbete och studier. Möjligheter att få uppehållstillstånd i Sverige för personer som saknar skyddsbehov*, Bernd Parusel.

Policy Brief 2023:7, *Integrationsprocesser och traditionsförhandlingar inom religiösa samfund*, Magdalena Nordin.

Policy Brief 2023:8, *Ökar röstande aptiten på medborgarskap?*, Pieter Bevelander, Michaela Slotwinski och Alois Stutzer.

Rapport och Policy Brief 2023:9, *Etablering av nyanlända flyktingar: Effekter av en tidig och intensiv arbetsmarknadspolitisk insats*, Matz Dahlberg, Johan Egebark och Ulrika Vikman.

Avhandlingsnytt 2023:10, *Hinder och möjligheter för etablering på den svenska arbetsmarknaden*, Andrey Tibajev, Anni Erlandsson, Lillit Ottosson och Louisa Vogiazides.

Policy Brief 2023:11, *Integration av unga ur ett flerdimensionellt perspektiv*, Jan O. Jonsson.

Policy Brief 2023:12, *Civilsamhällets bidrag till integration*, Gabriella Elgenius.

Policy Brief 2023:13, *Den reglerade invandringen och barnets bästa: En uppdatering efter Tidöavtalet*, Louise Dane.

Kunskapsöversikt 2024:1, *Återvändande och (åter) integration för barn i familj*, Pinar Aslan Akay.

Kunskapsöversikt 2024:2, *Det andra utanförskapet: Skuggsamhället i Sverige*, Zenia Hellgren.

Rapport och Policy Brief 2024:3, *Migrationslagstiftning i Norden- Ett restriktivt skifte*, Jonas Hinnfors och Ann-Chatrine Jungar.

Policy Brief 2024:4, *Hur formas den svenska migrationspolitiken?*, Henrik Malm Lindberg.

Rapport 2024:5, *Migranternas välbefinnande och befolkningens attityder till migration. Sverige i ett europeiskt perspektiv*, Maria Cheung, Matz Dahlberg och Hyrije Hasani.

Rapport och Policy Brief 2024:6, *Arbetskraftsinvandring till Sverige från tredjeland*, Mattias Engdahl och Erik Sjödin.

Policy Brief 2024:7, *På flykt från Rysslands anfallskrig i det transnationella Europa. Mottagandet av skyddsökande från Ukraina i Sverige*, Oksana Shmulyar Gréen och Svitlana Odynets.

Rapport och Policy Brief 2024:8, *Återvändandets diplomati: Om samverkan mellan Sverige och diplomatiska beskickningar i återvändande och återtagande*, Constanza Vera-Larrucea och Iris Luthman.

Policy Brief 2024:9, *Understanding public opinions towards integration. Where does Sweden stand?*, Nahikari Irastorza.

Policy Brief 2024:10, *Likgiltiga platser och platser för gemenskap. Nyanlända flyktingars relationsskapande i små- och medelstora städer*, Måns Lundstedt.

Rapport 2024:11, *War Policies and Migration Aspirations in Russia*, Mikael Elinder, Oscar Erixson och Olle Hammar.

Policy Brief 2024:12, *Att väga och värdera invandrares levnadssätt: den svenska vandelsprövningen historiskt och i jämförelse med andra länder*, Andreas Asplén Lundstedt.

Policy Brief 2024:13, *Security of Residence for Refugees and Migrants in Sweden after the Tidö Agreement*, Elspeth Guild.

Kunskapsöversikt 2024:14, *Etnisk diskriminering i rekryteringsprocesser – orsaker och åtgärder*, Pinar Aslan Akay och Maria Cheung.

Policy Brief 2024:15, *The European Trust Fund for Africa (EUTF) and the externalization of migration control*, Joseph Trawicki Anderson.

Policy Brief 2024:16, *Hälsa bland förvarstagna och alternativ till förvar*, Andreas Savelli.

Kunskapsöversikt 2024:17, *Hur formas den svenska migrationspolitiken?*, Henrik Malm Lindberg.

Policy Brief 2025:1, *EUAA och Sveriges implementering av EU:s nya asyl- och migrationspakt*, Johan Ekstedt.

Rapport 2025:2, *Nordic cooperation within return and readmission*, Anna Hammarstedt och Iris Luthman.

Kunskapsöversikt 2025:3, *Den byggda miljöns betydelse för att minska boendesegregation och ojämlika livsvillkor*, Ann Legeby och Lars Marcus

Avhandlingsnytt 2025:4, *Tid, rum, fördomar och uppfattningar i migrationspolitiken - från EU:s externaliserade gränser till utsatthet på den svenska bostadsmarknaden*, Rikard Engblom, Kristina Anna Wejstål, Andreas Asplén Lundstedt och Mikaela Herbert.

Skillnader i valdeltagande mellan olika bostadsområden har blivit en växande utmaning i Sverige och riskerar att förstärka befintliga socioekonomiska klyftor. I denna kunskapsöversikt analyseras orsakerna till skillnader i demokratisk delaktighet och vilka insatser som kan stärka valdeltagandet i resurssvaga områden. Studien bygger på en systematisk genomgång av svensk och internationell forskning.

Rapporten är författad av Karl-Oskar Lindgren, professor i statsvetenskap vid Uppsala universitet.

Delegationen för migrationsstudier är en oberoende kommitté som initierar studier och förmedlar forskningsresultat som underlag till framtida migrationspolitiska beslut och för att bidra till samhällsdebatten.

Delegationen för
Migrationsstudier
Ju 2013:17